

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE ve DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

DOĞANHİSAR'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT

Turgay KÜTÜKCÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN:

Dr. Öğr. Üyesi Arif KORKMAZ

KONYA - 2019

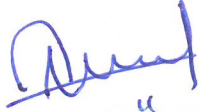
T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Turgay KÜTÜKCÜ		
	Numarası	048102061005		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ/DİN SOSYOLOJİSİ		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	DOĞANHİSAR'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Turgay KÜTÜKCÜ

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Turgay KÜTÜKCÜ
	Numarası	048102061005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ / DİN SOSYOLOJİSİ
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğrt.Üyesi Arif KORKMAZ
	Tezin Adı	DOĞANHİSAR'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan DOĞANHİSAR'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT başlıklı bu çalışma 29/04/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Dr.Öğrt.Üyesi	Arif KORKMAZ	
2	Prof. Dr.	Büyüamin SOLMAZ	
3	Dr. Öğrt. Üyesi	Mustafa ÖZDEMİR	

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTITUSU
--	---	--

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Turgay KÜTÜKCÜ		
	Numarası	048102061005		
		FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ/ DİN SOSYOLOJİSİ		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr. Öğrt. Üyesi Arif KORKMAZ		
Tezin Adı	DOĞANHİSAR'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT			

Bu çalışma Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır.

Araştırmamızın giriş bölümünde, araştırma metodu ve teknikleri hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde din ve toplum kavramlarına değinilmiştir. İkinci bölümde Doğanhisar hakkında genel bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde Doğanhisar'da sosyal hayatla ilgili bulgular incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise Doğanhisar'da dini hayatla ilgili bulgular incelenmiştir. Son olarak araştırmamızın genel bir değerlendirmesini yapıp çalışmamızı sona erdirdik.

Anahtar kelimeler: Din, Sosyal ve dini hayat, Doğanhisar.

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU
---	--	--

Author's	Name and Surname	Turgay KÜTÜKCÜ		
	Student Number	048102061005		
	Department	FELSEFE VE DIN BİLİMLERİ/DIN SOSYOLOJİSİ		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Dr. Öğrt. Üyesi Arif KORKMAZ		
Title of the Thesis/Dissertation	SOCIAL AND RELIGIOUS LIFE IN DOĞANHISAR			

ABSTRACT

This research is a master's thesis prepared in Necmettin Erbakan University, School of Social Sciences.

It consists of four parts. The introduction part of the research includes information about the research method and techniques used in the study. The first part has information about religion and society. The second part has general information about Doğanhisar. The third part deals with the findings about social life and the fourth part deals with the findings about religious life. Lastly, the research concludes with a general evaluation of the research.

Key words: Religion, Social and Religious Life, Doğanhisar.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	III
TABLolar LİSTESİ.....	VII
KISALTMALAR.....	X
ÖNSÖZ	XI
GİRİŞ.....	1
1. Araştırmanın Konusu ve Seçimi.....	2
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
3. Araştırmanın Sınırları	3
4. Araştırmanın Evreni.....	4
5. Araştırmanın Örnekleme.....	4
6. Araştırmanın Yöntemi.....	5
7. Varsayımlar	7
7.1. Ana Varsayımlar.....	8
7.2. Yan Varsayımlar.....	8
BİRİNCİ BÖLÜM	
DİN VE TOPLUM	
1. Dinin Tanımı ve Mahiyeti	9
2. Toplumun Tanımı ve Mahiyeti.....	13
3. Din ve Toplum İlişkileri.....	15
İKİNCİ BÖLÜM	
DOĞANHİSAR İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	
1. Coğrafi Durumu ve Tarihçesi.....	19
2. İklimi ve Bitki Örtüsü	21
3. Ekonomik Yapısı	22
4. Demografik Yapısı.....	22
5. Eğitim Yapısı.....	23
6. İdari Yapısı	24
7. Dini Yapısı	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DOĞANHİSAR'DA SOSYAL HAYATLA İLGİLİ BULGULAR

3.1 ÖRNEKLEMİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ	26
3.1.1 Örneklemin cinsiyete göre dağılımı	26
3.1.2 Örneklemin yaş gruplarına göre dağılımı	26
3.1.3 Örneklemin medeni duruma göre dağılımı	27
3.1.4 Örneklemin mesleklere göre dağılımı	27
3.1.5 Örneklemin eğitim durumuna göre dağılımı	27
3.1.6 Eğitim durumu ile cinsiyet karşılaştırması	28
3.1.7 Örneklemin aile büyüklüğüne göre dağılımı	30
3.2 DOĞANHİSAR'DA AİLENİN SOSYO-EKONOMİK DURUMU	30
3.2.1 Örneklemin ekonomik durumlarına göre dağılım	30
3.2.2 Örneklemin gelir kaynaklarına göre dağılım	31
3.2.3 Örneklemin birlikte yaşanan kişilere göre dağılım	31
3.2.4 Örneklemin yaşamak istediği yerle ilgili görüşlerine göre dağılım	32
3.3 SOSYO-KÜLTÜREL HAYAT VE DİN	33
3.3.1 Örneklemin komşu ilişkileriyle ilgili durumu	33
3.3.2 Örneklemin kitle iletişim araçlarını kullanım durumlarıyla ilgili dağılım	33
3.3.3 Örneklemin izlediği televizyon programlarının türüne göre dağılım	35
3.3.4 Örneklemin internet kullanım durumu ile ilgili dağılım	35
3.3.5 Örneklemin boş zamanlarını değerlendirmesi ile ilgili dağılım	36
3.3.6 Örneklemin alkollü içki kullanımıyla ilgili tutumu	38
3.3.7 Örneklemin kredi kullanımıyla ilgili durumu	38
3.3.8 Örneklemin bölge-sorun ilişkisine yönelik düşünceleri	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DOĞANHİSAR'DA DİNİ HAYATLA İLGİLİ BULGULAR

4. 1 İNANÇLA İLGİLİ BULGULAR	40
4. 1. 1 Örneklemin Allah inancı konusundaki durumu	41
4.1.2 Örneklemin melek inancı konusundaki durumu	41
4.1.3 Örneklemin Peygamber inancı konusundaki durumu	42
4.1.4 Örneklemin Kitap inancı konusundaki durumu	43
4.1.5 Örneklemin Ahiret inancı konusundaki durumu	44
4.1.6 Örneklemin Kader inancı konusundaki durumu	45

4.1.7 Örneklemin zor bir durumda kaldığında yaptığı davranış konusundaki durumu.....	46
4.2 İBADETLERLE İLGİLİ BULGULAR	46
4.2.1 Örneklemin kalbim temiz, ibadetlerimi yerine getirmesem dahi kalbimin temizliği bana yeter ifadesindeki durumu	47
4.2.2 Örneklemin namazla ilgili durumu.....	48
4.2.2.1. Namaz durumu ile cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve aylık gelir durumunun karşılaştırılması.....	50
4.2.3 Örneklemin oruçla ilgili durumu.....	53
4.2.3.1 Oruç durumu ile cinsiyet, yaş, eğitim durumu, aylık gelir durumunun karşılaştırılması.....	56
4.2.4 Örneklemin zekatla ilgili durumu.....	59
4.2.4.1 Aylık gelir durumuna göre zekat verme durumunun karşılaştırılması	61
4.2.5 Örneklemin hacla ilgili durumu	62
4.2.6 Örneklemin kurban ibadetiyle ilgili tutumu.....	63
4.2.7 Örneklemin Kur'an okumayla ilgili durumu	64
4.2.8 Örneklemin Kur'an-ı Kerim'in mealini okumayla ilgili durumu.....	64
4.2.9 Örneklemin dua etmekle ilgili durumu.....	65
4.2.10 Örneklemin kabir ziyaretiyle ilgili durumu	66
4.2.10.1 Cinsiyetlere göre kabir ziyaretinin karşılaştırılması	67
4.3 DİNİ HAYATIN BİLGİ BOYUTU.....	68
4.3.1 Dini bilgi bakımından örneklemin yeterliliği.....	68
4.3.2 Örneklemin dini bilgileri öğrendiği yerler.....	69
4.3.3 Örneklemin dini bir problemle karşılaştığında başvurduğu yerler.....	69
4.3.4 Örneklemin okullarda verilen dini bilgilerin yeterliliğiyle ilgili düşünceleri	70
4.3.5 Örneklemin dini bilgilerin en iyi nereden öğrenileceği ile ilgili düşünceleri	71
4.3.6 Örneklemin evinde bulunan dini kitaplar	71
4.3.7 Örneklemin dini inanç tutumu ve davranışlarının şekillendirilmesinde din görevlilerinin etkisi	73
4.3.8 Örneklemin kız çocuklarının eğitimi hakkındaki düşünceleri	74
4.4 DİN-AİLE İLİŞKİLERİ.....	74
4.4.1 Örneklemin flört ile ilgili düşünceleri	75

4.4.2	Örneklemin dini nikah ile ilgili tutumu	75
4.4.3	Örneklemin eş seçimi ile ilgili düşünceleri.....	76
4.4.4	Örneklemin eşlerin giyimi ile ilgili düşünceleri.....	76
4.4.5	Örneklemin miras paylaşımı ile ilgili durumu	77
4.4.5.1	Cinsiyetlere göre miras durumunun karşılaştırılması	78
4.4.6	Örneklemin ailedeki kararları kimin vereceği ile ilgili düşünceleri.....	79
4.4.7	Örneklemin kadının kocasına itaati ile ilgili tutumu	79
4.4.7.1	Cinsiyetlere göre kocaya itaat tutumunun karşılaştırılması.....	80
4.5	DİN-CEMAAT İLİŞKİSİ.....	80
4.5.1	Örneklemin bir tarikat, dini cemaat veya gruba katılmanın gerekliliği konusundaki düşünceleri	81
4.5.2	Örneklemin bir tarikat veya cemaate sempatisi, üyeliği konusundaki durumu.....	82
4.6	DİNDARLIK DURUMU	82
4.6.1	Örneklemin dindarlık durumu.....	83
4.6.1.1	Cinsiyetlere göre dindarlık durumunun karşılaştırılması	83
4.6.2	Örneklemin alışverişte alışveriş yaptığı kişinin dini durumu ile ilgili durumu.....	84
4.6.3	Örneklemin çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasını istemedeki düşünceleri	84
4.7	DİN- SİYASET İLİŞKİSİ.....	85
4.7.1	Örneklemin oy vereceği partinin dine önem vermesi konusundaki düşünceleri	85
4.8	DİN-MEMLEKET İLİŞKİSİ	85
4.8.1	Örneklemin dinin en iyi şekilde yaşanabileceği en iyi ülke tespiti	86
	SONUÇ VE DEĞERLERDİRME	87
	BİBLİYOGRAFYA.....	90
	EKLER.....	94

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Örneklemin cinsiyete göre dağılımı	26
Tablo 2: Örneklemin yaş gruplarına göre dağılımı	26
Tablo 3: Örneklemin medeni duruma göre dağılımı	27
Tablo 4: Örneklemin mesleklere göre dağılımı	27
Tablo 5: Örneklemin eğitim durumuna göre dağılımı	28
Tablo 6: Örneklemin eğitim durumu ile cinsiyet karşılaştırması.....	29
Tablo 7: Örneklemin aile büyüklüğüne göre dağılımı	30
Tablo 8: Örneklemin ekonomik durumlarına göre dağılım.....	30
Tablo 9: Örneklemin gelir kaynaklarına göre dağılım	31
Tablo 10: Örneklemin birlikte yaşanılan kişilere göre dağılım	31
Tablo 11: Örneklemin yaşamak istediği yerle ilgili görüşlerine göre dağılım	32
Tablo 12: Örneklemin komşu ilişkileriyle ilgili durumu.....	33
Tablo 13: Örneklemin kitle iletişim araçlarını kullanım durumlarıyla ilgili dağılım .	34
Tablo 14: Örneklemin izlediği televizyon programlarının türüne göre dağılım.....	35
Tablo 15: Örneklemin internet kullanım durumu ile ilgili dağılım	35
Tablo 16: Örneklemin boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili dağılım.....	37
Tablo 17: Örneklemin alkollü içki kullanımıyla ilgili tutumu.....	38
Tablo 18: Örneklemin kredi kullanımıyla ilgili durumu	38
Tablo 19: Örneklemin bölge-sorun ilişkisine yönelik düşünceleri	39
Tablo 20: Örneklemin Allah inancı konusundaki durumu	41
Tablo 21: Örneklemin melek inancı konusundaki durumu	42
Tablo 22: Örneklemin Peygamber inancı konusundaki durumu	43
Tablo 23: Örneklemin Kitap inancı konusundaki durumu	44
Tablo 24: Örneklemin Ahiret inancı konusundaki durumu.....	44
Tablo 25: Örneklemin Kader inancı konusundaki durumu	45
Tablo 26: Örneklemin zor bir durumda kaldığında yaptığı davranış konusundaki durumu.....	46
Tablo 27: Örneklemin kalbim temiz, ibadetlerimi yerine getirmesem dahi kalbimin temizliği bana yeter ifadesindeki durumu.....	47
Tablo 28: Örneklemin namazla ilgili durumu.....	49
Tablo 29: Örneklemin namaz durumu ile cinsiyetin karşılaştırılması	50

Tablo 30:Örneklemin namaz durumu ile yaşlarının karşılaştırılması	51
Tablo 31:Örneklemin namaz durumu ile eğitim durumunun karşılaştırılması.....	52
Tablo 32:Örneklemin namaz durumu ile aylık gelir durumunun karşılaştırılması....	53
Tablo 33:Örneklemin oruçla ilgili durumu	55
Tablo 34:Örneklemin oruç durumu ile cinsiyetin karşılaştırılması.....	56
Tablo 35:Örneklemin yaş durumu ile oruç tutma durumunun karşılaştırılması.....	57
Tablo 36:Örneklemin oruç durumu ile eğitim durumunun karşılaştırılması	58
Tablo 37:Örneklemin aylık gelir durumu ile oruç tutma durumunun karşılaştırılması	59
Tablo 38:Örneklemin zekatla ilgili durumu	60
Tablo 39:Aylık gelir durumuna göre zekat verme durumunun karşılaştırılması	61
Tablo 40: Örneklemin hacla ilgili durumu	62
Tablo 41:Örneklemin kurban ibadetiyle ilgili tutumu.....	63
Tablo 42:Örneklemin Kur'an okumayla ilgili durumu	64
Tablo 43:Örneklemin Kur'an-ı Kerim'in mealini okumayla ilgili durumu	65
Tablo 44:Örneklemin dua etmekle ilgili durumu.....	65
Tablo 45:Örneklemin kabir ziyaretiyle ilgili durumu	66
Tablo 46:Cinsiyetlere göre kabir ziyaretinin karşılaştırılması.....	67
Tablo 47:Örneklemin dini bilgi bakımından yeterliliği	68
Tablo 48:Örneklemin dini bilgileri öğrendiği yerler.....	69
Tablo 49:Örneklemin dini bir problemle karşılaştığında başvurduğu yerler.....	69
Tablo 50:Örneklemin okullarda verilen dini bilgilerin yeterliliğiyle ilgili düşünceleri	70
Tablo 51:Örneklemin dini bilgilerin en iyi nereden öğrenileceği ile ilgili düşünceleri	71
Tablo 52:Örneklemin evinde bulunan dini kitaplar	72
Tablo 53: Örneklemin dini inanç tutum ve davranışlarının şekillendirilmesinde din görevlilerinin etkisi.....	73
Tablo 54: Örneklemin kız çocuklarının eğitimi hakkındaki düşünceleri	74
Tablo 55:Örneklemin flört ile ilgili düşünceleri	75
Tablo 56:Örneklemin dini nikah ile ilgili tutumu	75
Tablo 57:Örneklemin eş seçimi ile ilgili düşünceleri.....	76
Tablo 58:Örneklemin eşlerin giyimi ile ilgili düşünceleri.....	76

Tablo 59:Örneklemin miras paylaşımı ile ilgili durumu	77
Tablo 60:Cinsiyetlere göre miras durumunun karşılaştırılması	78
Tablo 61:Örneklemin ailedeki kararları kimin vereceği ile ilgili düşünceleri.....	79
Tablo 62:Örneklemin kadının kocasına itaati ile ilgili tutumu	79
Tablo 63:Cinsiyetlere göre kocaya itaat tutumunun karşılaştırılması	80
Tablo 64:Örneklemin bir tarikat, dini cemaat veya gruba katılmanın gerekliliği konusundaki düşünceleri	81
Tablo 65:Örneklemin bir tarikat veya cemaate sempatisi, üyeliği konusundaki durumu	82
Tablo 66:Örneklemin dindarlık durumu	83
Tablo 67:Cinsiyetlere göre dindarlık durumunun karşılaştırılması	83
Tablo 68:Örneklemin alışverişte alışveriş yaptığı kişinin dini durumu ile ilgili durumu	84
Tablo 69:Örneklemin çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasını istemedeki düşünceleri	84
Tablo 70:Örneklemin oy vereceği partinin dine önem vermesi konusundaki düşünceleri	85
Tablo 71:Örneklemin dinin en iyi şekilde yaşanabileceği en iyi ülke tespiti	86

KISALTMALAR

a.g.e.	:Adı geçen eser
a.g.m.	:Adı geçen makale
Ank.	:Ankara
A.Ü.İ.F.	:Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Baş.	:Başbakanlık
bkz.	:Bakınız
c.	:Cilt
Çev.	:Çeviren
dan.	:Danışman
D.E.Ü.	:Dokuz Eylül Üniversitesi
Ens.	:Enstitü
Hız.	:Hazreti
İst.	:İstanbul
mad.	:Maddesi
Mat.	:Matbaası
M.Ü.	:Marmara Üniversitesi
s.	:Sahife
ss.	:Sayfalar
S.Ü.	:Selçuk Üniversitesi
S.Ü.İ.F.D.	:Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
T.C.	:Türkiye Cumhuriyeti
T.D.V.	:Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	:Ve benzeri
Yay.	:Yayınları/Yayınevi

ÖNSÖZ

Din, insanlık tarihinin vazgeçilmez en esaslı gerçeğidir. İnsanoğlu bu dünyadaki serüvenine din ile başlamaktadır. Din duygusu insanda fitri bir gerçeğe dayanmaktadır. İnsan;duyan, düşünen, dileyen ve inanan bir mahluktur. İnanma melekesi, sırf insana has bir özellik olarak insanları diğer canlılardan ayırmaktadır.

Batıda 19. yy'da bazı sosyologların modern dönemlerde artık dinin etkisini kaybedeceğini haber verdikleri bir zamandan kısa bir süre sonra Din Sosyolojisi bağımsız bir bilim dalı haline gelmiştir. Din ve toplum münasebetlerini araştıran bu bilim dalı çerçevesindeki araştırmaların sonuçları dinin etkisini kaybedeceği iddialarını boşa çıkarmaktadır. Din ve toplum karşılıklı etkileşim halindedir. Din toplumu, toplum da dini etkilemektedir.

Günümüz dünyasında yaşayan, tüm toplumların hayatında en önemli konulardan biri modernleşme meselesidir. Modernleşme olgusu tüm dünyada olduğu gibi ülkemiz toplumsal hayatında da çeşitli biçimlerde değişim ve dönüşümlere yol açmaktadır.

Toplumsal hayattaki sosyal değişmelerin hangi yönde ve şiddette olduğunun anlaşılabilmesi için o toplumun iyi tanınması gerekmektedir. Bir toplumun dini ve sosyal hayatının anlaşılmasında, teorik çalışmaların yanında uygulamalı araştırmalar da önem arz etmektedir. Uygulamalı araştırmalardan biri de bu çalışmanın, içerisinde bulunduğu saha araştırmalarıdır.

Ülkemiz toplumsal yapısının anlaşılmasına küçük bir katkısı olması umuduyla Doğanhisar'da sosyal ve dini hayatın incelenmesini saha araştırması şeklinde yapmaya karar verdik. Din Sosyolojisi bilimi sınırları içerisinde bu çalışmamızı gerçekleştirdik.

Bu çalışmanın yürütülmesinde, katkı ve önerileriyle çalışmanın son bulmasında yol gösteren kıymetli danışman hocam Dr.Öğt.Üyesi Arif KORKMAZ'a ve çalışmamızın alanını oluşturan burada isimlerini teker teker sayamayacağım tüm Doğanhisar halkına, kıymetli hemşehrilerime teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Turgay KÜTÜKCÜ

GİRİŞ

Din Sosyolojisi, oldukça genç bir bilim dalıdır. Bağımsız bir bilim dalı haline gelmesi üzerinden bir asırdan biraz fazla bir zaman geçmiştir. Ülkemizdeki tarihi ise daha yeni olan bu bilim dalı çerçevesindeki araştırmalar gün geçtikçe hız kazanmaktadır.

Din Sosyolojisi, Din Bilimleri ve Genel Sosyolojinin alanlarını içinde barındıran, inceleme alanı oldukça geniş olan bir bilim dalıdır. İsminden de anlaşılacağı üzere din toplum münasebetlerini karşılıklı etkileşim halinde inceler.

Dünya ölçeğinde günümüz toplumlarının karşılaştığı en önemli olgu modernleşme olgusudur. Batı Avrupa’da doğup gelişen modernizm, bugün tüm dünyayı etkisi altına almaktadır. Bu gelişmelerin etkisi ülkemiz üzerinde de yoğun bir şekilde görülmektedir.

Modernleşme süreci, ülkemizde yaşayan insanların toplumsal hayatında, çeşitli sosyal değişimlere yol açmaktadır. Yapılan birçok araştırmada, modernleşme sürecinin etkisiyle ülkemizde yaşanan sosyal değişimlerin boyutları incelenmektedir. Türkiye’de yaşanan bu sosyal değişimlerin boyutlarını daha iyi anlayabilmek için, ülkemizin toplumsal hayatını yakından tanımamız gerekiyor.

Belli bir coğrafyada yaşayan toplumun, sosyal ve dinî hayatını daha yakından tanıyabilmek için başka araştırmalar yanında alan araştırması yöntemi oldukça faydalı bir yöntemdir.

Bu çalışmamız da alan araştırması şeklindedir. Bu nedenle yörede gözlem ve anket çalışmalarında bulunduk. Alan araştırması yöntemine göre yaptığımız anket ve gözlem çalışmalarına ek olarak; teorik bağlamda literatür çalışması ve buna ek olarak, yöre halkıyla yaptığımız mülakatların sonuçlarını Din Sosyolojisi ışığında değerlendirmeye çalıştık. Türkiye coğrafyasının küçük bir parçasında da olsa çalışmamızın bir nebze olsun toplumsal hayatımızın genel yapısını tanıyabilme adına küçük bir katkısı olması umuduyla böyle bir çalışma yapmaya karar verilmiştir.

Bu düşünceden hareketle Konya iline bağlı Doğanhisar ilçesinde sosyal ve dinî hayat, araştırmamızın konusu olmuştur. Böylece Doğanhisar'da yaşanan sosyal ve dinî hayatı anlamak üzere Din Sosyolojisi bilimi sınırları içinde kalınarak araştırmamız sürdürülmüştür.

Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, din ve toplum kavramları üzerinde durulmakta, din ve toplum münasebetlerine değinilerek konu açıklanmaya çalışılmaktadır.

İkinci bölümde, Doğanhisar ilçesi hakkında genel bilgiler sunulmaktadır. Üçüncü bölümde, Doğanhisar ilçesinde sosyal hayat incelenmekte ve konu ile ilgili bulgular tespit edilmeye çalışılmaktadır. Son bölüm olan dördüncü bölümde ise ilçenin dini hayatı incelenmekte ve konu ile ilgili bulgular tespit edilmeye çalışılmaktadır.

1. Araştırmanın Konusu ve Seçimi

Araştırmamızın konusunu, Konya iline bağlı Doğanhisar ilçesindeki sosyal ve dinî hayat oluşturmaktadır.

Din ve toplum karşılıklı etkileşim ve ilişki halindedir. Din, toplumsal hayatı şekillendirip etkilediği gibi, toplumsal hayat da dinî hayatın şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. İlçenin sosyal ve dinî hayatı, tüm yönleriyle incelenmek amacıyla araştırmamızın konusu olarak seçilmiştir.

Bu bağlamda, söz konusu ilçede sosyo-kültürel ve dini hayat cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, gelir seviyesi vb. değişkenler açısından tespit edilmeye ve çözümlenmeye çalışılmaktadır.

Araştırmamız için Doğanhisar'ı tercih etmemizin sebebi, 1985 yılından itibaren burada yaşamamız olmasındandır. Memleketimiz olmasındandır ki uzun yıllar bu ilçede yaşamış olmamız sonucu ilçeyi çok yakından tanımaktayız. Bu nedenle içinde yaşadığımız bir toplumu araştırma konusu olarak belirlemem hem anketin uygulanabilirliğinde, hem de katılımcı gözlem yapabilmemde önemli katkılar sunmaktadır.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Din sosyolojisi dinlerin inançlarını, ibadetlerini, ritüellerini, teolojik açıdan doğruluğu yanlışlığı, geçerliliği geçersizliği, haklılığı haksızlığı vs. incelemek gibi görevi olan bir bilim dalı değildir. Din sosyolojisi dini, yaşayan kişinin tecrübesi ile bu tecrübenin dinin teorisinden ve toplumsal şartlardan ne derece etkilendiği gerçeği ile ortaya koymayı hedefleyen bir disiplindir¹.

Üzerinde çalışma yapılmamış olan her sosyo-kültürel çevre ve orada yaşanan dini hayat, din sosyolojisi açısından özgündür ve incelemeye değerdir. Bu çalışmanın konusu olan Doğanhisar'da sosyal ve dini hayatın incelenmesinin gerekliliğine öncelikle bu açıdan bakıyoruz. Bununla birlikte, toplumun genelinin, anlaşılması için lokal inceleme ve araştırmalar olması gerektiği düşüncesindeyiz. Bu düşünceden hareketle, Türk toplumunun dayandığı dinamiklerin, dinin bu toplumun fertlerinin düşünce, tavır ve hareketlerine ne kadar etki ettiğinin anlaşılması –nicel bakımdan küçük de olsa-Doğanhisar gibi yörelerin incelenmesi ile gerçekleşeceğini düşünüyoruz.

Araştırmayı yaparken, öncelikli olarak konuyu çeşitli belge ve kaynaklardan faydalanarak teorik boyutuyla ortaya koymaya çalıştık. Daha sonra ise uyguladığımız anket ve yapmış olduğumuz gözlem ve mülakatlarla da sosyal ve dini hayat ile ilgili verileri toplayıp, bir sistem dahilinde analiz ederek açıklamaya çalıştık. Böylece sosyal ilişkiler, dini inançlar, tutumlar ve davranışları inceleyerek toplumumuz hakkında ve dolayısıyla da Doğanhisar'daki sosyal ve dini hayat hakkında bilgi sahibi olmayı ve konuyla ilgili yapılan Din Sosyolojisi çalışmalarına katkıda bulunmayı amaçladık.

3. Araştırmanın Sınırları

Bütün bilim dallarında olduğu gibi, Din Sosyolojisi araştırmalarında da, araştırma konusu belirlenirken sınırların çizilmesi şarttır. Zaten, bir konuyu bütün yönleriyle, net bir şekilde incelemek mümkün değildir. Dolayısıyla araştırma konusuna bir sınır çizilmelidir.

¹ Mehmet Ali Kirman, Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü, Rağbet Yay. İstanbul, 2004, s. 62.

Bu çalışmanın temel amacı, Doğanhisar'da sosyal ve dinî hayatı anlamaya çalışmaktır. Bu nedenle, bizim bu çalışmamız Doğanhisar ilçesi ile sınırlandırılmıştır.

Elbette ki, araştırma yöntemimizin tamamını incelememiz mümkün değildir. Dolayısıyla kendimize ilçeyi en iyi şekilde temsil edebileceğini düşündüğümüz bir örneklem seçtik. Ve bu örneklemle genellemelere ulaşmaya çalıştık. Böylece, yöredeki sosyal ve dini hayat hakkında daha kesin ve anlamlı bilgilere ulaşmış olacağımızı düşünüyoruz.

4. Araştırmanın Evreni

“Evren araştırma sonuçlarının genellemek istendiği elemanlar bütünüdür. Bu bütün ortak özellikleri olan canlı ya da cansız her türlü elemanı içerebilir. Aslında iki tür evren vardır. Birisi genel evren, öteki ise çalışma evrenidir.” Genel evren soyut bir kavramdır; tanımlanması kolay fakat ulaşılması güç ve hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür. Çalışma evreni ulaşılabilen evrendir. Bu yönü ile somuttur².

Buna göre araştırmamızın genel evrenini Doğanhisar ilçesinde yaşayan bütün insanlar oluşturmaktadırlar, çalışma evrenini ise Doğanhisar ilçesine bağlı toplam 24 mahalleden seçtiğimiz 13 mahallede yaşayan 18 yaş ve üstünde olan kadın ve erkekler oluşturmaktadır.

5. Araştırmanın Örneklemi

“Araştırılacak grubun her üyesi hakkında veri toplamak ekseriye gerekmez ve mümkün de değildir.”³Bunun için evrenden örneklem alınır. Örneklem sample belli bir evrenden belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir.⁴

Bir araştırma yapılırken örneklem seçimine gidilmesinin, zaman, araç gereç ve para tasarrufu dışında da birçok faydası vardır. Örnekleme çoğu kez isteğe bağlı değil, başvurulması zorunlu bir tekniktir.⁵Biz de, araştırma evrenimizi oluşturan tüm fertlere ulaşmamız mümkün olmadığından, örneklem tekniğini kullandık. Tabii ki,

² Niyazi Karasar, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yay., Ankara 2002, ss. 109. 110

³ Stephan Cale, Sosyolojik Düşünme Yöntemi, çev. Bekir Demirkol, Vadi Yay., Ankara 1999, s. 88

⁴ Karasar, a. g. e. s, 110

⁵ Muzaffer Sencer, Toplum Bilimlerinde Yöntem, Beta Yay., İstanbul 1989. s. 356

seçtiğimiz örneklemin, araştırmamızın kapsamındaki tüm fertleri temsil edebilecek nitelikte olmasına özen gösterdik.

Araştırmamızın örneklemini Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ADNKS 2017 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre belirledik. Doğanhisar ilçesinin nüfusu 7713 Erkek 8405 Kadın olmak üzere toplam 16.118 kişidir.⁶Örneklem grubumuz 18 yaş ve üstündeki kadın ve erkeklerden seçtiğimiz 350 kişiden oluşmaktadır. Doğanhisar ilçesinin nüfusunun tamamı düşünüldüğünde ortalama her 46 kişiden biri örnekleme temsil edilmektedir.

Doğanhisar ilçesinin toplam 24 mahallesinden, sosyal ve dini hayat bakımından bütünü temsil edebileceğini düşündüğümüz 13 mahalleyi örnekleme dahil ettik. Bunlar; Ağa, Ayaslar, Baş, Başköy, Cuma, Çınaroba, Deştiğin, Harman, Karaağa, Kuz, Pazar, Şih ve Yeğın mahalleleridir.

Neticede örnekleminizin tamamını, 13 mahalleden tesadüfi örnekleme metoduyla seçtiğimiz 350 kişi oluşturmaktadır.

6. Araştırmanın Yöntemi

Yapılan her araştırmadan, bilimsel bir sonuç çıkması için araştırma bilimsel bir yöneme dayanmak zorundadır. “Bilimsel araştırma en genel anlamıyla uygun yöntem ve teknikler kullanarak bilimsel bilgi üretme işidir.”⁷Yöntem, araştırma yolu ile ortaya konabilecek, somut sebep sonuç ilişkilerine ve mümkün olduğu hallerde bu ilişkilerin temelinde yer alan soyut ilmi kanunları tespit edebilmek için izlenmesi gereken yol anlamına gelir.⁸En geniş anlamıyla yöntem, “bilim üretmenin yolu”, “problem çözmek için izlenen yol” veya “bizi gerçeğe götüren yoldur”.⁹

Toplumbilim söz gelimi psikoloji ya da ekonomiye nazaran daha dönemeçli bir tariheye sahiptir. Bu hal toplumbilimde metod problemlerinin adı geçen bilimlere göre karmaşık olmasına sebep olmuştur. Toplumbilim, tarihesinde yine bu nedenle, yoğun metod tartışmalarına rastlanmaktadır.¹⁰

⁶<http://www.tuik.gov.tr>. İl ve İlçe ADNKS Sonuçları 15. 11. 2018

⁷Sencer , a. g. e. , . 20.

⁸Zeki Aslantürk, Araştırma Metod ve Teknikleri, İstanbul, 1995, s. , 47

⁹Karasar, a. g. e. , s. , 12.

¹⁰Sulhi Dönmezer, Toplum bilim, 12. baskı Beta yay. , İstanbul 1999, s. , 14.

“Toplumda tezahür eden dinî-sosyal realitenin deneysel ve objektif bilimi” şeklinde tanımlanan din sosyolojisi, araştırmalarında takip ettiği metodla ilgili meselelerini onun iki temel dayanağı olan toplum bilimleri ve din bilimleri ile paylaşmaktadır. Bu nedendir ki din sosyolojisinde farklı metod ve tekniklerden söz etmek uygun düşmektedir.¹¹

Alan araştırmaları, içinde yaşadığımız toplumu tanıma ve anlama açısından son derece verimli bir araştırmadır. Biz de “Doğanhisar’da Sosyal ve Dinî Hayat” isimli çalışmamızı alan araştırması şeklinde yaptık.

Alan araştırmaları Din Sosyolojisi çalışmalarında özellikle Amerikalı din sosyologlarının sık sık yararlandıkları bir metottur. Bu tür çalışmalarda bilgilerin toplanmasında yazılı kaynakların ve açık mülakatların yanı sıra, survey denilen tarama tekniğinden yararlanılır.¹²Tarama survey tipi araştırmalar, anket, görüşme, gözlem, monografi, test teknikleri ve tarihi yöntemi kapsar.¹³

Survey tipi araştırmalar, daha çok anket ve mülakat yoluyla yapılmaktadır. Bu araştırmamızda öncelikli olarak anket tekniği kullanılmıştır. “Anket tekniği, usulüne uygun olarak hazırlanmış çeşitli sorularla, kitlelerin, tabakaların, zümrelerin, nesillerin tavırlarını tespitte yarar.”¹⁴Anket tekniğinin en kuvvetli yönü, uygun durumlarda, geniş bir gruptan çok miktarda veriyi, kısa zamanda, kolayca toplama imkanı vermesi; diğer kuvvetli yönü de, herkese aynı şekilde sunularak bir örnekliğin sağlanması, özellikle kapalı uçlu soruların cevaplarının belli sınırlar içinde toplanabilmesidir. Bunların yanı sıra gizlilik garantisi daha inandırıcıdır.¹⁵

Anket formunu hazırlarken öncelikle benzer çalışmalarda kullanılan sorulardan yararlanılmış, ayrıca yörenin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri dikkate alınarak bir takım sorular sorulmuştur. Bu şekilde hazırladığımız anket soruları 57 sorudan oluşmaktadır. Anketteki soruların dile getirilişinde tarafsızlık, kişileri herhangi bir şıkka yönlendirmeme ve ifadelerin yalınlığı gibi konulara dikkat edilmiştir.

¹¹Ünver Günay, Din Sosyolojisi, 6. baskı İnsan Yay. , İst. 2003, ss. 69-70

¹²Günay, a. g. e. , s. , 75.

¹³Burhan Balcıoğlu, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi, Der Yayınevi, İst. 2002, s. 62

¹⁴Günay, a. g. e. s. , s. 66

¹⁵Karasar, a. g. e. s, 192

Hazırladığımız anketi ilçedeki 13 mahallede yaşayan 350 kişiye uyguladık. Anketimizi 18 yaş ve üstü erkek ve kadınlara uyguladık. Soru kağıtlarının dağıtılmasında tesadüfi örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Memleketimiz olmasındandır ki soru kağıtlarının dağıtımında fazla zorluk çekmedik. Anket çalışmamız sırasında önemli herhangi bir sorunla karşılaşmadık. Doğal olarak, bu çalışmayı niçin yaptığımız, halk tarafından soruldu. Gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra, yöre insanının ikna olduğuna şahit olduk.

Araştırmamızda yaptığımız bu anketin yanı sıra “belli bir kimse, yer olay, nesne, durum ve şarta ait bilgi toplamak için belirli hedeflere yöneltilmiş bir bakış ve dinleyiş¹⁶ olarak ifade edilebilen gözlem ve sözlü iletişim yolu ile veri toplama soruşturma tekniği¹⁷ olan mülakat yönteminden yararlanılmıştır.

7. Varsayımlar

Hiçbir bilimsel araştırma varsayım belirlenmeden yürütülmez. Varsayımlar bilimsel araştırmalarda büyük bir rol oynamaktadırlar.

Sadece olayların tespiti ve nitelendirilmesi bilimde yeterli değildir. Bilimde esas amaç tümsel izahları sağlayacak teorilere ulaşmaktır. Her bilimde olduğu gibi, gerek Toplumbilimde, gerek Din Sosyolojisinde amaç teorilerin ve genelleştirmeler sisteminin meydana getirilmesidir. Teorilerin meydana getirilirken, inceleme konusu alandaki ilişkilerle ilgili ve birbirine bağlı hipotezler ortaya konur.¹⁸

Varsayım, iki ya da daha çok olaylar serisi ya da sınıfı arasında varlığı farz olunan ilişkileri belirleyen bir açıklamadır.¹⁹Varsayımlara yapılan gözlemler sonucu ulaşılır.²⁰

Biz de Doğanhisar ilçesinde yaptığımız gözlemler sonucu bazı varsayımlara ulaştık. Bu varsayımlarımızı ana varsayımlar ve yan varsayımlar olarak iki şekilde sınıflandırmayı uygun gördük.

¹⁶Karasar, a. g. e. s, 156

¹⁷Karasar, a. g. e. s. 165

¹⁸Dönmezer , a. g. e. s. 20, 21.

¹⁹Dönmezer, a. g. e. s. 21

²⁰Dönmezer , a. g. e. s. 16

7.1. Ana Varsayımlar

1-Din Kurumu, insanlık tarihinin başlamasıyla var olan, tüm toplumların hayatında etkili olan önemli bir kurumdur. Bu sebeptendir ki Doğanhisar yöresinin toplumsal yapısında da etkin bir konumdadır. Tabi ki dinin bu etkisi araştırma sahamızda yaşayan insanların hayatında az veya çok farklılıklar arz etmektedir.

2-Araştırma yaptığımız yörede yaşayan halkın [büyük çoğunluğunun] dine olan sevgisi ve saygısı kuvvetli bir derecede hissedilmektedir. Fakat pratikte dine olan bu sevgi ve saygının yansımaları görülmemektedir. Ayrıca inanç ve amel arasında uyumsuzluklar görülmektedir.

3-Dünyamızı ve ülkemizi çok derinden etkileyen modernleşme süreci, Doğanhisar yöresinin, toplumsal yapısını da etkilemektedir. Bu süreç, toplumsal hayatın bazı kurumlarında önemli değişimlere yol açmaktadır.

7.2. Yan Varsayımlar

a)Modern gelişmelerin etkisi gençler üzerinde daha belirgin gözükmemektedir.

b)Teknolojiyi kullanma açısından yöre halkı ile Büyükşehirlerde yaşayan halk arasında çok fazla bir fark gözükmemektedir.

c)Kadınlar, erkeklere nazaran dini ibadetleri daha fazla yapmaktadırlar.

d)Kadınlarda sosyal ilişkiler erkeklere göre daha kuvvetlidir.

e)Erkekler kadınlara nazaran daha fazla dini bilgiye sahiptir.

f)Yaş ilerledikçe ibadetleri yerine getirme oranı ve dindarlaşma derecesi artmaktadır

BİRİNCİ BÖLÜM

DİN VE TOPLUM

Araştırmamız esas itibariyle Din Sosyolojisi biliminin sınırları içerisinde bir alan araştırmasından oluşmaktadır. Bu bölümde giriş mahiyetinde teorik olarak Din Sosyolojisinin ana kavramlarından olan Din ve Toplum hakkında bilgi vereceğiz. Bu noktada Din kavramının tanımı ve mahiyetini, Toplum kavramının tanımı ve mahiyetini inceleyeceğiz. Son olarak bu bölüm Din ve Toplum münasebetinin, ilişkisinin nasıl olduğundan bahsedilerek sona erecektir.

1. Dinin Tanımı ve Mahiyeti

Din, insanlık tarihinin en eski en esaslı gerçeğidir. Dinsiz hiçbir topluma rastlanmamıştır. Tarihin bütün devirlerinde ve bütün toplumlarda daima kendisiyle karşılaşılacak evrensel bir olgudur din.²¹ Din insanla yaşattır. Dini insandan, insani dinden ayırmak mümkün görünmemektedir. İnsan fıtrati gereği nasıl düşünen düşünme özelliği bulunması gereken bir varlık ise tıpkı onun gibi, tabiatı gereği inanan ve dini boyutu bulunan bir varlıktır.²² İnsan, nasıl vücudunun hayatiyetini devam ettirebilmek için bir takım gıdalara muhtaç ise; ruhunun ihtiyacını giderebilmek içinde dine muhtaçtır.²³

Dinin insanlık tarihi ile eş zamanlı olduğu kabul edilmekle birlikte modern dönemlerde ortadan kalktığı, fonksiyonunu yitirdiği görüşleri ortaya çıkmıştır. Sosyolojinin isim babası kabul edilen Auquste Comte'nin üç hal kanununa göre din, belli bir devrede fonksiyon icra etmiş o merhaleye ait bir olaydır.²⁴ Yine bazı sosyologlar 19. yüzyılın yapısının ve yaşanan değişmelerin dinin sonunu getirdiğini ileri sürüyorlardı. Onlara göre modern dönemde artık dine yer kalmayacaktı.²⁵ Bu düşüncelerin aksine dinin fonksiyonu giderek artmaktadır. Birçok yazar üç hal kanunun eskimiş olduğunu söylemektedir²⁶. Çünkü din, insan hayatına yön veren,

²¹T. D. V. İslam Ansiklopedisi, C. 9. Din Mad.

²²Hüsamettin Erdem Din-Felsefe Münasebeti 2. Baskı Hü-Er Yay. Konya. 1999, s, 22

²³Mehmet Aydın, Dinler Tarihi, Din bilimleri Yay. Konya 1996, s. 2.

²⁴Yümi Sezen, Sosyoloji Açısından Din, 3.Baskı M.Ü.İlahiyat fakültesi Vakfı Yay.,İst.2013,s,1

²⁵M.Emin Köktaş, "Türk Modernleşmesinin Din Sorunu" Türkiye Günlüğü, sayı 46, Yaz. Ankara 1997. s81

²⁶Dönmezer, a. g. e, s, 31

insan için vazgeçilmeyen insan hayatını şekillendiren, insanın bio-psişik varlık yapısından ayrılmayan bir unsur olan iptidai olsun veya gelişmiş olsun insanın bulunduğu her yerde ve her devirde bir fenomen olarak mevcut olan fert, toplum, kültür ve medeniyet üzerinde etkili olan bir faktördür²⁷. Din duygusu fitridir. İnsanlar yaratılırken din duygusu ile yaratılmışlardır. Bu sebeple ki, insanlarda din duygusu o kadar köklü ve o kadar devamlı bir şeydir ki, kendilerinin dinsiz olduğunu resmen ilan edenlerin bile hakikatte yok edemedikleri bir duygunun ağır baskısı altında bulduklarını söylemek mümkündür.²⁸

Yaşanan gelişmeler en modern toplumlarda ve hatta komünist toplumlarda bile dinin, varlığını ve etkinliğini sürdürmeye devam ettiğini göstermektedir. Çünkü dinin yerini ne felsefenin, ne ilmin ve ne de başka bir şeyin doldurması mümkün değildir.²⁹ Din olgusu insan ve toplum yaşamının vazgeçilmez bir inanç kaynağı ve değer sistemini temsil etmektedir. Bundandır ki din, insanlık var oldukça, insanların din yoluyla cevap aradıkları sorular durdukça ki bunlara başka bir yoldan tam çözüm bulunması bilimsel olarak imkansızdır dinin varlığı devam edecektir.³⁰ Yaşanan bir gerçeklik olarak da günümüzde toplumların hayatında din en önemli belirleyici unsur olarak yerini korumaktadır. Peter L. Berger'in ifadesiyle "bazı kayda değer istisnaları olmasına rağmen, dünya, her zamanki kadar ve hatta bazı bölgelerde eskisinden çok daha fazla dindardır."³¹

Bu açıklamalardan sonra din nedir? sorusuna cevap oluşturacak şekilde yapılan din tanımlarının bazılarından bahsedeceğiz. Yapılan din tanımlarına baktığımızda bir takım benzerlikler yanında, önemli farklılıklar da dikkati çekmektedir.³² Tanımlardaki bu farklılıklar, büyük ölçüde din kavramının kendisinden, tanımcının şahsi görüşünün, anlayışının farklılığından ve sahip olduğu dünya görüşünden kaynaklanmaktadır.³³ Bu nedendir ki, "din" kelimesi bir Budist

²⁷ Bünyamin Solmaz, "Dinin Toplum ve Kültür üzerine Etkileri" S.Ü. İlahiyat Fak. Dergisi, sayı:6, Konya 1995, s. 125

²⁸ Erol Güngör, İslamın Bugünkü Meseleleri, 13. baskı, Ötüken Neşriyat, İstanbul. 2000, s. 204.

²⁹ Bünyamin Solmaz, a. g. m. s, 144.

³⁰ Mehmet Akgül, Türkiye'de Din ve Değişim, Ötüken Yay. İst. 2002, s, 25.

³¹ Bünyamin Solmaz, İhsan Çapçoğlu, Din Sosyolojisi Klasik ve Çağdaş Yaklaşımlar 1, Çizgi Kitabevi 3. baskı, Konya 2017, s, 37.

³² Günay, a. g. e. , s. 216

³³ Hüsamettin Erdem, a. g. e. s. 22

ile bir Yahudinin zihninde aynı çağrışımı yapmaz. Hatta önemli ortak özelliklere sahip olan bir Müslüman ve Hristiyanın “din”den anladıkları önemli ölçüde birbirinden farklı olabilir³⁴. Çünkü yapılan tanımlar bütünüyle beşeri bir faaliyettir, dünyevidir ve ancak onu kabul edenlerin elini kolunu bağlayabilir. Bu açıdan bakıldığı zaman tüm insanların benimseyebileceği bir tanım vermek mümkün değildir. Hatta söylenebilir ki dini tarif eden ne kadar insan varsa, o kadar da din tarifi vardır.³⁵ Din Sosyolojisinde dinin sayısız tanımı yapılmıştır. Yinger'in de ifade ettiği gibi “birkaç saat içinde yüzlerce din tarifi toplanabilir.”³⁶ Dinin tarifi üzerinde gerek batıda gerekse İslam Dünyasında bir çok çalışma yapılmıştır.

Batı dünyasında dinin bir çok tarifi yapılmıştır. Ancak bu tarifler üzerinde sosyologların uzlaştıklarını söylemek mümkün gözükmemektedir. Nitekim, din sosyologları evrensel bir din tanımı formüle etmenin mümkün olup olmadığını tartışmışlardır.³⁷ Sistematik din sosyolojisi biliminin kurucusu kabul edilen Max Weber din sosyolojisi sahasında araştırmanın daha başlangıcında bir din tarifi yapmanın hatalı bir tavır olduğunu söylemektedir. Weber bir din tarifi yapmaktan kaçınmıştır. Ancak Weber'in kendi döneminde yaygın olan din tanımını kabul ettiği söylenmektedir.³⁸ Önemli sosyologları etkisi altında bırakan meşhur din fenemoloğu Alman ilahiyatçı Rudolf Otto'ya göre din, kutsalın tecrübesidir.³⁹ Otto'nun kısa olan bu tarifini olduğu gibi kabul eden Freyer'e göre Otto, ilk defa bütün dinleri içine alacak biçimde dinin mahiyetini tarif etmeye teşebbüs etmiştir. Ona göre din mukaddes olanın yaşanmasıdır. Freyer, ilk bakışta çok şekli ve kapalı bir tarif olarak görülebilecek bu tarifi, ferdin kutsal olanı yaşayabilme kabiliyetinin varlığını ve hatta bu tecrübenin onun varlığı için bulunduğunu ifade etmektedir.⁴⁰ Yine Otto'nun etkisi altında kalan önde gelen din sosyologlarından olan Wach'a göre din hakkında yapılmış bulunan çeşitli tariflerin hala, en kısa ve en basiti, en zengini “din kutsalın tecrübesidir. “şeklindeki din tarifidir.⁴¹ Emile Durkheim'e göre din, bir cemaatin

³⁴M. S. Aydın, Din Felsefesi, 7. Baskı, İzmir İlahiyat Vakfı Yay. , İzmir 1999 , s. 5

³⁵Günay, a. g. e. , s, 224

³⁶ Yasin Aktay, M. Emin Köktaş, Din Sosyolojisi, Vadi Yay. , 4. baskı, 2017, s. 21

³⁷M. E Köktaş, Türkiyede Dini Hayat, İst.,İşaret Yay. , s, 22

³⁸Günay, a. g. e. s, 211

³⁹İslam Ansiklopedisi, c. 9. Din Mad.

⁴⁰Hans Freyer Dini Sosyolojisi çev. Turgut Kalpsüz Ankara, 1963, s. 32.

⁴¹Wach Joahim, Din Sosyolojisi çev. Ünver Günay Kayseri, 1990, s. 10.

meydana gelmesini sağlayan ayin ve inançlar sistemidir. Batıdaki yapılan din tariflerinde tanrısal vahiy konusu dikkate alınmamış olması dikkat çekmektedir.

Din konusunda İslam bilginleri de bir çok tarif yapmışlardır. Bu tariflerde dikkat çeken husus, bütün İslam bilginlerinin yaptıkları din tarifinde vahyin esas olarak alınmasıdır. ⁴²İslam bilginlerine ait din tarifleri Kuran-ı Kerim ve İslam inançları göz önünde bulundurularak yapılmıştır. ⁴³Bu nedendir ki İslam bilginlerinin din tariflerine geçmeden önce Kuran-ı Kerim'in din konusunda verdiği bilgilerden bahsedeceğiz.

Kuran-ı Kerim'de din kelimesi doksan iki yerde geçmektedir; ayrıca üç ayette de (et-Tevbe-9/29-es-saffat-37/53-el-vakıa-56/86) değişik türevleri yer almıştır. Bu ayetlerde dinin başlıca şu anlamlarda kullanıldığı görülür. Zül, yönetme-yönetilme, itaat, hüküm, tapınma, tevhid, islam, şariat, hudud, adet, ceza, hesap, millet. Kur'an-ın ilk suresi olan Fatiha da, din gününün sahibi ⁴⁴ din kelimesinin ceza, mükafat, yeniden dirilme, durma ve bekleme, sorguya çekme, amellerin tartılması, iyi amellerin mükafatlandırılması, kötü amellerin ise cezalandırılması anlamında kullanıldığını görmekteyiz ⁴⁵. Enfal Suresinde geçen din kelimesi ise mutlak güç sahibi olan Allah'a itaat edilmesi gerektiği anlamında kullanılmaktadır. Bu anlamları kelimelerin kullanıldığı yerlere göre çoğaltabiliriz. Bunun yanında ayetlerde geçen din kelimesi sadece Müslümanların inançlarını değil diğer inançları da ifade etmektedir. "Sizin dininiz size, benim dinim bana ⁴⁶" ayetinde olduğu gibi din kelimesi başka inanç sistemleri için de kullanılmaktadır. Kur'an'da geçen din kelimeleri görüldüğü üzere farklı anlamlarda kullanılmıştır.

İslam kelamcıları genellikle dini, "Allah tarafından vahiy yoluyla ve peygamberleri aracılığıyla vazedilen ve saliklerini dünya ve ahirette saadet ve necata götüren, itikat ve amellerden mürekkep bir müessese" olarak tarif etmektedirler. ⁴⁷Büyük İslam bilgini Seyyid Şerif Cürcani, Tarifat isimli eserinde dini şöyle tarif etmektedir: "Din akıl sahiplerini, peygamberin bildirdiği şeyleri kabule

⁴² Aydın Mehmet a.g.e. ,s.3

⁴³ T.D.V. İslam Ansiklopedisi c,9 Din Mad.

⁴⁴ Kur'an-ı Kerim Fatiha Suresi 1/3.

⁴⁵ M.Hamdi Yazır, Hak Dini Kuran Dili C.1, Azim Dağıtım ,s,92

⁴⁶ Kur'an-ı Kerim , 109/6

⁴⁷ Günay,a.g.e. s,214

çağırın ilahi bir kanundur.⁴⁸” İmam Gazali ise dini, “kul ile Allah arasındaki muamele olarak tarif etmektedir.⁴⁹” Son dönem İslam Bilginlerinden M. Hamdi Yazır dini, “akıl sahiplerini kendi güzel arzuları ile bizzat iyilikleri yapmaya sevk eden bir ilahi nizamdır.” diye tarif etmekte ve bunun hak dinin tarifi olduğu üzerinde durmaktadır.⁵⁰ A. Hamdi Akseki “din, insanlara saadet yollarını gösterir. İnsanların kemale erişmeleri için yaratılışlarındaki gaye ve hedefi, Allah’a nasıl ibadet edileceğini bildiren bir hakikattir. “der.⁵¹ Muhammed Hamidullah ise din kelimesinin Kuran-ı Kerim’de çok sayıda manaları olduğunu ifade etmektedir. Yine insanın gerek bu dünyadaki gerekse ahiretteki düzeni ile alakalı olduğunu, İslam ve din kelimelerinin eş anlamda kullanıldığını belirtmektedir.⁵² Yukarıdaki İslam Bilginlerinin din tariflerinde görüldüğü gibi Allah, peygamber ve müminler cemaatinin karşılıklı ilişkileri dikkat çekmektedir.

2. Toplumun Tanımı ve Mahiyeti

İnsan fitraten sosyaldir. Toplu halde yaşamak insanın temelli bir özelliğidir. Nasıl ki din insanlık tarihiyle başlamışsa, toplum ve insan da tarih içinde, daima birlikte gözükmüşlerdir. Her ne kadar eskiden, cemiyet kurmadan önce insanların dağınık yaşadıkları zannedilse de Jean-Jacques Rousseau ilk insanların sürü halinde yaşadıklarını kabul etmektedir. Sosyoloji mektebi insanın hiçbir zaman yalnız yaşamadığı, fertlerin ayrı ayrı yaşadıkları düşüncesinin ilmi bir araştırmaya bağlanmadığı, bilakis ilkel devirden beri insanların cemiyet halinde yaşadıkları hakikatini ortaya koydu.⁵³ Gerçekten de “münzevi insan” yani toplum hayatından uzakta tek başına yaşayan insan modeli ancak mücerret olarak zihnen düşünülebilmüş olup sadece romanlara konu olabilmıştır.⁵⁴ Milattan beş yüz yıl önce bazı filozoflar toplumun bazı kişilerce belirli amaçlarla kurulmuş bir düzen olduğunu ileri sürmüşlerdir. Yeni zamanlarda Hobbes, toplumu bizzat insanın niteliğine karşı bireyi korumak için bir düzen; Adam Smith, iktisadın bir tür suni aleti olarak izah

⁴⁸ Aydın Mehmet, a.g.e., s,4

⁴⁹ Aydın Mehmet, a.g.e., s,4

⁵⁰ M.Hamdi Yazır,a.g.e., c.1 ss.,92-93

⁵¹ A. Hamdi Akseki, İslam Dini Nur Yay. Ankara 1993, s,3

⁵² Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, Çev: S.Tuğ C.2 İrfan Yay., İst. 1993, s,885

⁵³ Nuretin Topçu, Sosyoloji ,Dergah Yay. İst.2001, s,20

⁵⁴ Günay, a.g.e. s,18

etmişlerdi. 18. yüzyıl filozofları ise insanın hür ve eşit olarak doğduğunu ve diğerleri ile yaptığı bir sosyal sözleşme ile toplumu kurduğunu öne sürmüşlerdir. Fakat bu görüş zamanla önemini kaybetmiş bulunmakla beraber günümüzde tamamen ortadan kalkmış değildir. Toplum ve insan tarih içinde daima birlikte olarak gözüktüklerine göre, toplumun insanların birleşerek meydana getirdikleri bir düzen olduğunu iddiaya, bilimsel bakımdan, imkan yoktur.⁵⁵

İbn-i Haldun, insan cinsinin toplu olarak yaşamasını Allah'ın iradesinin gerçekleşmesi olarak görür. Çünkü ona “halife” olan bu varlık, alemi mamur kılacaktır ve bunun içinde toplu olarak yaşamak durumundadır.⁵⁶ Aristo insanın bu ictimai vasfını dile getirmek üzere “anthopozoonpolitikan” sosyal varlık tabirini kullanmıştır.⁵⁷

İnsanın cemiyet halinde yaşayışı, onun yaratılışına bağlı bir zaruret olmakla beraber, insanı cemiyet halinde yaşamaya sürükleyen diğer bazı tesirlerde vardır. Bu tesirler fizyolojik yapının itmeleri, iklim şartları ve ihtiyaçların giderilmesiyle düşmanların hücumundan birlikte korunma ve dini ayinleri birlikte yapma zaruretleridir.⁵⁸ İşte birçok sebebe bağlı olarak insanlığın en eski tarihinden bu yana insanları daima, birlikte yaşayan gruplar ya da topluluklar halinde bulmaktayız.⁵⁹

İnsanlar tarih içerisinde sürekli bir toplum içerisinde yaşadıklarına göre toplumun ne olduğunun ortaya konulması gerekmektedir. Filozoflar, düşünürler ve toplumbilimciler bu konuda görüş beyan etmişler, toplumu tanımlamaya çalışmışlardır. Fakat herkes kendi bakış açısıyla ilgili bir tanım ortaya koymuştur. Bundan dolayı da toplumla ilgili pek çok görüş ve tanım ortaya çıkmıştır. Hatta bazılarına göre toplum diye bir şey yoktur. Onlara göre, toplum, hakkında bilgi sahibi olmadığımız yada doğru anlayamadığımız şeyleri kapsayan yararlı bir terimdir.⁶⁰

Genel olarak toplum, ortak bir kültürü paylaşan, belli bir toprak parçasında

⁵⁵ Dönmezer a.g.e., s,94

⁵⁶ İbn-i Haldun, Mukaddime II, çev. Zakir Kadiri Ugan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İst., 1986, s.273

⁵⁷ Günay ,a.g.e. ,s,18

⁵⁸ Topçu a.g.e. ,ss,20-21

⁵⁹ Günay a.g.e. s, 18

⁶⁰ Gordon Marshall, Sosyoloji Sözlüğü, (çev. Osman Akınay ,Derya Kömürcü) Bilim Sanat Yay. Ankara, 1999, s,732

yerleşik ve kendilerini birleşik ve özgün bir varlık olarak gören insanlardan oluşan bir gruptur.⁶¹ “Toplum, belli bir coğrafi mekanda yaşayan ve ortak kültürü paylaşan pek çok sayıdaki insanın oluşturduğu birlikteliktir.”⁶²“Toplum, belirli bir bölgede yaşayan insanlardan oluşmuş ve üyelerinin ortak bir yaşayış tarzını bölüştükleri en büyük bir insan grubudur.”⁶³ “Toplum, aynı otorite ve töreye bağlı bir insan topluluğu diye tanımlanabilir. Ancak toplu insanların bir toplum sayılabilmesi için bu gruptaki insanlar arasında ortaklaşa düşünüş duyuş ve davranışların meydana gelmesi etki ve tepkilerle bu insan yığının kaynaşması, anlaşması, ruhen birleşmesi ve üyelerinin iktisaden dayanışması gerekir.”⁶⁴

Yukarıdaki paragrafta verdiğimiz toplum tanımlarından anlaşıldığı gibi toplum basit bir insan yığını değildir.⁶⁵ Aksine insan topluluklarının toplum sayılabilmesi için belli bir takım özelliklerin olması gerekmektedir. Verilen toplum tanımlarında bu özellikler açıklanmaktadır. Bu görüşlerin dışında da toplumu izah etmek için pek çok tanım varsa da biz bunlarla iktifa ediyoruz.

3. Din ve Toplum İlişkileri

İlahiyatçı, tarihçi, filozof, antropolog, etnolog, psikolog ve sosyologların incelemelerine göre insanlık kadar eski bir tarihe sahip olan din, insan ve toplum hayatında fitri bir gerçekliğe sahiptir. Zira her din bir toplum içinde ortaya çıkar. Bu durum bizi din ve toplum ilişkilerine götürmektedir.⁶⁶ Biz de bu başlık altında dinin topluma olan etkilerinden, toplumun da dine olan etkilerinden bahsedeceğiz.

Dinin toplum üzerinde bir etkileyciliği hatta belirleyiciliği vardır. Çünkü yaşayan bir din, tabiatı icabı toplumsal münasebetleri kurmak ve sürdürmek zorundadır.⁶⁷ Toplumsal hayatla etkileşiminde dinin öncelikle hem hayata entelektüel ve duygusal anlam katan bir etik olarak ölümden sonraki hayat beklentisi ve selamete ulaşma vaadi kazandıran bir kişisel işleve hem de kültürel toplumsal kimlik ile

⁶¹ Gordon Marshall a.g.e. ,s,732

⁶² Mahmut Tezcan, Sosyolojiye Giriş, 7.Baskı Anı Yay.,Ankara ,2012,s,19

⁶³ Dönmezer, a.g.e., s.6

⁶⁴ Mehmet Taplamacıoğlu, Genel Sosyoloji, Ankara İlahiyat Fakültesi Yay. Ankara,1969,ss.19-20

⁶⁵ Günay, a.g.e., s,19

⁶⁶ Günay a.g.e. ss.223-232

⁶⁷ Mehmet Taplamacıoğlu ,Din Sosyolojisi ,2. Baskı, Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Yay. No:121, Ankara 1975, s, 194

dayanışma sağlayıcı bir kamusal işleve sahip olduğunu görürüz. Din sosyal kurumlar ağının üzerini kaplayan, o olmadığı zaman yoksun kalacakları bir istikrar ve doğruluk görüntüsü veren bir kubbe gibi toplumsal kurumlara nüfus eder ve devamlılıklarını sağlar.⁶⁸

Din toplumu yönlendirme, onu kendi anlayışı çerçevesinde değiştirme ve geliştirme gücünü de elinde bulundurmaktadır. Dolayısıyla toplumda yeni değerlerin yaratıcısı olmakta ve böylece toplumsal değişme ölçüsünde temel etken olarak işlevsel görünebilmektedir.⁶⁹

Bu anlamda Max Weber de dinin, sosyal değişme olgusunun etkin aracı olabileceğine vurgu yapmaktadır.⁷⁰ Durkheim de bu açıdan dinin, hemen hemen bütün toplumsal kurumların kaynağı olduğunu söylemektedir.⁷¹

Dinin, fert, toplum, kültür ve medeniyet üzerindeki etkilerini, ferdi ve toplumsal bütün problemlerimize çözüm yolları getiren İslamiyette ve İslam toplumunda daha iyi görmek mümkündür. Bu açıdan Şerif Mardin, İslam toplumunda dinin, son derece kapsayıcı fonksiyonlar yerine getirdiğini, hatta kişilerin sosyal kimliğini tanımlamakta bile etkin olduğunu belirtir.⁷²

Yine İslam dininin toplumu nasıl değiştirebileceğini İslam tarihindeki örneklerde görmek mümkündür. Putperest inançları ve katı gelenekleri içerisinde bocalayan bir toplumda Hz. Peygamberin çağrısının kısa bir zamanda nasıl köklü dini-sosyal-kültürel değişimleri yaptığını ve üstelik yalnızca Arabistan Yarımadasıyla sınırlı kalmayarak bütün bir dünyayı etkilediğini görmek, dinin toplumu değiştirici yönünü ortaya koymaktadır.⁷³

Buraya kadar dinin toplum üzerindeki etkilerinden söz ettik. Yukarıda din ile toplumun karşılıklı ilişkiler içerisinde olduğunu söylemiştik. Bu bakımdan kısaca toplumun din üzerindeki etkilerinden bahsetmek istiyorum.

⁶⁸ Celalettin Çelik, Şehirleşme ve Din, Çizgi Kitabevi, Konya 2002, s.74

⁶⁹ Günay, a.g.e., s.371

⁷⁰ Raymond Aron, Sosyolojik Düşüncenin Evreleri, çev: Korkmaz Alemdar, Bilgi Yay., İst. 1986, s.375

⁷¹ Bünyamin Solmaz, a.g.m., s. 129

⁷² Şerif Mardin, Din ve İdeoloji, İst. 1983, s. 48

⁷³ Günay, a.g.e. s. 373

Din, toplumu etkileyip değiştirirken kendisinin de toplumdan etkilendiği kabul edilmektedir.⁷⁴ Bir kere her din, başlangıçta içinden çıktığı sosyal çevrenin etkisi altındadır.⁷⁵

Toplumun dine etkisini ön plana alan dşünrlere göre tarihe göz gezdirildiği zaman buna dair pek çok örnek bulunabilir. Mesela bu erevrede politeizm toplumsal çeşitliliğin yansımaysından başka bir Şey değildir. Klan ve kabilelerin bir araya gelmesi, yerleşmeyi ve Őehir ortamını doğururken tanrılarını da bir araya toplamışlar ve böylece çok tanrıculuk doğmuştur. Yani beşeri dinlerde klan ve kabile ve millet gibi sosyal basamaklara uygun bir dini gelişme gözlenmiştir.⁷⁶

Yine Zerdüşt dini bir tarım toplumuna geldiğinden, ekip biçmenin, hayvanlara iyi muamelede bulunmanın önemi üzerinde durmuştur, ama aynı dinin Hind kolu, alışmaksızın Ganj kıyılarında pasif bir düşünme yolunu seçmiştir.⁷⁷ Gemici milletler tanrılarını “denizci” tarım toplumları “toprak ana” olarak tasvir etmişlerdir.⁷⁸

Antik ağ Yunan düşünürü Xenophanes, insanların Tanrıları kendilerine benzettiklerine söylemişti.⁷⁹ Marx ve Engels, dini, “yanlış bir dünya bilinci” olarak toplumun ürettiğini düşünmektedir.⁸⁰ Marx ve Engels gibi düşünürler yukarıdaki ve benzeri rnelere bakarak dini her haliyle toplumsal Şartların bir ürünü sanmışlar ve herşeyi bu erevrede açıklamaya çalışmışlardır.⁸¹ Fakat din, Marxistlerin iddia ettikleri gibi, belli sosyo-ekonomik Şartların ortaya çıkardığı ve Őekillendirdięi bir unsur değildir. Çünkü yle olsaydı, aynı sosyo-ekonomik yapıya sahip bütün toplumların mutlaka aynı hukuki, siyasi, ahlaki ve dini vaziyetlere sahip olmaları gerekirdi ki böyle bir durum hiçbir zaman görülmemiştir.⁸²

Toplumsal Şartların dini üretmesi ya da toplumsal yapıların bir dinin kaynağı

⁷⁴ Peter L. Berger, “Dini Kavramlar” (ev: Adil ifti) D.E.. İlahiyat Fak Dergisi , sayı ,IX, İzmir, 1995, s.448

⁷⁵ Joachim Wach , Din Sosyolojisine Giriş. ev: Battal İnanđı, Ankara A..İ.F. Yay. 1987 s.7

⁷⁶ Mustafa Aydın, İslamın Tarih Sosyolojisi .Pınar Yay., 2. Baskı, İst. ,2001, s.25

⁷⁷ Taplamacıoğlu, Din Sosyolojisi , ss 93-94

⁷⁸ Frayer, a.g.e., s,66

⁷⁹ Macit Gökberk, Felsefe Tarihi, Remzi Kitapevi, İst., 1980 s.27

⁸⁰ Karl Marx- Friedrich Engels, Din zerine(ev: Kaya Güvenç) Ankara 1976 s. 68

⁸¹ Aydın Mustafa a.g.e., s,26

⁸² Bünyamin Solmaz a.g.m. ,s.144

olması düşünceleri bazı dinleri ve toplumsal tecrübeleri açıklasa da tüm dinleri ve toplumsal tecrübeleri açıklayacak genellemelere uygun düşmez. Bununla birlikte din toplumsal değişmelerden kendisini tam anlamıyla koruyamamakta ve bu süreçten etkilenmektedir. Mesela, Hristiyanlık doğuşundan itibaren bugüne kadar toplumsal değişme ve gelişmelerin çerçevesinde doktrinsel değişmelere uğramıştır.⁸³Yine, yeni bir yaşam ve dünya anlayışı sunan modernizm, bütün toplumların geleneksel yapısını, kültürünü, derinden etkilemiş ve geleneksel kurumlaşmış dini inançları uygulamaları normları ve değerleri etkileyerek sosyal değişim ve dönüşüme neden olmuştur.⁸⁴

Sonuç olarak denilebilir ki, gerek dinin topluma olan etkisi gerekse toplumun dine etkisi tek başına gerçeği ifade etmekten uzaktırlar. Çünkü toplumun zaman içerisinde dini pratikleri şekillendirmesi, dinin başlangıçtaki topluma bağımlılığını göstermediği gibi dinin her zaman bükülmez bir bilek gibi hep şekillendirici olarak kaldığı anlamına da gelmez⁸⁵.

Bütün bunlar bize göstermektedir ki din ve toplum her durumda ilişki halinde olmakta ve birbirini etkilemektedir. Ancak bu etkilemede bazen din, bazen de toplum ön plana çıkmaktadır. Böylece bu etkileşim sürekli bir şekilde devam edip gitmektedir.

⁸³ Mehmet Aydın Hristiyan Genel Konsilleri ve 2. Vatikan Konsili, Konya S. Ü. Yay. 1991 s.s.8-12

⁸⁴ Ünver Günay "Türkiyede Toplumsal Değişme ve Din" Türk yurdu , Nisan-Mayıs 1997 s,340

⁸⁵ Mustafa Aydın,a.g.e. s.27

İKİNCİ BÖLÜM

DOĞANHISAR İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Araştırmamızın bu bölümünde genel olarak Doğanhisar hakkında bilgi vereceğiz. Bundan sonraki anket sonuçlarını değerlendireceğimiz diğer bölümle bir bütünlük olması açısından Doğanhisar hakkında vereceğimiz bilgiler önem arz etmektedir.

Bu bölümde öncelikle Doğanhisar ilçesinin coğrafi durumu ve tarihçesi hakkında bilgi verdikten sonra, iklimi ve bitki örtüsü, ekonomik yapısı, demografik yapısı, eğitim yapısı, idari yapısı ve dini yapısından bahsedeceğiz.

1- Coğrafi Durumu ve Tarihçesi

İç Anadolu Bölgesi'nin Konya Bölümü'nde yer alan Doğanhisar Konya'ya bağlı 31 ilçeden bir tanesidir. İl merkezine 122 km. uzaklıkta bulunmaktadır.

Bu ilçe kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda ve yaklaşık 100 km uzunluğundaki Sultan dağlarının güneydoğu kesiminde ve dağın kuzeydoğuya bakan eteğinde yer almaktadır. Doğanhisar arazisi, doğuda Ilgın, batıda Şarkikaraağaç, kuzeyde Akşehir, güneyde ise Hüyük ilçesi topraklarıyla sınırlanmıştır. Doğanhisar'ı çevreleyen bu ilçelerden Şarkikaraağaç Isparta iline diğerleri ise Konya iline bağlıdır.⁸⁶

Konya'nın batısında bulunan Doğanhisar 519, 5 km² yüzölçümüne sahip bir ilçedir. Yüzölçümü itibariyle de 27. sırada yer almakta ve böylece küçük boyutlu bir ilçe kategorisine girmektedir.⁸⁷

Doğanhisar ilçesi Konya'nın batısından, Sultan Dağlarının kuzeye bakan eteklerinde deniz seviyesinden 1200 m. yükseklikte bulunur. Kuzey'inden geçen Konya-İstanbul karayoluna 18 km mesafede, Konya - Isparta karayoluna 40 km, yine kuzeyinde 19 km mesafede demir yolu bulunmaktadır.⁸⁸

İlçenin coğrafi durumunu bu şekilde açıkladıktan sonra, tarihi hakkında bilgi

⁸⁶ Selçuk Biricik , Nurhan, Doğanhisar Yöresinin Coğrafi Etüdü Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Dan. Ramazan Özey, ist. 1997 s.1

⁸⁷ Selçuk Biricik a.g.e. s.1

⁸⁸ Selçuk Biricik a.g.e. s.77

vermeye çalışacağız. Doğanhisar Anadolu uygarlıklarının en eski yerleşim merkezlerindedir. Yapılan araştırmalardan mimari kalıntılardan ve bugün mevcut olan tarihi eserlerden anlaşıldığına göre Hitit, Frigya, Lidya, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı devirlerini geçirmiştir. M. Ö. “Efedapulos” adı ile kurulmuş eski bir Frig kentidir. Eski Roma haritalarında ilçenin adının “Thymbriion” olarak geçtiği ve “Psidia” Psidya bölgesinin kuzeyinde gösterildiği bilinir. Psidya bugünkü Göller Yöresinin Roma çağındaki adıdır. Doğanhisar’ın klasik adı Metyos-Metoos’tur. M. Ö. 500 yıllarında büyük kent statüsü kazanmış olup savaş ve istilalar sonunda hasarlar görmüştür.

M. S. 395 de Doğu Bizans imparatorluğunun eline geçmiştir. Doğanhisar VIII. asırda Emevi ve Abbasi ordularının istilasına uğramıştır. Bu savaşlarda şehid olan Seyyid Ahmedin mezarı şerifi şehrin Kızılışik mevkiinde bulunmaktadır. Alparslan’ın 1071 Malazgirt Savaşı’nı müteakip Büyük Selçuklu’ların batıya yayılışları sırasında, Anadolu Selçuklu’larının Konya’yı fethinden sonra 1100 tarihinde Doğanhisar Türk hakimiyetine geçmiştir.

Doğanhisar 1116, 1143, 1189 yıllarında Haçlı Seferlerine maruz kalmıştır. Anadolu Selçuklu Devletinin beyliklere ayrılmasından sonra bir müddet Eşrefoğulları ve Hamidoğulları idaresinde kalmıştır. 1298 tarihinde Karamanoğulları idaresine geçmiştir. 200 yıl kadar bu beyliğin emri altında kalmıştır.

Fatih Sultan Mehmet devrinde 1467 yılında Karamanoğulları saltanatına son verilerek Doğanhisar fiilen Osmanlı topraklarına bağlanmıştır. Bu tarihten sonra Fatih Sultan Mehmed, II. Beyazıd, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman devirlerinde imar görmüştür. Osmanlılar Döneminde Doğanhisar Konya’nın sayılı kültür merkezlerinden birisi olmuştur.⁸⁹

İlçeye Doğanhisar isminin verilmesiyle ilgili karşımızda iki farklı görüş vardır. Bunlardan birincisi, Selçuklu’ların arması olan “Doğan Kuşu”na izafeten Doğanhisar ismi verilmiştir.⁹⁰ Diğer ise 1176 Miryakefalon Savaşı’nda şehit düşen başkomutan Emir Doğan Bey’in Doğanhisar kalesi içine defni ile Doğan-Kalesi,

⁸⁹ 1. Ulusal Doğanhisar ve Çevresi Tarih Kültür ve Turizm Sempozyumu, Aybil Yay. Konya 2013 SS.67-69

⁹⁰ 1. Ulusal Doğanhisar ve Çevresi Tarih Kültür ve Turizm Sempozyumu a.g.e. s.68

Doğan-Hisarı diye anılmış ve daha kısa olarak Doğanhisar ismine dönüşmüştür.⁹¹

Tarihten bugüne ilçenin kullanılan isimleri sırasıyla; Efedapulos, Thymbrion, MeteosMetyus, Doğan Kalesi, Sıklanhisar, Saklanhisar, Doğanhisarı, Kasaba ve son olarak bugün Türkiye haritasında Doğanhisar adıyla yerini korumaktadır.⁹²

2- İklimi ve Bitki Örtüsü

Doğanhisar Yöresinde, anahatlarıyla İç Anadolu'nun karasal iklim şartları hüküm sürmektedir. Fakat,tipik karasal iklim özellikleri yaşanmamaktadır. Doğanhisar Yöresi İç Anadolu ile Akdeniz iklim tipi arasında bir geçiş iklim tipine sahiptir. Bu haliyle yarı nemli bir iklim tipi hakimdir. Doğanhisar Yöresinde yıllık ortalama sıcaklık 11. 5° dir. En sıcak ay Temmuz ve Ağustos' dur. En soğuk aylar ise Ocak ve Şubat ayıdır. Ortalama en yüksek ve ortalama en düşük sıcaklık değerleri 22. 5° ile 1. 2° arasında 21. 3°` lik bir fark vardır. Bu sıcaklık durumu karasallığı temsil etmektedir.

Yıllık yağış miktarı 660. 6 mm. dir. Yağış azamisi kışa, asgarisi de yaza rastlamaktadır. Yağışın en az olduğu ay Ağustos 4.9mm. en fazla olduğu ay ise Ocak ayı 97.5mm.dir. Bu haliyle de Akdeniz Yağış rejimi içinde kalmaktadır.⁹³

Doğanhisar bitki örtüsü olarak Sultan Dağlarının doğal bitki örtüsünü yansıtmaktadır. Bunlar daha çok karaçam, meşe, islim, ardıç türleridir. Dağlık alanlarda yüksek kısımlarda karaçam aşağılara doğru meşe ve bunların arasında yerli ardıçlar hakimdir. Doğanhisar Yöresinde orman üst sınırı 1700m. ' ye varmaktadır.

İnsan emeği sonucunda yetiştirilen ağaçlar arasında kavak ve söğüt ovalık ve sulak vadi boylarında yaygındır. Ayrıca çeşitli meyve ağaçlarını bu arada zikretmek uygun düşer. Elma, armut, kayısı, erik, ceviz, kiraz, vişne bunların başlıcalarındandır. Ovalık yerlerde bağ bahçe ziraati yanında tarla ziraati yaygındır. Sulanabilen arazilerde fasulye, pancar, patates, haşhaş önemli olanlardır. Patlıcan, biber, domates yetiştiriciliği de vardır. Sulanamayan arazilerde ise tahıl ürünleri yetiştirilmektedir.⁹⁴

⁹¹ 1. Uusal Doğanhisar ...a.g.e. s.4

⁹² 1. Ulusal Doğanhisar ...a.g.e. s.4

⁹³ Selçuk Biricik a.g.e. s.s.13-17

⁹⁴ Selçuk Biricik a.g.e. ss.19-20

3-Ekonomik Yapısı

İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Tarım alanlarında hububat, baklagiller, sebze ve meyve bitkileri üretilmektedir. Sanayi geliri ve sanayileşme yok denecek kadar azdır. İlçenin genel alanı 56. 344 hektardır. Bunun 20. 897 hektarı ekilebilir tarım arazisi 9. 286 hektarı çayır ve mera, 21. 150 hektarı orman arazisidir, 1. 100 hektarı da göl, baraj, yerleşim yeri ve 3. 661 hektar kullanılmayan arazidir. Ekilebilir 20.897 hektar tarım arazisininin 4.730 hektarı akarsu, gölet ve yer altı suları ile sulanabilir ve 16.167 hektarı ise sulanamayan arazidir. Tarım geliri olarak vişneciliğin son yıllarda oldukça arttığı görülmektedir. Son zamanlarda elma yetiştiriciliği de gelişmektedir. İlçede Hayvancılık önemli bir gelir kaynağı durumundadır, ancak son yıllarda azalma görülmektedir. Tarımda ve taşımada at, eşek gibi hayvanlardan da yararlandıdığı görülmektedir. Kemer ve Furunlu mahalleleri gibi orman içi mahallelerimizde halen tarımda makine kullanımı azdır. Bu durumdaki mahallelerimizin tarım arazisi sınırlıdır. İlçede tarım gelirinin dışında ilçe halkının yaz aylarında başka il ve ilçelerde ailecek vasıfsız işçi olarak gidip tarım kesiminde kazandığı gelir söylenebilir. İlçede üretilen sebze ve meyvenin bir bölümü dışarıya satılmakta bir bölümü de ilçemizde haftanın Salı günleri kurulan pazarında değerlendirilmektedir. Tarım Kredi, Esnaf Kefalet Kooperatifleri ile Ticaret Odası Başkanlığı ve Ziraat Bankası ilçede mevcut olup, 5 adet Tarımsal Kalkınma 7 adet Tarımsal sulama Kooperatifi bulunmaktadır. İlçede ayrıca küçük bir sanayi sitesi bulunmaktadır.⁹⁵

4- Demografik Yapısı

Doğanhisar ilçesinin nüfusu 1970 yılında toplam 28. 985⁹⁶kişi, 1980 yılında toplam 29. 663⁹⁷ kişi 1990 yılında 34. 078⁹⁸ kişi, 2000 yılında 36. 162⁹⁹ kişidir.

Türkiye’de adrese dayalı nüfus sayımının yapıldığı ilk yıl 2007 yılında toplam 22. 510¹⁰⁰kişi, 2012 yılında 18. 904,¹⁰¹ kişi 2017 yılında 16. 118kişidir.¹⁰²

⁹⁵ www.doganhisar.org.tr ve www.doganhisar.bel.tr (01.2.2019)

⁹⁶ <http://www.tuik.gov.tr>.

⁹⁷ <http://www.tuik.gov.tr>.

⁹⁸ <http://www.tuik.gov.tr>.

⁹⁹ <http://www.tuik.gov.tr>.

¹⁰⁰ <http://www.tuik.gov.tr>.

Ülkemizde yapılan adrese dayalı nüfus sayımının yapıldığı 31 Aralık 2018 tarihinde ise ilçenin nüfusu 7. 724 erkek 8. 305 kadın toplam 16. 029 kişidir.¹⁰³

Bu bilgilerden yola çıkarak ilçenin nüfusu 1970 yılından 2000 yılına kadar artmaktadır. 2000 yılından sonrası ise ilçenin nüfusu periyodik olarak düşmektedir.

Son yıllarda ilçenin nüfusunun bu şekilde düşüş göstermesinin en önemli nedeni göç olayıdır. Göç nedenleri, sayısız denecek kadar çok ve karmaşıktır. Fakat genel bir değerlendirme yapıldığında ekonomik faktörlerin en sık rastlanan göç sebepleri arasında ilk sırada geldiği söylenebilir.¹⁰⁴ Daha öncede belirttiğimiz gibi, küçük boyutlu bir ilçe kategorisinde olan Doğanhisar İlçesinde iş olanaklarının azlığından dolayı ekonomik kaygılar gereği büyük şehirlere göç edilmektedir. Kentleşmenin bir modernleşme ve gelişme göstergesi olduğunu görürüz.¹⁰⁵ Doğanhisar Yöresinden büyük kentlere olan göç sonucundan da denilebilir ki modernleşmenin etkisi ilçenin nüfus yapısını değiştirmektedir.

Göç hareketlerinin, genellikle ulus devletlerin sınırları içinde iç göçler ve arasında dış göçler olmak üzere iki başlık altında ele aldığı görülecektir.¹⁰⁶ İlçeden yapılan göçlerin büyük çoğunluğu, başta Konya il merkezi olmak üzere ülkemizin diğer şehirlerine yapılmaktadır. Dolayısıyla ilçeden yapılan göçün çeşidi iç göç olarak nitelendirilebilir.

5- Eğitim Yapısı

Toplumda eğitim olgusu, sosyal olguların en güçlülerindedir. İnsan eğitime en çok muhtaç olan canlıdır. Bu nedenle eğitim toplumların hayatında bulunan bir olgudur.¹⁰⁷ Eğitim bireyin topluma kazandırılmasını sağlayan ve bu nedenle toplumun sürekliliğini koruyan bir süreçtir.

Doğanhisar İlçesinde Cumhuriyet döneminden önce 5 ayrı medresede eğitim öğretim yapıldığı ve seviyelerinin iyi olduğu bilinmektedir. Cumhuriyet Döneminden

¹⁰¹ <http://www.tuik.gov.tr>.

¹⁰² <http://www.tuik.gov.tr>.

¹⁰³ <http://www.tuik.gov.tr>.

¹⁰⁴ Arif Korkmaz, Göç ve Din (İsveçteki Kululular Örneği) Çizgi Kitabevi , Konya 2011 s.8

¹⁰⁵ Kadir Canatan ,Bir Değişim Süreci Olarak Modernleşme, İnsan Yay., İst. 1995, s.90

¹⁰⁶ Arif Korkmaz, a.g.e., s.12

¹⁰⁷ Yünni Sezen, İslâm'ın Sosyolojik Yorumu, İz Yay. İst. 2004, s. 268.

sonra ilk kurulan ilkokul 1935 yılında açılan Cumhuriyet İlkokuludur. 1963 yılına kadar başka okul açılmamıştır. 1963 yılında Atatürk İlkokulu açılmış daha sonra bunları diğer okullar izlemiştir.¹⁰⁸

Günümüzde ise ilçede eğitim ve öğretim faaliyetlerini yürüten İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde 1 Müdür, 2 Şube müdürü, 200 Öğretmen, 1 Şef, 7 Memur, 1 Şoför ve 19 Hizmetli görev yapmaktadır. 2018-2019 öğretim yılı itibariyle ilçede 1 Anaokulu, 7 İlkokul, 4 Ortaokul, 1 Anadolu İmam Hatip Lisesi, 1 Anadolu Lisesi, 1 Spor Lisesi ve 1 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi faaliyet göstermektedir.¹⁰⁹

Doğanhisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden aldığımız bilgilere göre, ilçedeki okul öncesi, ilkokul ve ortaokul ile lise ve dengi okullarda 1834 öğrenci eğitim görmektedir.

Ayrıca ilçede Selçuk Üniversitesine bağlı Doğanhisar Mesleki Yüksek Okulu 2001 yılında açılmıştır. Bilgisayar teknolojileri, finans, bankacılık ve sigortacılık, muhasebe ve vergi, ulaştırma hizmetleri, yönetim ve organizasyon bölümlerinde 580 öğrenci eğitim görmektedir.¹¹⁰

6- İdari Yapısı

Doğanhisar Konya'ya bağlı 31 ilçeden birisidir .1912 yılında belediye olmuş, 1935 yılında Akşehir'e bağlı bucak, 1957 yılında ise ilçe olmuştur.¹¹¹

31 Mart 2014 tarihinden önce Doğanhisar 8 belediye, 8 köyden oluşan bir ilçe merkezi idi. Ülkemizde 6 Aralık 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yürürlüğe giren ve sonrasında 22 Mart 2013 tarihinde yapılan değişiklikle son halini alan 6360 sayılı Büyükşehir Kanunu sonrası, Büyükşehir sınırları içerisindeki köy ve beldelerin tüzel kişiliği kaldırılmış ve mahalle statüsüne dönüştürülmüştür.¹¹²

Böylece Doğanhisar 6360 sayılı kanunun 31 Mart 2014 tarihinde uygulanmaya başlamasıyla 24 mahalleden oluşan bir ilçe haline gelmiştir.

¹⁰⁸ Selçuk Biricik a.g.e. s,34

¹⁰⁹ www.doganhisar.mem.

¹¹⁰ www.selcuk.edu.tr/Doğanhisar-myö/tr.

¹¹¹ 1. Ulusal Doğanhisar... a.g.e. s12

¹¹² 6360 sayılı kanun .<http://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat/metin/1.5.6360.pdf>.

İlçeye bağlı mahalleler şunlardır; Ağa, Ayaslar, Baş, Başköy, Cuma, Çınaroba, Deştiğin, Fırınlı, Güvendik, Harman, İlyaslar, Karaağa, Kemer, Koçaş, Konakkale, Kuz, Pazar, Şih, Tekke, Uncular, Yazır, Yazlıca, Yeğin ve Yenice mahalleleridir.¹¹³

7- Dini Yapısı

İlçeye inanç coğrafyası açısından baktığımızda, nüfusun tamamının Müslümanlardan olduğunu söylememiz yanlış olmaz.

Doğanhisar İlçe Müftülüğü'nden aldığımız bilgilere göre, Ocak, 2019 ilçede toplam 53 cami, 9 Kuran Kursu, bulunmaktadır. Din hizmetlerini 1 müftü, 1 vaiz ve 65 personel imam, müezzin, Kuran Kursu Öğreticisi yürütmektedir.

İlçede sivil olarak tarikat ve cemaatlerde faaliyet göstermektedir.

¹¹³ www.doganhisar.gov.tr/mahalleler.(05.02.2019)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DOĞANHISAR'DA SOSYAL HAYATLA İLGİLİ BULGULAR

3.1 ÖRNEKLEMİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ

3.1.1 Örneklemin cinsiyete göre dağılımı

Tablo 1'de örneklemin cinsiyete göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1: Örneklemin cinsiyete göre dağılımı

	Sayı	Yüzde
Kadın	168	48, 0
Erkek	182	52, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 1'de yer alan verilere göre, örneklemin %48'i kadın, %52'si erkektir. Tabloya göre, anketin örneklemini içerisinde yer alan kadınların büyük bir bölümü ankete katılmayı kabul ederek anket sorularını cevaplandırmışlardır.

3.1.2 Örneklemin yaş gruplarına göre dağılımı

Tablo 2'de örneklemin yaş gruplarına göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 2:Örneklemin yaş gruplarına göre dağılımı

	Sayı	Yüzde
18-25 arası	42	12, 0
26-40 arası	123	35, 1
41-60 arası	142	40, 6
61 ve yukarısı	43	12, 3
Toplam	350	100, 0

Tablo 2'de yer alan verilere göre, örneklemin %12'si 18-25 yaş arasında, %35. 1'i 26-40 yaş arasında, %40. 6'sı 41-60 yaş arasında, %12. 3'ü 61 yaş ve yukarısında yer almaktadır. Katılımcılar en fazla 41-60 yaş arasında yer almaktadır.

3.1.3 Örneklemin medeni duruma göre dağılımı

Tablo 3'te örneklemin medeni duruma göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3:Örneklemin medeni duruma göre dağılımı

	Sayı	Yüzde
Bekar	39	11, 1
Evli	284	81, 1
Dul	27	7, 7
Toplam	350	100, 0

Tablo 3'te yer alan verilere göre, örneklemin %11. 1'i bekar, %81. 1'i evli ve %7. 7'si duldur. Katılımcıların çoğunluğu evlidir.

3.1.4 Örneklemin mesleklere göre dağılımı

Tablo 4'te örneklemin mesleklere göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 4: Örneklemin mesleklere göre dağılımı

	Sayı	Yüzde
Çiftçi	40	11, 4
Memur	23	6, 6
İşçi	47	13, 4
Esnaf	38	10, 9
Emekli	39	11, 1
Ev hanımı	123	35, 1
İşsiz	18	5, 1
Diğer	22	6, 3
Toplam	350	100, 0

Tablo 4'te yer alan verilere göre, örneklemin %11. 4'ü çiftçi; %6. 6'sı memur; %13. 4'ü işçi; %10. 8'u esnaf; %11. 1'i emekli; %35. 1'i ev hanımı; %5. 1'i işsizdir ve katılımcıların %6. 3'ü bu kategorilerin dışındadır.

Tabloya göre, katılımcılar en fazla ev hanımı iken daha sonra işçi, çiftçi ve emekliler gelmektedir. Yine ankete katılan kadınların büyük çoğunluğu ev hanımlarından oluşmaktadır.

3.1.5 Örneklemin eğitim durumuna göre dağılımı

Toplumda eğitim olgusu, sosyal olguların en güçlülerindedir. İnsan eğitime en çok muhtaç olan canlıdır. Bu nedenle eğitim toplumların hayatında bulunan bir

olgudur ¹¹⁴ Eğitim, bireyin topluma kazandırılmasını sağlayan ve bu nedenle toplumun sürekliliğini koruyan bir süreçtir.

Tablo 5'te örneklemin eğitim durumuna göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 5:Örneklemin eğitim durumuna göre dağılımı

	Sayı	Yüzde
Okuma yazma bilmiyor	6	1, 7
Sadece okuma-yazma biliyor	5	1, 4
İlkokul mezunu	136	38, 9
Orta ve dengi okul mezunu	54	15, 4
Lise ve dengi okul mezunu	84	24, 0
Yüksekokul veya fakülte mezunu	58	16, 6
Diğer	7	2, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 5'te yer alan verilere göre, örneklemin %1. 7'si okuma-yazma bilmiyor; %1. 4'ü sadece okuma-yazma biliyor; %38. 9'u ilkokul mezunu; %15. 4'ü orta ve dengi okul mezunu; %24'ü lise ve dengi okul mezunu; %16. 6'sı yüksekokul veya fakülte mezunudur ve kalan %2 bu kategorilerin dışındadır.

Tabloya göre, katılımcılar en fazla ilkokul mezunu eğitim durumundadır. Tablonun geneline bakıldığında, katılımcıların çoğunluğu %98, 3 oranında okuma yazma bilmektedir.

3.1.6 Eğitim durumu ile cinsiyet karşılaştırması

Tablo 6'da örneklemin eğitim durumu ile cinsiyet karşılaştırmasına ait dağılımı yer almaktadır.

¹¹⁴Yümni Sezen, a.g.e.,s, 268.

Tablo 6:Örneklemin eğitim durumu ile cinsiyet karşılaştırması

Eğitim Durumu	Cinsiyet		Toplam	
	Kadın	Erkek		
Okuma yazma bilmiyor	F	5	1	6
	%	3,0%	0, 5%	1, 7%
Sadece okuma-yazma biliyor	F	5	0	5
	%	3,0%	0, 0%	1, 4%
İlkokul mezunu	F	97	39	136
	%	57, 7%	21, 4%	38, 8%
Orta ve dengi okul mezunu	F	20	34	54
	%	11, 9%	18, 7%	15, 4%
Lise ve dengi okul mezunu	F	17	67	84
	%	10, 1%	36, 8%	24, 0%
Yüksekokul veya fakülte mezunu	F	19	39	58
	%	11, 3%	21, 4%	16, 6%
Diğer	F	5	2	7
	%	3,0%	1, 1%	2, 0%
Toplam	F	168	182	350
	%	100, 0%	100, 0%	100, 0%

Tablo 6’da yer alan verilere göre, okuma yazma bilmeyenlerin %3’ü; sadece okuma-yazma bilenlerin %3’ü ve ilkokul mezunlarının %57,7’si kadınlardır. Daha üst düzey eğitim kurumları olan orta ve dengi okulların %34’ü; lise ve dengi okulların %36.8’i; yüksekokul ve fakülte mezunlarının ise %21. 4’ü erkektir.

Tabloya göre, kadınlar daha çok ilkokul ve daha düşük eğitim durumlarına sahipken erkekler daha çok ortaokul ve daha üst düzey eğitim kurumlarında çoğunluktadır. Bu da bize, erkeklerin eğitimine kadınlardan daha çok önem verildiğini göstermektedir.

3.1.7 Örneklemin aile büyüklüğüne göre dağılımı

Tablo 7’de örneklemin aile büyüklüğüne göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 7:Örneklemin aile büyüklüğüne göre dağılımı

	Sayı	Yüzde
1 kişi	11	3, 1
2 kişi	51	14, 6
3 kişi	50	14, 3
4 kişi	87	24, 9
5 kişi	86	24, 6
6 kişi	36	10, 3
7 kişi ve üstü	29	8, 3
Toplam	350	100, 0

Tablo 7’de yer alan verilere göre, örneklemin %3. 1’inin ailesinde 1 kişi; %14. 6’sının ailesinde 2 kişi; %14. 3’ünün ailesinde 3 kişi; %24. 9’unun ailesinde 4 kişi; %24. 6’sının ailesinde 5 kişi; %10. 3’ünün ailesinde 6 kişi ve %8. 3’ünün ailesinde 7 kişi ve üstü birey yer almaktadır. En fazla 4 kişilik aileler gözlenirken onu 5 kişilik aileler takip etmektedir.

3.2 DOĞANHISAR’DA AİLENİN SOSYO-EKONOMİK DURUMU

3.2.1 Örneklemin ekonomik durumlarına göre dağılım

Tablo 8’de örneklemin ekonomik durumlarına göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 8:Örneklemin ekonomik durumlarına göre dağılım

	Sayı	Yüzde
500 TL ve aşağısı	10	2, 9
501-1000 TL arası	55	15, 7
1001-2000 TL arası	127	36, 3
2001-3000 TL arası	89	25, 4
3001-4000 TL arası	42	12, 0
4001 TL ve üzeri	27	7, 7
Toplam	350	100, 0

Tablo 8’de yer alan verilere göre, örneklemin %2. 9’u 500 TL ve aşağısı; %15. 7’si 501 -1000 TL; %36. 3’ü 1001-2000 TL; %25. 4’ü 2001-3000 TL; %12’si 3001-4000 TL ve %7. 7’si 4001 TL ve üzerinde gelire sahiptir. Katılımcıların çoğunluğunun 1001-2000 TL aralığında gelire sahip olduğu görülmektedir.

3.2.2 Örneklemin gelir kaynaklarına göre dağılım

Tablo 9’da örneklemin gelir kaynaklarına göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 9:Örneklemin gelir kaynaklarına göre dağılım

	Sayı	Yüzde
Tarım ve hayvancılık	78	22, 3
Düzenli bir iş işçi, memur gibi	116	33, 1
Emekli maaşı	105	30, 0
Diğer	51	14, 6
Toplam	350	100, 0

Tablo 9’da yer alan verilere göre, örneklemin %22. 3’ünün gelir kaynağı tarım ve hayvancılık iken; %33. 1’inin işçi, memur gibi düzenli bir işi vardır. Katılımcıların %30’u emekli maaşıyla geçinirken katılımcıların %14. 6’sı bu kategorilerin dışındadır. Katılımcıların çoğunluğunun düzenli bir işi bulunmaktadır.

Yine tabloya bakıldığında, dikkat çeken bir husus var ki o da ikinci sırada yer alan %30’luk bir oranla gelir kaynağı emekli maaşdır. Gözlemlerimiz ve mülakatlarımız sonucunda yöre halkının düşüncesinde zamanla Doğanhisar ilçesinin var olan göç etkisiyle de bir emekliler şehrine dönüşeceği.

3.2.3 Örneklemin birlikte yaşanan kişilere göre dağılım

Tablo 10’da örneklemin birlikte yaşanan kişilere göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 10:Örneklemin birlikte yaşanan kişilere göre dağılım

	Sayı	Yüzde
Yalnız	14	4, 0
Annem ve babamla	37	10, 6
Eşimle	51	14, 6
Eşim ve çocuklarımla	160	45, 7
Eşim, çocuklarım ve aile büyüklerimle	65	18, 6
Diğer	23	6, 6
Toplam	350	100, 0

Tablo 10’da yer alan verilere göre, örneklemin %4’ü yalnız; %10. 6’sı anne ve babayla; %14. 6’sı eşyle; %45. 7’si eş ve çocuklarıyla; %18. 6’sı eş, çocuk ve aile büyükleriyle yaşarken katılımcıların %6. 6’su bu kategorilerin dışındadır. Katılımcıların çoğunluğunun eşi ve çocuklarıyla yaşadığı görülmektedir.

Ankete katılanların birlikte oturdukları kişilerle ilgili dağılımına bakıldığında %10, 6'sının anne-baba, %14, 6'sının eş ve %45, 7'sinin eş ve çocuklarıyla birlikte oturduğu görülmektedir. Bu üç kategori de çekirdek aile¹¹⁵ tipine girmektedir. Bunların toplamı olan %70, 9 Doğanhisar'daki çekirdek aile oranını oluşturmaktadır. Buradan da çekirdek aile tipinin Doğanhisar'da yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Geniş aile tipine uygun olarak yaşamlarını sürdürenler ise daha sınırlıdır.

Son yıllarda tarımda iş gücü ihtiyacının azalması, ekonomik sıkıntılar ve toplumda yaygınlaşan anlayışların etkisiyle aileyi oluşturan bireylerin sayısında bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Ülkemizde geleneksel ailenin çözülmesine ve çekirdek ailenin genel geçer hale gelmesine, başta modernleşme politikaları olmak üzere, bir çok faktör etki etmiştir¹¹⁶

3.2.4 Örneklemin yaşamak istediği yerle ilgili görüşlerine göre dağılım

Tablo 11'de örneklemin yaşamak istediği yerle ilgili görüşlerine göre dağılım yer almaktadır.

Tablo 11:Örneklemin yaşamak istediği yerle ilgili görüşlerine göre dağılım

	Sayı	Yüzde
Köyde	133	38, 0
İlçede	80	22, 9
İlde	74	21, 1
Büyükşehirde	63	18, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 11'de yer alan verilere göre, örneklemin %38'i köyde; %22. 9'u ilçede; %21. 1'i ilde ve %18'i büyükşehirde yaşamak istemektedir.

Katılımcıların çoğunluğunun %60, 9 ile köyde ve ilçede yaşamak istediği görülmektedir. Bu da göstermektedir ki, katılımcıların çoğunluğu yaşadığı yerden memnundur. 2014'den önce ilçeye bağlı bazı mahallelerin statüsü köy ve belde durumundaydı. Ankete katılanların 150 kişisi belde statüsünde olan mahallelerden

¹¹⁵Gordon Marshall, a.g.e. ,ss.112-113

¹¹⁶Kadir Canatan ,a.g.e., s,116

olduğu için onlar hala yaşadıkları yeri köy olarak görmektedir. Sonuç olarak da %39, 1 oranla katılımcılar, yaşadığı yerden memnun değildir.

3.3 SOSYO-KÜLTÜREL HAYAT VE DİN

3.3.1 Örneklemin komşu ilişkileriyle ilgili durumu

Komşular, insanların yaşamlarında ilişki içerisinde buldukları, hayatın neşe ve sıkıntılarını birlikte paylaştıkları ve karşılıklı etkileşim içerisinde buldukları insanlardır. Komşuluk ilişkileri de küçük yerleşim yerlerinde aileden sonra insanın sosyal yaşamında en önemli etkenlerden bir tanesidir.

Tablo 12’de örneklemin komşu ilişkileriyle ilgili durumuna ilişkin dağılım yer almaktadır.

Tablo 12:Örneklemin komşu ilişkileriyle ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Komşularımızla çok sık ziyaretleriz ve yardımlaşırız	136	38, 9
Komşularımızla ara sıra ziyaretleriz ve yardımlaşırız	169	48, 3
Komşularımızla sadece tanışıyoruz, samimi değiliz	38	10, 9
Diğer	7	2, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 12’de yer alan verilere göre, örneklemin %38. 9’u komşularımızla çok sık ziyaretleriz ve yardımlaşırız; %48. 3’ü komşularımızla ara sıra ziyaretleriz ve yardımlaşırız; %10. 9’u komşularımızla sadece tanışıyoruz, samimi değiliz seçeneğini işaretlerken katılımcıların %2’si bu kategorilerin dışındadır. Katılımcıların çoğunluğu komşularıyla ara sıra ziyaretleşen ve yardımlaşan komşu ilişkilerine sahiptir.

Tablodaki sonuçlara bakıldığında örnekleminizi oluşturan fertlerin büyük çoğunluğunun komşularıyla ilişki içerisinde olduğu anlaşılmaktadır.

3.3.2 Örneklemin kitle iletişim araçlarını kullanım durumlarıyla ilgili dağılım

Modernleşmenin temel göstergelerinden birisi olan kitle iletişim araçlarının artan etkinliği, sadece kapsamın genişlemesi ile değil, gündelik hayatı dönüştürme

özelliği ile de tartışma alanındadır.¹¹⁷Günümüzde özellikle çok büyük bir etkileme gücüne sahip olan televizyon toplumsal değişimin en önemli etkeni durumuna gelmiştir. Büyükşehirlerden ülkenin en ücra köylerine kadar her alana ulaşan televizyon insanlara evlerinde ulaşmakta, insanların fazla bir çaba sarf etmeden ulaşabildikleri bir iletişim şeklini almaktadır. Televizyonun en önemli özelliklerinden birisi de canlı yayın yaparak olayları zaman ve yer şartlarını aşmış derhal kitlelere duyurmasıdır.¹¹⁸ Zamanımızda kablo yayını, uydu bağlantıları gibi yöntemlerle yabancı kanallarda seyredilebilmekte, bu da bütün insanları adeta toplumsal farklılıklarından soyutlanmış bir” kitle toplumu¹¹⁹ haline getirmektedir.

Tablo 13’de örneklemin kitle iletişim araçlarını kullanım durumlarıyla ilgili dağılım yer almaktadır.

Tablo 13:Örneklemin kitle iletişim araçlarını kullanım durumlarıyla ilgili dağılım

	Sayı	Yüzde
Televizyon-Radyo	193	55, 14
İnternet	91	26, 00
Cep telefonu	134	38, 29
Gazete Dergi	13	3, 71
Bilgisayar	36	10, 29
Kitap	22	6, 29
Diğer	5	1, 43

Not: Bu soruda birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 13’de yer alan verilere göre, örneklemin %55. 14’ü televizyon-radyo; %26’sı internet; %38. 29’u cep telefonu; %3. 71’i gazete; %10. 29’u bilgisayar; %6. 29’u kitap kullanırken katılımcıların %1. 43’ü bu kategorilerin dışındadır.

Tablodan anlaşıldığı üzere, katılımcıların çoğunluğu televizyon ve radyoyu kullanmaktadır. Günümüzde dünyada yaygın olarak kullanılan televizyon ve radyo araştırma yöntemizde de etkindir. İkinci sırada yer alan cep telefonu kullanımı; zengin-fakir, yaşlı-genç, kadın-erkek ayrımı olmaksızın toplumun büyük bir çoğunluğunda mevcuttur.

¹¹⁷Celalettin Çelik, a.g.e., s.191

¹¹⁸Dönmezer, a.g.e., s, 385

¹¹⁹Gordon Marshall, a.g.e. ,s,484

3.3.3 Örneklemin izlediği televizyon programlarının türüne göre dağılım

Tablo 14'te örneklemin izlediği televizyon programlarının türüne göre dağılım yer almaktadır.

Tablo 14:Örneklemin izlediği televizyon programlarının türüne göre dağılım

	Sayı	Yüzde
Haber ve siyasi nitelikteki programlar	71	20, 3
Dini ve ahlaki programlar	56	16, 0
Dizi ve sinema filmler	59	16, 9
Eğitici ve kültürel programlar	34	9, 7
Spor programları	12	3, 4
Diğer	21	6, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 14'te yer alan verilere göre, örneklemin %20. 3'ü haber ve siyasi nitelikteki programlar; %16'sı dini ve ahlaki programlar; %16. 9'u dizi ve sinema filmler; %9. 7'si eğitici ve kültürel programlar ve %3. 4'ü spor programları izlemektedir. Katılımcıların %6'sı bu kategorilerin dışındadır. En fazla haber ve siyasi nitelikteki programların takip edildiği görülmektedir.

3.3.4 Örneklemin internet kullanım durumu ile ilgili dağılım

Tablo 15'te örneklemin internet kullanım durumu ile ilgili dağılım yer almaktadır.

Tablo 15:Örneklemin internet kullanım durumu ile ilgili dağılım

	Sayı	Yüzde
1 saat ve aşığı	132	37, 7
1 - 2 saat arası	69	19, 7
2 - 4 saat arası	34	9, 7
4 - 6 saat arası	8	2, 3
6 - 8 saat arası	9	2, 6
Diğer	98	28, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 15'te yer alan verilere göre, örneklemin %37. 7'si 1 saat ve daha az; %19. 7'si 1-2 saat; %9. 7'si 2-4 saat; %2. 3'ü 4-6 saat; %2. 6'sı 6-8 saat arasında internet kullanmaktadır. Katılımcıların %28'i bu kategorilerin dışındadır ve bu kişilerin internet kullanmadıkları belirtilmiştir.

Tablodaki sonuçlara baktığımızda, katılımcıların çoğunluğu %72'lik oranla internet kullanmaktadır. Günümüzde her geçen gün kullanıcı sayısı büyük bir hızla artan internet de toplumu etkileyen, hayatın her alanına giren bir kitle iletişim aracıdır. Günümüzde alışveriş ve finansal işlemler, iletişim, haber, bilgi kültür, sanat eğlence, oyun, araştırma gibi daha pek çok alanda insanlar interneti kullanmaktadırlar. Araştırma yöntemimizde de bu durum açıkça görülmektedir.

3.3.5 Örneklemin boş zamanlarını değerlendirmesi ile ilgili dağılım

Boş zaman genellikle, bireyin, çalışma gibi etkinliklerini bırakıp, onun yerine oldukça hoşuna giden, zevkli etkinliklerle ilgilenmesini içerir. Bu ilgi, üretici bir faaliyeti de içerebilir üretici olmayan bir faaliyeti de içerebilir. Ama kişinin diğer toplumsal rollerine bağlı toplumsal sorumluluklar üstlenmeyi gerektirmez.¹²⁰ Modern toplumlarda nüfus artışı, şehirleşme, sanayileşme, bilimsel ve teknik gelişmeler, çalışma saatlerinin azalışı, eğitimin yaygınlaşması, dini ve ahlaki değer ve tutumlarda değişimler ile kitle iletişim araçlarında meydana gelen önemli gelişmeler boş zaman üzerinde etkili olmuş belli başlı toplumsal etkenleri oluşturmaktadır.¹²¹

Biz de genel olarak geleneksel bir yapıda olan, ancak bir yandan da modernleşmenin etkilerine açık bulunan Doğanhisar'da kişilerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ve bölgenin durumunu da göz önüne alarak boş zamanların değerlendirilebileceği yerleri tespit ederek, örnekleminin nasıl davrandığını ölçmeyi amaçladık.

¹²⁰ Gordon Marshall, a.g.e. ,ss. 682-683

¹²¹ Celalettin Çelik,a.g.e., s.192

Tablo 16’da örneklemin boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili dağılım yer almaktadır.

Tablo 16:Örneklemin boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili dağılım

	Sayı	Yüzde
Tarlada, bağda, bahçede çalışarak	115	32, 86
Dini sohbet ve toplantılarla	30	8, 57
Komşularla ve akrabalarla	63	18, 00
El işi yaparak	69	19, 71
Spor yaparak	47	13, 43
Nafile ibadet yaparak	35	10, 00
Ailemle birlikte olarak	107	30, 57
İnternette sörf yaparak	30	8, 57
Televizyon izleyerek, Radyo, teyp ve CD dinleyerek	83	23, 71
Kahvehaneye giderek	38	10, 86
Kitap, dergi ve gazete okuyarak	22	6, 29
Diğer	12	3, 43

Not: Bu soruda birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 16’da yer alan verilere göre, örneklemin 32. 86’sı tarlada, bağda, bahçede çalışarak; %8. 57’si dini sohbet ve toplantılarla; %18’i komşular ve akrabalarla; %19. 71’i el işi yaparak; %13. 43’ü spor yaparak; %10’u nafile ibadet yaparak; %30. 57’si ailesi ile birlikte olarak; %5. 57’si internette sörf yaparak; %23. 71’i televizyon izleyerek, radyo, teyp ve CD dinleyerek; %10. 86’sı kahvehaneye giderek ve %6. 29’u kitap, dergi ve gazete okuyarak boş zamanlarını değerlendirmektedir. Katılımcıların %6. 29’u bu kategorilerin dışındadır.

Katılımcıların çoğunluğunun tarlada, bağda, bahçede çalışarak boş zamanlarını değerlendirdiği görülmektedir.

3.3.6 Örneklemin alkollü içki kullanımıyla ilgili tutumu

Tablo 17’de örneklemin alkollü içki kullanımıyla ilgili tutumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 17:Örneklemin alkollü içki kullanımıyla ilgili tutumu

	Sayı	Yüzde
Dinen haram olduğu için kullanılmamalıdır	328	93, 7
Özel gün ve gecelerde kullanılabilir	7	2, 0
Kullanılabilir	12	3, 4
Diğer	3	, 9
Toplam	350	100, 0

Tablo 17’de yer alan verilere göre, alkollü içki kullanma konusunda örneklemin %93. 7’si dinen haram olduğu için kullanılmamalı; %2’si özel gün ve gecelerde kullanılabilir; %3. 4’ü kullanılabilir şeklinde değerlendirmiştir. Katılımcıların %0. 9’u bu kategorilerin dışındadır.

Tablodaki sonuçlara baktığımızda, örneklemimizin büyük çoğunluğu alkolün kullanılmasına dinin etkisiyle sıcak bakmamaktadır.

3.3.7 Örneklemin kredi kullanımıyla ilgili durumu

Tablo 18’de örneklemin kredi kullanımıyla ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 18:Örneklemin kredi kullanımıyla ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Kredi kullanmak haramdır, asla kullanmam	177	50, 6
Şartların zorluğuna göre kullanabilirim	125	35, 7
Günümüz şartlarında gereklidir	43	12, 3
Diğer	5	1, 4
Toplam	350	100, 0

Tablo 18’de yer alan verilere göre, kredi kullanımı ile ilgili örneklemin %50. 6’sı kredi kullanmak haramdır ve asla kullanmam; %35. 7’si şartların zorluğuna göre kullanabilirim ve %12. 3’ü günümüz şartlarında gereklidir seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların %2. 4’ü bu kategorilerin dışındadır. Katılımcılar en fazla kredi kullanmak haramdır ve asla kullanmam seçeneğini işaretlemişlerdir.

3.3.8 Örneklemin bölge-sorun ilişkisine yönelik düşünceleri

Tablo 19’da örneklemin bölge-sorun ilişkisine yönelik düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 19:Örneklemin bölge-sorun ilişkisine yönelik düşünceleri

	Sayı	Yüzde
İşsizlik sorunu	207	59, 14
Eğitim sorunu	71	20, 29
Sağlık sorunu	93	26, 57
Ulaşım sorunu	35	10, 00
Tarım sorunu	56	16, 00
Diğer	11	3, 14

Not: Bu soruda birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 19’da yer alan verilere göre, bölge sorun ilişkisi açısından örneklemin %59. 14’ü işsizlik; %20. 29 eğitim; %26. 57 sağlık; %10 ulaşım; %16 tarım sorunu olarak görmektedir.

Tabloya göre katılımcıların çoğunluğu yaşadıkları bölgenin en önemli sorununu işsizlik olarak görmektedir. Yaptığımız gözlem ve mülakatlarımız sonucuna göre de yöredeki insanların çoğu bölgedeki göç olayının en önemli nedenlerinin başında iş olanaklarının azlığını görmektedirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DOĞANHİSAR'DA DİNİ HAYATLA İLGİLİ BULGULAR

Biz, burada “dinî hayat” derken, bir de “dinî olmayan hayat” vardır demek istemiyoruz. Derdimizi daha iyi anlatmak için böyle bir kategorik ayırım yapmaktayız. Dini ve dini olmayan hayat ayırımı insan ve toplum hakkında bilgisi bulunmayanların kabul edebilecekleri bir şey olmakla birlikte, meseleyi biraz derinliğine inceleyenler böyle bir ayırımın geçekte mümkün olmadığını görürler.¹²² Zira dinden bağımsız bir dünya hayatı mümkün değildir. Çünkü din, insana gerçekten kendisine akraba olacak bir dünya aramasının gerekli olduğunu hatırlatır.¹²³

Bu bölümde, Doğanhisar ilçesinde yaşayan halkın dinî hayatı hakkında bilgi vereceğiz. Dinî hayat bölümüne J.Wach'ın deyişiyle “dinin teorik boyutu” olan inançla¹²⁴ ilgili olan bulgularla başlayacağız.

4. 1 İNANÇLA İLGİLİ BULGULAR

İnanma duygusu insanda fitri bir gerçeğe dayanmaktadır. İnsan;duyan, düşünen, dileyen ve inanan bir mahluktur. İnanma melekesi, sırf insanoğluna mahsustur.¹²⁵ İnanma iman, terim olarak kesin kabulle bağlanılan şey, mutlak tasdik, bir hükme, bir varlığa kesin bir şekilde, samimiyetle inanıp güvenme anlamına gelir.¹²⁶ Din özü itibariyle bir inançlar sistemidir. Dinî hayatın her boyutu, dinî inanç merkezinden beslenir.¹²⁷ Her din bir takım inançlara dayanmaktadır. Öyle ki, böyle bir takım inançlara dayanmadan bir din tasavvur etmek imkansızdır.¹²⁸

İslamiyette “Kelime-i Tevhit” ve “Kelime-i Şehadet” bu dine mensubiyetin sembolü olan ilk formüldürler. Aynı şekilde İslâm'da “Amentü” de toplanan altı iman esasında, İslâm akidesinin temelini teşkil eden inançların formüle edildiği görülmektedir ki bunlar Allah'a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere ahiret gününe

¹²²Erol Güngör,a.g.e.,s,52

¹²³Peter L.Berger, Dinin Sosyal Gerçekliği, Çev.Ali Coşkun,İst.,İnsan Yay.,1993,s.90

¹²⁴Günay, a.g.e., s,155

¹²⁵Ali Fuat Başgil, Din ve Laiklik,Yağmur Yay.,11.baskı,İst.2012,s,69

¹²⁶Celalettin Çelik,a.g.e., s.198

¹²⁷Hayati Hökelekli, Din Psikolojisi, T.D.V. Yay. Ank. 2001, s. 155

¹²⁸.Günay, a.g.e., s,238

ve kadere inançtan ibarettir.¹²⁹ Bir dinin mensubu olmak, o dinin inanç ve öğretilerine inanmakla başlar. Bu inanç devam ettiği sürece, insanın dinî bağı da devam eder.¹³⁰

Biz de araştırmamızda öncelikle İslam'ın temel inançları olan 'Amentü'ye bağlılık durumunu inceleyeceğiz.

4. 1. 1 Örneklemin Allah inancı konusundaki durumu

Tablo 20'de örneklemin Allah inancı konusundaki durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 20:Örneklemin Allah inancı konusundaki durumu

	Sayı	Yüzde
Allah'ın varlığına kesin olarak inanıyorum	348	99, 4
Allah'ın varlığına inanıyorum fakat bazı şüphelerim var	1	0,3
Allah'ın varlığına ailem ve çevremdekiler inandıkları için inanıyorum	1	0,3
Toplam	350	100, 0

Tablo 20'de yer alan verilere göre, örneklemin %99. 4'ü Allah'ın varlığına kesin olarak inanmakta iken %0. 3 Allah'ın varlığına inanmakta fakat bazı şüpheleri bulunmaktadır. %0. 3 ise Allah'ın varlığına ailesi ve çevresindekiler inandıkları için inanmaktadır.

İslam dininin ilk şartı olan tevhit inancı, Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayı ifade eder. Tabloya göre, tevhit inancına inanmayan yoktur. İki kişi farklı bir cevap verse de son tahlilde tevhide inanmaktadır.

4.1.2 Örneklemin melek inancı konusundaki durumu

Melek inancı İslam dininin inanç akidelerinden bir diğeridir. Sözlükte haberci elçi, güç ve kuvvet anlamlarına gelen melek, Allah'ın emriyle çeşitli görevleri yerine getiren, duyu organlarıyla algılanamayan, gözle görülmeyen, sürekli Allah'a kulluk eden, asla günah işlemeyen, nurani ve ruhani varlıklardır.¹³¹ şeklinde tanımlanmaktadır. Araştırmamıza katılanlara melek inançlarıyla ilgili tutumlarını sorduk.

¹²⁹Günay, a.g.e., s,240

¹³⁰Hayati Hökelekli, a.g.e.,s,155

¹³¹Komisyon, İlmihal (İman ve İbadetler) c. I, Divantaş, İst. 1999, s. 92.

Tablo 21’de örneklemin melek inancı konusundaki durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 21:Örneklemin melek inancı konusundaki durumu

	Sayı	Yüzde
Evet, inanıyorum	348	99, 4
Bilgim yok	2	0, 6
Toplam	350	100, 0

Tablo 21’de yer alan verilere göre, örneklemin %99. 4’ü meleklerle inanmaktayken %0. 6’sının bilgisi yoktur. Katılımcıların tamamına yakın bir kısmı meleklerin varlığına inanmaktadır. İki kişi ise meleklerle ilgili bilgisinin olmadığını söylemektedir. İnanmadığını söyleyen kişi yoktur.

4.1.3 Örneklemin Peygamber inancı konusundaki durumu

Peygamber inancı, özel olarak da Hz. Muhammed s.a.v.’in peygamberliği inancı İslam dininin temel inanç ilkelerinden bir tanesidir. İnsanlara Allah’ı tanıtan, dini öğreten, hakkı gösteren, doğru yola sevk eden, insanların birbirleri ile olan münasebetlerini, birlikte yaşama kanunlarını, kısacası bütün maddi ve manevi hakları öğreten peygamberlik müessesesidir.¹³² Peygamber, bize bütün bunları, Allah’ın kendisine vahiy meleği vasıtasıyla indirdiği kitap ve sünnet¹³³ diye nitelendirdiğimiz söz, fiil ve davranışları ile bildirmiştir.

Tablo 22’de örneklemin Peygamber inancı konusundaki durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 22:Örneklemin Peygamber inancı konusundaki durumu

	Sayı	Yüzde
Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna kesin olarak inanıyorum.	349	99, 7
Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna inanıyorum fakat bazı şüphelerim var.	1	0,3
Toplam	350	100, 0

¹³²Mahir İz, Din ve Cemiyet,3.baskı, Med Yay.,İst.1982,ss.26-27.

¹³³Komisyon, İlmihal ,a.g.e., s. 145.

Tablo 22’de yer alan verilere göre, örneklemin %99. 7’si Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna kesin olarak inanmaktayken %0. 3 inanmakta fakat bazı şüpheleri bulunmaktadır.

Tabloya bakıldığında, katılımcıların tamamı Hz. Muhammed’in peygamberliğine inanmaktadır. Bir kişinin bazı şüpheleri de olsa sonuçta inanmaktadır.

4.1.4 Örneklemin Kitap inancı konusundaki durumu

İslam dininde kitaplara inanç en önemli akidelerden olup, her Müslüman kendi kutsal kitaplarına olduğu kadar ilahi kaynaklı olan bütün kutsal kitaplara da inanmakla mükellef olmakta, ancak Müslümanlar diğer kutsal kitapların asli şekline imanla yükümlüdür.

Ancak Kur’an’a inanç ve bu kitabın asla kimse tarafından tahrife uğramadığı bir inancı bir Müslüman’ın mutlaka kabul etmesi gereken bir inançtır. Çünkü Kur’an dinin temelini oluşturan her türü inanç ve uygulamanın kaynağıdır. O Kur’an kendisinde asla şüphe olmayan, Allah’ın emirlerine karşı uyanık olan kişilere hidayet olan¹³⁴ ve kendisine tabi olanları saadet ve selamete ulaştıran temel bir kaynaktır.

Biz de Kitaplara inanç ile ilgili soruyu sorarken direkt olarak inanıp inanmadıklarını sormadık. Kuran-ı Kerim’in pratikteki fonksiyonunu öğrenmek için indiği tarihten itibaren kıyamete kadar geçerli olup olmadığını öğrenmek istedik.

Tablo 23’te örneklemin Kitap inancı konusundaki durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 23:Örneklemin Kitap inancı konusundaki durumu

	Sayı	Yüzde	Yığılmalı yüze
Kısmen katılıyorum	15	4, 29	4, 29
Tamamen katılıyorum	323	92, 29	96, 57
Kesinlikle katılmıyorum	9	2, 57	99, 14
Fikrim yok	3	0, 86	100, 00
Toplam	350	100, 0	

Tablo 23’te yer alan verilere göre, Kur’an-ı Kerim’in 1400 yıl önce indirilmesine rağmen, tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olduğu görüşüne

¹³⁴Bakara , 2/2.

katılıyor musunuz? Sorusuna örneklemin %4. 29'u kısmen katılmakta; %92. 29 tamamen katılmakta; %2. 57 katılmamakta ve %0. 86'nın fikri yoktur. Katılımcıların çoğu, Kur'an-ı Kerim'in kıyamete kadar geçerli olduğunu düşünmektedir.

4.1.5 Örneklemin Ahiret inancı konusundaki durumu

Tarih boyunca insanların fikir hayatını en çok meşgul eden düşüncelerden bir tanesi de ahiret inancıdır. Çünkü insanlar bu dünyadan sonra ne olacaklarını merak etmektedirler, acaba tamamen yok olup bir karanlığa mı gidecekler yoksa yeni bir hayata ulaşıp yepyeni umutlara mı kavuşacaklar.

İslam dini de ahiret inancına büyük önem vermiş ve insanların bu dünyada yapmış oldukları iyilik ya da kötülüklerin karşılığını hiçbir haksızlığın yapılmayacağı bir gün de göreceklerini¹³⁵ ve bu hayatın ebedi olacağını¹³⁶ haber vermiştir.

Bizde bu dünyada yapılan iyilik ya da kötülüklerin karşılığını göreceği bir öbür dünya inancının örnekleminiz tarafından benimsenip benimsenmediğini öğrenmek için bu dünyada ne ekersen öbür dünyada onu biçersen görüşünü doğru buluyor musunuz? sorusunu sorarak hem onların bu dünyadaki fiillerinin ahirette bir karşılığının olup olmadığına inançlarını hem de ahirete inançlarını öğrenmeyi amaçladık.

Tablo 24'te örneklemin Ahiret inancı konusundaki durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 24: Örneklemin Ahiret inancı konusundaki durumu

	Sayı	Yüzde
Evet, tamamen doğru buluyorum	346	98, 9
Evet, kısmen doğru buluyorum	2	, 6
Hayır, doğru bulmuyorum	2	, 6
Toplam	350	100, 0

Tablo 24'te yer alan verilere göre, örnekleminizin %98. 9'u bu dünyada ne ekersen öbür dünyada onu biçersen görüşünü doğru buluyor musunuz? Sorusunu tamamen doğru bulmakta; %0. 6 kısmen doğru bulmakta ve %0. 6 doğru bulmamaktadır.

¹³⁵Zilzal, 99/7-8.

¹³⁶Duhan,44/56.

Tabloya göre, katılımcıların tamamına yakını ahiret inancını önemli oranda benimsemektedir.

4.1.6 Örneklemin Kader inancı konusundaki durumu

Kader, sözlükte ölçmek, tahmin etmek, ölçüp takdir ederek tayin etmek, gücü yetmek ve kudret anlamlarına gelmektedir.¹³⁷ Kainatta olan her şeyi Allah bilir, diler ve yaratır, işte herhangi bir şeyin belirli şekilde meydana gelmesini, Allah'ın ezelde dilemiş olmasına kader diyoruz.¹³⁸

Kader konusu da insanların zihinlerini meşgul eden inançlardan birisidir. Çünkü insanlar bu dünyadaki eylemlerini kendilerinin hür iradeleriyle mi yoksa önceden belirlenen bir programın figüranı olarak mı yaptıklarını merak edip, görüş beyan etmektedirler. Biz de toplumdaki ve özelde Doğanhisar ilçesinde yaygın olan kader ile ilgili iki seçenek üzerinde durduk:

1-Kadere inanıyorum, insan tercih hakkı olmadan kaderinde olanı yaşar

2-Kadere inanırım, insan tercih haklarını kullanarak belli sınırlar içinde kaderini belirler.

Örnekleminizin kader anlayışını, değerlendirmek için bu soruyu sorduk

Tablo 25'te örneklemin Kader inancı konusundaki durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 25:Örneklemin Kader inancı konusundaki durumu

	Sayı	Yüzde
Kadere inanıyorum, insan tercih hakkı olmadan kaderinde olanı yaşar	182	52, 0
Kadere inanırım, insan tercih hakkını kullanarak belli sınırlar içinde kaderini belirler	156	44, 6
Kadere inanmıyorum	7	2, 0
Fikrim yok	4	1, 1
Diğer	1	, 3
Toplam	350	100, 0

Tablo 25'te yer alan verilere göre, kader inancı konusunda örneklemin %52'si kadere inanıyorum, insan tercih hakkı olmadan kaderinde olanı yaşar; %44. 6 kadere

¹³⁷Komisyon, İlmihal ,a.g.e., s. 353

¹³⁸Ömer Nasuhi Bilmen,Büyük İslam İlmihali,Bilmen Bas.ve Yay.,İst.,tarihsiz,s.35

inanırım, insan tercih hakkını kullanarak belli sınırlar içinde kaderini belirler; %2 kadere inanmıyorum; %1. 1 ise fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir.

Katılımcılardan en fazla olanı kadere inanıyorum, insan tercih hakkı olmadan kaderinde olanı yaşar seçeneğini benimsemektedir. Fakat kadere inanırım, insan tercih hakkını kullanarak belli sınırlar içinde kaderini belirler görüşü de yaygınlık arz etmektedir. Sonuç olarak farklı düşünülse de katılımcıların büyük çoğunluğu kadere inanmaktadır.

4.1.7 Örneklemin zor bir durumda kaldığında yaptığı davranış konusundaki durumu

Tablo 26'da örneklemin zor bir durumda kaldığında yaptığı davranış konusundaki durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 26:Örneklemin zor bir durumda kaldığında yaptığı davranış konusundaki durumu

	Sayı	Yüzde
Büyü yaptırmak	3	0, 9
Muska yazdırmak	1	0, 3
Türbe ziyareti yapmak	3	0, 9
Dua ederim	339	96, 9
Hiç birine başvurmam	4	1, 1
Toplam	350	100, 0

Tablo 26'da yer alan verilere göre, zor bir durumda karşılaşıldığında örneklemin %0. 9'u büyü yaptırmakta; %0. 3 muska yazdırmakta; %0. 9 türbe ziyareti yapmakta; %96. 9 dua etmekte ve %1. 1 hiç birine başvurmamaktadır.

Tabloya göre, örnekleminin büyük çoğunluğu zor durumda karşılaşıldığında dua edeceğini söylemektedir. Özellikle, büyü yaptırmak ve muska yazdırmak gibi halk inançlarına başvurmamaktadır.

4.2 İBADETLERLE İLGİLİ BULGULAR

Araştırmamızın bu kısmında J. Wach'ın deyişiyle dinin pratik boyutu olan ibadetlerin¹³⁹Doğanhisar Yöresindeki durumundan bahsedilecektir. İbadetler dinin pratik alanını ifade eder. Dinde mevcut olan ikinci cihet, ibadet veya amel, yani

¹³⁹Günay, a.g.e.,s.155.

tapınma olmaktadır. İbadetler dini inancın canlılığının korunması, devamı ve artırılmasında önemli bir rol oynamaktadırlar.

İslam dininde ibadet, Allah'a gönülden isteyerek yönelmek, tapmak, boyun eğmek ve itaat etmek demektir.¹⁴⁰ Bir başka ifadeyle ibadet, Allah'a karşı kulluk ve bağlılığımızı sözler ve hareketlerle ifade etmeye denir.¹⁴¹ İbadet, Türkçe 'de kullanılan kulluk etmek deyimini ile aynı anlama gelmektedir.¹⁴²

Kuran-ı Kerim'de ibadete ilişkin emirler şekil ve biçim olarak ibadete yönelik olmayıp büyük ölçüde ibadetin mahiyetine, ibadetin kime yapılacağına ve nasıl yapılacağına yöneliktir. Hz. Peygamber de söz ve fiilleriyle, Kur'an-ı Kerim'de bahsedilen ve ana çatısı oluşturulan ibadetlerin ayrıntılı biçimlemesini yapmıştır.¹⁴³

4.2.1 Örneklemin kalbim temiz, ibadetlerimi yerine getirmesem dahi kalbimin temizliği bana yeter ifadesindeki durumu

Tablo 27'de örneklemin kalbim temiz, ibadetlerimi yerine getirmesem dahi kalbimin temizliği bana yeter ifadesindeki durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 27:Örneklemin kalbim temiz, ibadetlerimi yerine getirmesem dahi kalbimin temizliği bana yeter ifadesindeki durumu

	Sayı	Yüzde
Evet	46	13, 1
Hayır	259	74, 0
Kısmen	35	10, 0
Fikrim yok	10	2, 9
Toplam	350	100, 0

Tablo 27'de yer alan verilere göre, ibadetlerimi yerine getirmesem dahi kalbimin temizliği bana yeter ifadesine örneklemin %13. 1'i katılmakta; %74 katılmamakta; %10 kısmen katılmaktadır ve %2. 9'un bir fikri bulunmamaktadır.

Tabloya göre, örnekleminizin genel anlamda ibadetlere karşı tutumunu ölçmek için sorduğumuz bu soruya katılımcıların çoğunluğu katılmamaktadır.

¹⁴⁰Komisyon, İlmihal ,a.g.e., s, 217.

¹⁴¹Osman pazarlı,Din Psikolojisi,3.Baskı,İst.,Remzi Kitapevi,s,169

¹⁴²Komisyon, İlmihal ,a.g.e., s, 217.

¹⁴³ Komisyon, İlmihal ,a.g.e., s, 218.

Yaptığımız mülakatlarda da katılımcılar sadece kalp temizliğinin yeterli olamayacağını, ibadetlerin de yapılması gerektiğini söylemişlerdir.

4.2.2 Örneklemin namazla ilgili durumu

Namaz ibadeti İslam dininde büyük önem verilen, belirli yaşı geçen bütün Müslümanların kılmakla yükümlü oldukları ve hayatın tamamını kapsayan bir ibadettir.

Her din, yaratıcı kudret karşısında boyun eğmek ve kutsal bir bağlantı kurmak temeli üzerine kurulur ve her dinde bunu sağlamak üzere öngörülen bir takım merasimler bulunur. İslam dininde Allah'a yaklaşmanın yolu, O'na yükselmenin basamağı ve bu bakımdan en parlak ve önemli ibadet, namaz ibadetidir. Bu özelliğinden dolayı namaz, diğer bütün ibadetlerin özü ve özeti sayılmıştır.¹⁴⁴

Namaz, belli eylemler ve özel rükünler ile Allah'a kulluk etmektir. Namazın dış görünüşü birtakım şekiller ve zikir den ibaret ise de, içerisi ve mahiyeti Allah'a münacat etmek, O'nunla konuşmak, O'na yakınlaşmak ve O'nu müşahede etmektir.¹⁴⁵ Deneklerin namaz ibadetini yerine getirme durumu ile ilgili tutum ve davranışlarını ve bunların çeşitli değişkenlerle ilişkisini aşağıdaki tablolarda görmemiz mümkündür.

¹⁴⁴ Komisyon, İlmihal ,a.g.e., s, 220.

¹⁴⁵ Komisyon, İlmihal ,a.g.e., s, 221.

Tablo 28’de örneklemin namazla ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 28:Örneklemin namazla ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Her gün beş vakit namaz kılarım. [Erkekler için] Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	219	62, 6
Günlük namazları ara sıra kılarım.erkekler için Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	83	23, 7
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum.	28	8, 0
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılarım.	4	1, 1
Hiç namaz kılmıyorum	11	3, 1
Diğer	5	1, 4
Toplam	350	100, 0

Tablo 28’de yer alan verilere göre, örneklemin %62. 6’sı “her gün beş vakit namaz kılarım. Erkekler için Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım”; %23. 7’si “Günlük namazları ara sıra kılarım erkekler için Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım”; %8’i”Erkekler için sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum”; %1. 1’i “Erkekler için sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılarım”; %3. 1’i hiç namaz kılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu beş vakit namazını, Cuma ve bayram namazını düzenli kılmaktadır.

Bu durum bize namaz ibadetinin yerine getirilmesi konusunda belirli bir anlayış ve gayretin mevcut bulunduğunu ancak beş vakit namazın düzenli olarak kılınmasında farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu farklılıkların ortaya çıkmasında kişisel özellikler, dini bilgi düzeyi, ailevi ve sosyal çevrenin etkisi, çalışma hayatı ve kişinin benimsediği inancı özümseyip davranışlarına aksettirme durumu gibi değişik faktörlerin etkisinden söz edilebilir.

Ancak biz burada namaz kılma ile cinsiyet, yaş,eğitim durumu ve aylık gelir durumu arasındaki ilişkileri belirleyip bunların namaz kılma oranına ne ölçüde etki ettiğini araştırmakla yetineceğiz.

4.2.2.1. Namaz durumu ile cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve aylık gelir durumunun karşılaştırılması

Tablo 59’da örneklemin namaz durumu ile cinsiyetin karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 29:Örneklemin namaz durumu ile cinsiyetin karşılaştırılması

Namaz	Cinsiyet		Toplam
	Kadın	Erkek	
Her gün beş vakit namaz kılarım. [Erkekler için] Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	f 118	f 101	f 219
	% 70, 2%	% 55, 5%	% 62, 6%
Günlük namazları ara sıra kılarım.erkekler için Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	f 36	f 47	f 83
	% 21, 4%	% 25, 8%	% 23, 7%
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum.	f 2	f 26	f 28
	% 1, 2%	% 14, 3%	% 8, 0%
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılarım.	f 0	f 4	f 4
	% 0, 0%	% 2, 2%	% 1, 1%
Hiç namaz kılmıyorum	f 9	f 2	f 11
	% 5, 4%	% 1, 1%	% 3, 1%
Diğer	f 3	f 2	f 5
	% 1, 8%	% 1, 1%	% 1, 4%
Toplam	f 168	f 182	f 350
	% 100, 0%	% 100, 0%	% 100, 0%

Tablo 29’da yer alan verilere göre, kadınların %70. 2’si erkeklerin ise %55. 5’i her gün beş vakit namazını kılmakta ve Cuma, bayram namazlarını düzenli olarak takip etmektedir. Bunun yanında kadınların %21. 4’ü günlük namazlarını ara sıra kıldığını erkeklerin ise %25. 8’i günlük namazlarını ara sıra kılarken Cuma ve bayram namazlarını düzenli olarak kıldığını belirtmektedir. Yani örneklemin çoğunluğu hem kadın hem de erkekler açısından beş vakit namazını takip etmektedir. Kalan kısmın çoğunluğu ise ara sıra günlük namazlarını takip etmektedir.

Tabloya baktığımızda, beş vakit namazları düzenli kılanların oranının kadınların erkeklerden daha fazla, günlük namazları ara sıra kılanların oranının ise erkeklerin kadınlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Hiç namaz kılmayanlarda ise kadınların oranı erkeklerden daha fazladır.

Tablo 30'da örneklemin namaz durumu ile yaşlarının karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 30:Örneklemin namaz durumu ile yaşlarının karşılaştırılması

Namaz	Yaş				Toplam
	18-25 arası	26-40 arası	41-60 arası	61 ve yukarıları	
Her gün beş vakit namaz kılarım.	f 14	71	95	39	219
[Erkekler için] Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	% 33, 3%	57, 7%	66, 9%	90, 7%	62, 6%
Günlük namazları ara sıra kılarım.	f 21	36	24	2	83
[Erkekler için] Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	% 50, 0%	29, 3%	16, 9%	4, 7%	23, 7%
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum.	f 3	12	11	2	28
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılarım.	% 7, 1%	9, 8%	7, 7%	4, 7%	8, 0%
Hiç namaz kılmıyorum	f 3	2	6	0	11
	% 7, 1%	1, 6%	4, 2%	0, 0%	3, 1%
Diğer	f 1	0	4	0	5
	% 2, 4%	0, 0%	2, 8%	0, 0%	1, 4%
Toplam	f 42	123	142	43	350
	% 100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%

Tablo 30'da yer alan verilere göre, yaşı 18-25 arasında olan bireylerin %50'si günlük namazlarını ara sıra kılan bireylerden oluşurken; yaş grubu 26-40 olan bireylerin %57. 7'si, 41-60 olan bireylerin %66. 9'u, 61 ve yukarıları olan bireylerin %90. 7'si her gün beş vakit namazını kılmaktadır.

Yaş arttıkça beş vakit namazı kılma oranının da arttığı gözlenmektedir. 61 yaş ve yukarısında yer alan bireylerin neredeyse tamamının beş vakit namazını kıldığı görülmektedir.

Tablo 31’de örneklemin namaz durumu ile eğitim durumunun karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 31:Örneklemin namaz durumu ile eğitim durumunun karşılaştırılması

Namaz	Eğitim durumu							Toplam
	Okuma yazma bilmiyor	Sadece okuma-yazma biliyor	İlkokul mezunu	Orta ve dengi okul mezunu	Lise ve dengi okul mezunu	Yüksek okul veya fakülte mezunu	Diğer	
Her gün beş vakit namaz kılarım. [Erkekler için] Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	F 5	F 4	F 104	F 26	F 45	F 32	F 3	F 219
	% 83, 3%	% 80, 0%	% 76, 5%	% 48, 1%	% 53, 6%	% 55, 2%	% 42, 9%	% 62, 6%
Günlük namazları ara sıra kılarım.erkekler için Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	F 0	F 1	F 21	F 19	F 23	F 17	F 2	F 83
	% 0, 0%	% 20, 0%	% 15, 4%	% 35, 2%	% 27, 4%	% 29, 3%	% 28, 6%	% 23, 7%
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum.	F 0	F 0	F 3	F 6	F 12	F 6	F 1	F 28
	% 0, 0%	% 0, 0%	% 2, 2%	% 11, 1%	% 14, 3%	% 10, 3%	% 14, 3%	% 8, 0%
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılarım.	F 1	F 0	F 1	F 1	F 1	F 0	F 0	F 4
	% 16, 7%	% 0, 0%	% 0, 7%	% 1, 9%	% 1, 2%	% 0, 0%	% 0, 0%	% 1, 1%
Hiç namaz kılmıyorum	F 0	F 0	F 7	F 1	F 1	F 2	F 0	F 11
	% 0, 0%	% 0, 0%	% 5, 1%	% 1, 9%	% 1, 2%	% 3, 4%	% 0, 0%	% 3, 1%
Diğer	F 0	F 0	F 0	F 1	F 2	F 1	F 1	F 5
	% 0, 0%	% 0, 0%	% 0, 0%	% 1, 9%	% 2, 4%	% 1, 7%	% 14, 3%	% 1, 4%
Toplam	F 6	F 5	F 136	F 54	F 84	F 58	F 7	F 350
	% 100%	% 100%	% 100%	% 100%	% 100%	% 100%	% 100%	% 100%

Tablo 31’de yer alan verilere göre, tüm eğitim durumlarına sahip bireylerin çoğunluğunun her gün beş vakit namaz kıldığı gözlenmektedir. Bu gruplar içinde en fazla okuma yazma bilmeyenler %83. 3 ile her gün beş vakit namazını kılariken en az diğer gruptaki bireylerin %42. 9 ile kıldığı gözlenmektedir.

Genel olarak eğitim durumunun artması ile her gün kılınan beş vakit namaz kılma oranında da bir azalma gözlenmektedir.

Tablo 32’de örneklemin namaz durumu ile aylık gelir durumunun karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo32:Örneklemin namaz durumu ile aylık gelir durumunun karşılaştırılması

Namaz	Aylık gelir						Toplam
	500 TL ve aşağısı	501-1000 TL arası	1001-2000 TL arası	2001-3000 TL arası	3001-4000 TL arası	4001 TL ve üzeri	
Her gün beş vakit namaz kılarım. [Erkekler için] Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	F 6	37	73	63	21	19	219
	% 60,0%	67,3%	57,5%	70,8%	50,0%	70,4%	62,6%
Günlük namazları ara sıra kılarım.erkekler için Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.	F 3	9	36	16	13	6	83
	% 30,0%	16,4%	28,3%	18,0%	31,0%	22,2%	23,7%
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum.	F 0	1	14	6	6	1	28
	% 0,0%	1,8%	11,0%	6,7%	14,3%	3,7%	8,0%
[Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılarım.	F 0	1	1	1	1	0	4
	% 0,0%	1,8%	0,8%	1,1%	2,4%	0,0%	1,1%
Hiç namaz kılmıyorum	F 0	7	1	1	1	1	11
	% 0,0%	12,7%	0,8%	1,1%	2,4%	3,7%	3,1%
Diğer	F 1	0	2	2	0	0	5
	% 10,0%	0,0%	1,6%	2,2%	0,0%	0,0%	1,4%
Toplam	F 10	55	127	89	42	27	350
	% 100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 32’de yer alan verilere göre, tüm gelir düzeylerine sahip bireylerin çoğunluğunun her gün beş vakit namazını, Cuma ve bayram namazını kılan bireyler olduğu görülmektedir. Bu grup içerisinde beş vakit namazını en fazla %70. 8 ile 2001-3000TL gelire sahip bireylerin kıldığı gözlenirken en az kılan grup ise 3001-4000 TL arasında gelire sahip olan gruptur.

4.2.3 Örneklemin oruçla ilgili durumu

İslam`ın temel ibadetlerinden biri olan oruç, belirli şartları taşıyan¹⁴⁶ kişilerin Ramazan ayında tutması farz olan bir ibadettir. Bundan dolayı Ramazan ayı geldiğinde Müslümanlar arasında bir sevgi kaynaşma ve kardeşlik ortamı da bu ayda

¹⁴⁶ Veysel Uysal, Psiko-sosyal Açından Oruç, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ank 1994,s,14.

birlikte gelmektedir. Çünkü bu ayda günahlar, affedilmekte Allah'a olan bağlılık artmaktadır.

Zaten dünyada mevcut olan diğer dinlere de baktığımızda hinduizm, Yahudilik, hristiyanlık ¹⁴⁷ ve diğer dinler de orucun farklı şekillerde olsa da bulunduğunu görmekteyiz

Araştırma yaptığımız yörede Ramazan ayının gelmesi büyük bir coşku içerisinde karşılanmakta, evlerde, çarşı pazarda hazırlıklar yapılmakta ve sosyal hayatta gözle görülür bir canlanma ortaya çıkmaktadır.

Ramazan'ın başlamasıyla birlikte de insanların birbiriyle olan ilişkilerinde, dini pratikleri yerine getirme durumunda, günlük yaşamında ve alışkanlıklarında çok ciddi değişimler göze çarpmaktadır. Bu ayda yorucu işler azaltılmakta, eş dost ve akraba ziyaretlerine önem verilmekte, erkeklerde günlük vakitler camilerde ibadet ederek, dini ve toplumsal konular üzerinde sohbet ederek geçirilmekte, kadınlarda ise Kur'an hatimleri, dini sohbet ve toplantılara katılma ve ailenin iftar hazırlıklarını yapmakla geçmektedir. Ayrıca geceleri erkekler teravih namazına gitmekte, kadınların bir kısmı teravih namazı için camiye gitmeyi bir kısmı da bu namazı evinde kılmayı tercih etmektedir.

Ramazan ayının başlamasıyla birlikte sosyal duyarlıkta da bir artış görülmekte toplumda yoksul güçsüz kimseler tespit edilip, bu kişiler incitilmeden ihtiyaçları giderilmeye çalışılmakta ve bu kişilerinde Ramazanı huzur içinde geçirip, bayrama coşku içerisinde ulaşmalarını temin etmek için gayret sarf edilmektedir.

Biz de bu araştırmamızda kişilerin oruç ibadetine karşı tutumlarını ölçmeyi ve Oruç ibadetinin toplumda ne ölçüde yer ettiğini belirlemeye çalıştık. Ayrıca oruç tutma durumu ile çeşitli değişkenler arasında bir ilişkinin mevcut olup, olmadığını araştırarak ortaya koymayı amaçlıyoruz. Kişilerin oruç ibadetine karşı tutumlarını tablo 33' de görmemiz mümkündür.

¹⁴⁷ Nedvi, Dört Rükün, Çev., İsmet Ersöz İslami Neşriyat, Konya 1991, ss.200-206.

Tablo 33’de örneklemin oruçla ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 33:Örneklemin oruçla ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Ramazan orucunun tamamını tutarım. Ayrıca bazı mübarek günlerde de oruç tutarım.	179	51, 1
Ramazan orucunun tamamını tutarım	142	40, 6
Ramazan orucunun yarısını tutarım	6	1, 7
Ramazan orucunun çok azını tutarım	8	2, 3
Hiç oruç tutmam	9	2, 6
Diğer	6	1, 7
Toplam	350	100, 0

Tablo 33’de yer alan verilere göre, oruçla ilgili örneklemin %51. 1’i” Ramazan orucunun tamamını tutarım. Ayrıca bazı mübarek günlerde de oruç tutarım”; %40. 6 “Ramazan orucunun tamamını tutarım”; %1. 7 “Ramazan orucunun yarısını tutarım”; %2. 3 “Ramazan orucunun çok azını tutarım”; %2. 6 “Hiç oruç tutmam” seçeneğini işaretlemiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu ramazan orucunun tamamını tutmaktadır. Yine katılımcıların yarısından fazlası diğer nafîle oruçlara da ilgi göstermektedir.

Şimdi de oruç tutma ile cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve aylık gelir durumu arasındaki ilişkileri belirleyip bunların oruç tutma oranına ne ölçüde etki ettiğini araştırmakla yetineceğiz.

4.2.3.1 Oruç durumu ile cinsiyet, yaş, eğitim durumu, aylık gelir durumunun karşılaştırılması

Tablo 34'te örneklemin oruç durumu ile cinsiyetin karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 34:Örneklemin oruç durumu ile cinsiyetin karşılaştırılması

Oruç		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Ramazan orucunun tamamını tutarım. Ayrıca bazı mübarek günlerde deoruç tutarım.	F	108	71	179
	%	64, 3%	39, 0%	51, 1%
Ramazan orucunun tamamını tutarım	F	53	89	142
	%	31, 5%	48, 9%	40, 6%
Ramazan orucunun yarısını tutarım	F	1	5	6
	%	0, 6%	2, 7%	1, 7%
Ramazan orucunun çok azını tutarım	F	2	6	8
	%	1, 2%	3, 3%	2, 3%
Hiç oruç tutmam	F	0	9	9
	%	0, 0%	4, 9%	2, 6%
Diğer	F	4	2	6
	%	2, 4%	1, 1%	1, 7%
Toplam	F	168	182	350
	%	100, 0%	100, 0%	100, 0%

Tablo 34'te yer alan verilere göre, kadınların %64. 3'ü erkeklerin ise %39'u ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde oruç tutmaktadır. Bu seçenekte kadınların daha fazla oruç tuttuğu gözlenmektedir. Erkekler ise sadece ramazan orucunu tutmada %48. 9 ile daha yüksek oranda sahiptir. Yani kadınların ramazan orucu ile birlikte mübarek günlerde de daha fazla oruç tutarken erkeklerin genelde ramazan orucunu tuttuğu görülmektedir. Bunun yanında kadınlarda hiç oruç tutmam diyen kimse yokken erkeklerin %4. 9'u hiç oruç tutmamaktadır. Tabloya genel olarak bakıldığında, kadınlar oruç ibadetine erkeklerden daha fazla önem vermektedir.

Tablo 35'de örneklemin yaş durumu ile oruç tutma durumunun karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 35:Örneklemin yaş durumu ile oruç tutma durumunun karşılaştırılması

Oruç	Yaş				Toplam
	18-25 arası	26-40 arası	41-60 arası	61 ve yukarıları	
Ramazan orucunun tamamını tutarım.	f 16	58	78	27	179
Ayrıca bazı mübarek günlerde de oruç tutarım.	% 38, 1%	47, 2%	54, 9%	62, 8%	51, 1%
Ramazan orucunun tamamını tutarım	f 21	56	52	13	142
	% 50, 0%	45, 5%	36, 6%	30, 2%	40, 6%
Ramazan orucunun yarısını tutarım	f 2	2	1	1	6
	% 4, 8%	1, 6%	0, 7%	2, 3%	1, 7%
Ramazan orucunun çok azını tutarım	f 2	3	3	0	8
	% 4, 8%	2, 4%	2, 1%	0, 0%	2, 3%
Hiç oruç tutmam	f 1	2	6	0	9
	% 2, 4%	1, 6%	4, 2%	0, 0%	2, 6%
Diğer	f 0	2	2	2	6
	% 0, 0%	1, 6%	1, 4%	4, 7%	1, 7%
Toplam	f 42	123	142	43	350
	% 100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%

Tablo 35’de yer alan veriler incelendiğinde, yaşta gözlenen artışın ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde tutulan oruç oranını da artırdığı görülmektedir. Bu oran 18-25 yaş arası bireylerde %38, 1 iken 61 yaş ve üzerinde %62, 8’dir. Fakat tüm gruplarda gözlenen katılımcıların %91, 7’si ramazan orucunu tutmaktadır. Yani asıl gözlenen farklılık bazı mübarek günlerde tutulan oruç oranından kaynaklanmaktadır. Bu da yaş arttıkça bazı mübarek günlerde tutulan oruç oranı da arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 36’da örneklemin oruç durumu ile eğitim durumunun karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 36:Örneklemin oruç durumu ile eğitim durumunun karşılaştırılması

Oruç	Eğitim durumu							Toplam
	Okuma yazma bilmiyor	Sadece okuma-yazma biliyor	İlkokul mezunu	Orta ve dengi okul mezunu	Lise ve dengi okul mezunu	Yüksek okul veya fakülte mezunu	Diğer	
Ramazan orucunun tamamını tutarım. Ayrıca bazı mübarek günlerde de oruç tutarım.	F 4 %66,7%	1 %20,0%	96 %70,6%	19 %35,2%	29 %34,5%	25 %43,1%	5 %71,4%	179 %51,1%
Ramazan orucunun tamamını tutarım	F 1 %16,7%	4 %80,0%	33 %24,3%	28 %51,9%	48 %57,1%	26 %44,8%	2 %28,6%	142 %40,6%
Ramazan orucunun yarısını tutarım	F 0 %0,0%	0 %0,0%	2 %1,5%	1 %1,9%	1 %1,2%	2 %3,4%	0 %0,0%	6 %1,7%
Ramazan orucunun çok azını tutarım	F 0 %0,0%	0 %0,0%	0 %0,0%	2 %3,7%	4 %4,8%	2 %3,4%	0 %0,0%	8 %2,3%
Hiç oruç tutmam	f 1 %16,7%	0 %0,0%	1 %0,7%	2 %3,7%	2 %2,4%	3 %5,2%	0 %0,0%	9 %2,6%
Diğer	f 0 %0,0%	0 %0,0%	4 %2,9%	2 %3,7%	0 %0,0%	0 %0,0%	0 %0,0%	6 %1,7%
Toplam	f 6 %100%	5 %100%	136 %100%	54 %100%	84 %100%	58 %100%	7 %100%	350 %100%

Tablo 36’da yer alan verilere göre, okuma yazma bilen grubun %66. 7’si, ilkokul mezunu olanların %70. 6’sı ve diğer grubun %71. 4 ile büyük çoğunluğu ramazan orucu ile birlikte bazı mübarek günlerde de oruç tutmaktadır. Sadece okuma-yazma bilenlerin %80’i, orta ve dengi okul mezunlarının %51. 9’u, lise ve dengi okul mezunlarının %57. 1’i ve yüksek okul veya fakülte mezunlarının ise %44. 8 ile çoğunluğunun sadece ramazan orucunu tuttuğu görülmektedir.

Tablo 37’de örneklemin aylık gelir durumu ile oruç tutma durumunun karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 37:Örneklemin aylık gelir durumu ile oruç tutma durumunun karşılaştırılması

Oruç	Aylık gelir						Toplam
	500 TL ve aşağısı	501-1000 TL arası	1001-2000 TL arası	2001-3000 TL arası	3001-4000 TL arası	4001 TL ve üzeri	
Ramazan orucunun tamamını tutarım. Ayrıca bazı mübarek günlerde de oruç tutarım.	f 7	36	62	44	17	13	179
	% 70, 0%	65, 5%	48, 8%	49, 4%	40, 5%	48, 1%	51, 1%
Ramazan orucunun tamamını tutarım	f 2	16	54	37	23	10	142
	% 20, 0%	29, 1%	42, 5%	41, 6%	54, 8%	37, 0%	40, 6%
Ramazan orucunun yarısını tutarım	f 0	1	3	1	1	0	6
	% 0, 0%	1, 8%	2, 4%	1, 1%	2, 4%	0, 0%	1, 7%
Ramazan orucunun çok azını tutarım	f 1	0	4	2	1	0	8
	% 10, 0%	0, 0%	3, 1%	2, 2%	2, 4%	0, 0%	2, 3%
Hiç oruç tutmam	f 0	2	1	3	0	3	9
	% 0, 0%	3, 6%	0, 8%	3, 4%	0, 0%	11, 1%	2, 6%
Diğer	f 0	0	3	2	0	1	6
	% 0, 0%	0, 0%	2, 4%	2, 2%	0, 0%	3, 7%	1, 7%
Toplam	f 10	55	127	89	42	27	350
	% 100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%

Tablo 37’de yer alan verilere göre, genel olarak aylık gelirden gözlenen yükselmenin ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde tutulan oruç oranında düşmeye neden olduğu görülmektedir. Özellikle 500 TL ve aşağısında yer alan grubun %70’i, 501-1000 TL arasında yer alan grubun %65, 5’i ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde oruç tutmaktadır. Bu oran 3001-4000 TL arasında yer alan grupta %40, 5’e, 4001 TL ve üzerinde yer alan grupta %48, 1’e düşmektedir. Bununla birlikte katılımcıların %91, 7’si ramazan orucunu tuttuğu görülmektedir. Bu durumda katılımcıların maddi durumlarına göre oruç tutmada ciddi bir farkın olmadığını göstermektedir.

4.2.4 Örneklemin zekatla ilgili durumu

İslâm’ın beş şartı içinde yer alan ve temel ibadetlerden, sırf mali alana örnek teşkil eden zekat, iktisadi, ictimai, hukuki yönleri olan bir ibadettir. Kur’an-ı Kerim’de otuz yerde tekrarlanmıştır.¹⁴⁸Kabiliyetlerine göre fertler arasındaki gelir

¹⁴⁸ Hayrettin Karaman, İslâm’ın Işığında Günün Meseleleri, 1-2-3 İz Yay. İst. 2003, s. 116.

farklılığını tabii gören İslam, zengin Müslümanlara yüklediği zekat mükellefiyetiyle insanlar arasındaki gelir farklılığını en aza indirmek, başka bir ifade ile yoksulların satın alma güçlerini arttırmak istemiştir.¹⁴⁹

Tablo 38’de örneklemin zekatla ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 38:Örneklemin zekatla ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Her yıl zekat veririm	179	51, 1
Bazı yıllar zekat veririm	18	5, 1
Zekat verecek gücüm olsa veririm	149	42, 6
Diğer	4	1, 1
Toplam	350	100, 0

Tablo 38’de yer alan verilere göre, zekatla ilgili örneklemin %51. 1’i her yıl zekat vermekte; %5. 1’i bazı yıllar zekat vermekte ve %42. 6 zekat verecek gücü olsa verecek olduğunu belirtmektedir.

Örneklemin zekatla ilgili durumlarından anlaşılıyor ki yöre halkı zekat ibadetini çok önemsemektedir.

¹⁴⁹ İzzet Er,Din Sosyolojisi Akçağ Yay.,Ank.,1998,ss.174.

4.2.4.1 Aylık gelir durumuna göre zekat verme durumunun karşılaştırılması

Tablo 39’da aylık gelir durumuna göre zekat verme durumunun karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 39:Aylık gelir durumuna göre zekat verme durumunun karşılaştırılması

Zekat	Aylık gelir						Toplam	
	500 TL ve aşağısı	501-1000 TL arası	1001-2000 TL arası	2001-3000 TL arası	3001-4000 TL arası	4001 TL ve üzeri		
Her yıl zekat veririm	f	5	19	65	49	27	14	179
	%	50, 0%	34, 5%	51, 2%	55, 1%	64, 3%	51, 9%	51, 1%
Bazı yıllar zekat veririm	f	0	2	6	2	4	4	18
	%	0, 0%	3, 6%	4, 7%	2, 2%	9, 5%	14, 8%	5, 1%
Zekat verecek gücüm olsa veririm	f	4	34	55	37	11	8	149
	%	40, 0%	61, 8%	43, 3%	41, 6%	26, 2%	29, 6%	42, 6%
Diğer	f	1	0	1	1	0	1	4
	%	10, 0%	0, 0%	0, 8%	1, 1%	0, 0%	3, 7%	1, 1%
Toplam	f	10	55	127	89	42	27	350
	%	100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%	100, 0%

Tablo 39’da yer alan verilere göre her yıl zekat verme oranı yaklaşık olarak tüm gelir gruplarında %50’ye yakındır. Yani katılımcılar geliri fark etmeksizin yarı yarıya olarak zekat vermektedir. Bu durum 3001-4000 TL gelir grubunda %64. 3’e çıkarken geliri 501-1000 TL olan grupta %34. 5’e düşmektedir.

Tabloya göre, gelir grubuna göre zekat verme arasında farklılık görülmemektedir. Zekat ibadetinin yerine getirilme şartlarına göre üst gelir grubu ile alt gelir grubu arasında fark olması icap etmektedir. Yaptığımız mülakatlar ve gözlemlerimize göre katılımcıların zekat ibadetinden anladıkları genel olarak yardım etme anlamında sadaka vermektir. İslam fihına göre geçerli olan zekatın şartlarının oluşup oluşmadığına bakılmamaktadır.

4.2.5 Örneklemin hacla ilgili durumu

İslam dininde hac, Allah'a ibadet kasdıyla belirli zamanda Kurban bayramı arafesi ihramlı olarak Arafat denilen kutsal mekanda vakfe yapmak, sonra Mekke'de bulunan beytullah'ı (Kabeyi) usulüne uygun olarak ziyaret ve tavaf etmektir.¹⁵⁰

Hac, bir ibadet olarak yerine getirilirken pek çok, tarihi, sembolik ve nostaljik durum ve davranışlarda bir arada yaşanmaktadır. Bu ibadet esnasında Müslümanlar bir yandan Allah'ın emrine itaat ederken bir yandan da inandıkları peygamberin yaşadığı ortamı görmekte ve onun yaşadıklarını yad etmektedir. Ayrıca dünyevi giysi ve mal mülkten sıyrılarak ihram elbisesini giymekte ve adeta ahirette dirilmenin bir provasını yapmaktadırlar. "Hac topyekûn bir eylem olarak kabul edildiğinde Müslümanların birliğinin bir göstergesidir. Diğer taraftan hacdaki eylemler Müslümanların sosyal hayatının düzenini de göstermektedir."¹⁵¹

Tablo 40'da örneklemin hacla ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 40: Örneklemin hacla ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Bir defa gittim	28	8, 0
Birden fazla gittim	5	1, 4
Hiç gitmedim, imkânım olsa gitmeyi isterim	301	86, 0
Hacca gitmedim, gitmek de istemem	6	1, 7
Diğer	10	2, 9
Toplam	350	100, 0

Tablo 40'da yer alan verilere göre, hacla ilgili örneklemin %8'i bir defa gitmiş; %1. 4'ü birden çok kez gitmiş; %86 hiç gitmemiş ama imkanı olsa gitmek isteyen; %1. 7 ise hacca gitmemiş ve gitmek de istemeyen bireylerden oluşmaktadır.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğunun hiç gitmediği ve imkanı olduğu takdirde gitmek istediği anlaşılmaktadır. Yöre halkının hacca karşı özel bir ilgisi ve sempatisi var. Yaptığımız mülakatlarda da hiç gitmedim, imkanım olsa giderim diyenlerden bazıları hacca gitmek için Diyanete başvuru yapmışlar, hac kuralarının çıkmasını özlemlerle beklemektedirler. Hatta aralarında 8-10 yıldır hacca gitmek için kura bekleyen insanlar vardır.

¹⁵⁰ Mehmet Bayyigit, *Sosyo-Kültürel Yönleriyle Türkiye'de Hac Olayı*, T.D.V., Yay., Ank. 1998, s.32.

¹⁵¹ Niyazi Akyüz, *Haccın Sosyolojik Yansımaları*, Diyanet Aylık Dergi, Ocak 2004, s.16.

4.2.6 Örneklemin kurban ibadetiyle ilgili tutumu

Sözlükte “yaklaşmak, Allah’a yakınlık sağlamaya vesile olan şey” anlamına gelen kurban, dini bir terim olarak, “ibadet maksadıyla belirli bir vakitte belirli şartları taşıyan hayvanı usulünce boğazlamak, ya da bu şekilde boğazlanan hayvan” demektir.¹⁵²Kurban ibadeti mali ibadetlerden biridir.

Tablo 41’de örneklemin kurban ibadetiyle ilgili tutumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 41:Örneklemin kurban ibadetiyle ilgili tutumu

	Sayı	Yüzde
Kurban Allah’ın emrettiği imkanı olan ailelerin yapması gereken bir ibadettir	342	97, 7
Kurban aslında bir ibadet değil fakirlere yardım etmek için kesilmelidir	5	1, 4
Kurban kesmek yerine ihtiyaç sahiplerine para yardımı yapılmalıdır	2	0, 6
Diğer	1	0, 3
Toplam	350	100, 0

Tablo 41’de yer alan verilere göre, kurban ibadetiyle ilgili örneklemin %97. 7’si “Kurban Allah’ın emrettiği imkanı olan ailelerin yapması gereken bir ibadettir”; %1. 4’ü “Kurban aslında bir ibadet değil fakirlere yardım etmek için kesilmelidir” ve%0. 6’sı “Kurban kesmek yerine ihtiyaç sahiplerine para yardımı yapılmalıdır” seçeneğini işaretlemiştir.

Tabloya göre, katılımcıların büyük çoğunluğu Kurban ibadetini Allah’ın emrettiği imkanı olan ailelerin yapması gereken bir ibadet olarak görmektedir. Yöre halkı, kurban ibadetine çok önem vermektedir. Kurban ibadetini; fakirlere yardım etmek için yapılan bir ibadet olarak değil; sırf Allah’ın emrini yerine getirmek amacıyla Allah’a yaklaştıran bir ibadet olarak kabul etmektedir. Çünkü, yöre halkı arasında genellikle; birbirlerine ne kestiniz? diye sorduklarında verilen cevap: Ne kesildiği söylendikten sonra “bir kan aksın, yeter önemli olan budur” şeklindedir.

Halkın çoğunluğu “kurban” kesme vecibesini yerine getirmektedir. Maddi durumu yerinde olup da kesmeyenlere hoş gözle bakılmamaktadır.

¹⁵² Komisyon, İlmihal (İslâm ve Toplum) c. II, a.g.e., s. 1.

4.2.7 Örneklemin Kur'an okumayla ilgili durumu

Tablo 42'de örneklemin Kur'an okumayla ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 42:Örneklemin Kur'an okumayla ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Her gün okurum	80	22, 9
Ara sıra okurum	129	36, 9
Cuma ve mübarek günlerde okurum	39	11, 1
Kuran okumayı biliyorum ama okumuyorum	26	7, 4
Kuran okumayı bilmiyorum	71	20, 3
Diğer	5	1, 4
Toplam	350	100, 0

Tablo 42'de yer alan verilere göre, Kur'an okumayla ilgili örneklemin %22. 9'u her gün okumakta; %36. 9 ara sıra okumakta; %11. 1 Cuma ve mübarek günler okumakta; %7. 4 Kur'an okumayı bilmekte ama okumamakta; %20. 3 ise Kur'an okumayı bilmemektedir. Katılımcıların çoğunluğunun ara sıra okuduğu görülmektedir.

Gözlemlerimiz sonucunda yöre halkı arasında, Kur'an-ı Kerim'e büyük bir saygı gösterilmektedir. Halkın Kur'an-ı Kerim'e gösterdiği saygı "geleneksel" bir tutumu yansıttığından dolayı, içeriği hakkında fazlaca bir bilgiye sahip bulunmamaktadırlar.

Kur'an-ı Kerim okumayı bilenler ferdi olarak hatim yapmaya özen göstermektedirler. Ramazan Ayı'nda bu ay boyunca en az bir kere olmak üzere hatim yapmanın çok sevap olduğu söylenmektedir.

Yörede bir de "Kur'an okutma" diye tabir edilen bir gelenek vardır. Bu geleneği, yerine getirmek isteyen aileler cami imamlarını ve diğer Kur'an okumayı bilen hocalardan bazılarını da davet ederek Kur'an-ı Kerim okutmaktadırlar. Ayrıca bu gelenekte; akrabalar, komşular ve yakınlar davet edilmekte ve yemek verilmektedir.

4.2.8 Örneklemin Kur'an-ı Kerim'in mealini okumayla ilgili durumu

Tablo 43'te örneklemin Kur'an-ı Kerim'in mealini okumayla ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 43:Örneklemin Kur'an-ı Kerim'in mealini okumayla ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Evet, tamamını okudum	74	21, 1
Evet, bazı kısımlarını okudum	187	53, 4
Hayır, hiç okumadım	89	25, 4
Toplam	350	100, 0

Tablo 43'te yer alan verilere göre, Kur'an-ı Kerim'in mealini okumayla ilgili örneklemin %21. 1'i tamamını okumuş; %53. 4 bazı kısımları okumuş ve %25. 4 ise hiç okumamıştır. Katılımcıların çoğunluğunun bazı kısımları okuduğu görülmektedir.

4.2.9 Örneklemin dua etmekle ilgili durumu

Tablo 44'te örneklemin dua etmekle ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 44:Örneklemin dua etmekle ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Namazda ve namaz haricinde her zaman dua ederim.	290	82, 9
Cena0ze, mevlit ve kandillerde dua ederim	21	6, 0
Sıkıntı içinde olduğum ve ihtiyaç duyduğum zaman dua ederim	32	9, 1
Hiç dua etmem	1	0, 3
Diğer	6	1, 7
Toplam	350	100, 0

Tablo 44'te yer alan verilere göre, dua etmekle ilgili örneklemin %82. 9'u namaz ve namaz dışında da dua ettiğini; %6'sı cenaze, mevlit ve kandillerde dua ettiğini; %9. 1'i sıkıntı içinde ve ihtiyaç duyduğu zaman dua ettiğini belirtirken %0. 3 hiç dua etmemektedir.

Tabloya göre, örneklemin tamamına yakınının yoğunlukları ve şekilleri değişse de dua ettiklerini anlamaktayız. Dua, insan hayatında önemli olduğu gibi araştırma yöremizdeki halkın hayatında da önemli bir yer tutmaktadır. Yaptığımız mülakatlarda yöre halkı; insanların devamlı Allah'a dua etme ihtiyacının olduğunu, gökyüzü ve yeryüzünün dualarla durduğunu, sadece sıkıntılı anlarda değil; her zaman Allah'a dua etmek gerektiğini söylemektedirler.

4.2.10 Örneklem kabir ziyaretiyle ilgili durumu

Kabir ziyaretleri, yöre halkı içerisinde uygulana gelen gelenekselleşmiş önemli pratiklerden birisidir.

Tablo 45’de örneklem kabir ziyaretiyle ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 45:Örneklem kabir ziyaretiyle ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Her gün ziyaret ederim	7	2, 0
Arafe ve bayram günleri ziyaret ederim	151	43, 1
Ayda bir kez ziyaret ederim	10	2, 9
Yılda bir kez ziyaret ederim	19	5, 4
Fırsat buldukça ziyaret ederim	151	43, 1
Hiç ziyaret etmem	12	3, 4
Toplam	350	100, 0

Tablo 45’de yer alan verilere göre, kabir ziyaretiyle ilgili örneklem %2’si her gün ziyaret etmekte; %43. 1’i arafe ve bayram günlerinde ziyaret etmekte; %2. 9 ayda bir kez; %5. 4 yılda bir kez; %43. 1 fırsat buldukça ziyaret etmekteyken %3. 4 hiç ziyaret etmemektedir.

Tablodan anlaşıldığına göre katılımcıların büyük çoğunluğunun değişik sıklıklarda kabir ziyareti yaptıkları anlaşılmaktadır. Gözlemlerimize göre, araştırma yöremizde kabir ziyaretinde bulunan insanlar, akrabalar başta olmak üzere, kabirdekilere dua etmekte ve “üç ihlas bir fatiha” okumaktadırlar. Kur’an okumasını bilenler kabirde, başta “Yasin” olmak üzere Kur’an-ı Kerim’in başka bölümlerinden de okumaktadırlar. Ziyaretler sırasında sükunet içinde olmaya ve kabirleri çiğnememeye dikkat edilmektedir.

4.2.10.1 Cinsiyetlere göre kabir ziyaretinin karşılaştırılması

Tablo 46’da cinsiyetlere göre kabir ziyaretinin karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 46:Cinsiyetlere göre kabir ziyaretinin karşılaştırılması

Kabir ziyareti	Cinsiyet		Toplam
	Kadın	Erkek	
Her gün ziyaret ederim	F 3 % 1, 8%	4 2, 2%	7 2, 0%
Arafe ve bayram günleri ziyaret ederim	F 67 % 39, 9%	84 46, 2%	151 43, 1%
Ayda bir kez ziyaret ederim	F 3 % 1, 8%	7 3, 8%	10 2, 9%
Yılda bir kez ziyaret ederim	F 15 % 8, 9%	4 2, 2%	19 5, 4%
Fırsat buldukça ziyaret ederim	F 70 % 41, 7%	81 44, 5%	151 43, 1%
Hiç ziyaret etmem	F 10 % 6, 0%	2 1, 1%	12 3, 4%
Toplam	F 168 % 100, 0%	182 100, 0%	350 100, 0%

Tablo 46’da yer alan verilere göre, kadınların %41. 7’si fırsat buldukça %39. 9’u arafe ve bayram günlerinde kabir ziyareti yaparken erkeklerin %46. 2’si arafe ve bayram günlerinde %44. 5’i ise fırsat buldukça kabir ziyareti yapmaktadır. Her iki cinsiyette de arafe ve bayram günleri ile fırsat buldukça yapılan kabir ziyareti ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte kadınların %6’sı hiç kabir ziyaretinde bulunmazken erkeklerin %1. 1’i hiç kabir ziyaretinde bulunmamaktadır.

Tabloya göre, kadınların kabir ziyareti, yılda bir kez ziyaret ederim seçeneği ile hiç ziyaret etmem seçeneğinde çoğunluktadır. Farklı sıklıklarla yapılan kabir ziyaretlerinde ise erkekler çoğunluktadır. Erkekler kadınlara göre daha çok kabir ziyareti yapmaktadır. Genel olarak düşünüldüğünde kadınlar da erkekler kadar olmasa da kabir ziyareti yapmaktadırlar. Yaptığımız gözlemlere göre eskiye oranla kadınların kabir ziyareti daha çok gerçekleşmektedir. Eskiden kadınların kabir ziyareti yapmaları genel olarak hoş görülmezdi ve bundan dolayı kadınlar pek kabir ziyareti yapmazlardı. Günümüzde ise tablodan da anlaşılacağı üzere araştırma

yöremizde kadınlar kabirleri ziyaret etmektedir. Bu da yörede eskiye göre toplumda var olan kadınların kabir ziyareti konusundaki sosyal değişme ve dönüşüme ışık tutmaktadır.

4.3 DİNİ HAYATIN BİLGİ BOYUTU

Kişilerin sahip oldukları dini bilgi düzeyi görece bir durumdur. Kimine göre gayet yeterli olan dini bilgi düzeyi bir başkası için hiç de yeterli olmayabilir. Biz burada dini bilgi düzeyi için çok belirgin kıstaslar koymak yerine kişilerin kendilerini bu konuda nasıl gördüklerini öğrenmek istedik.

4.3.1 Dini bilgi bakımından örneklemin yeterliliği

Tablo 47’de örneklemin dini bilgi bakımından yeterliliğine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 47:Örneklemin dini bilgi bakımından yeterliliği

	Sayı	Yüzde
Evet	109	31, 1
Hayır	87	24, 9
Kısmen	154	44, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 47’de yer alan verilere göre, örneklemin %31. 1 dini bilgi bakımından kendini yeterli görürken; %24. 9 yeterli görmemekte %44 ise kısmen yeterli görmektedir.

Katılımcıların çoğunluğu dini bilgi düzeyi bakımından kendini kısmen yeterli görmektedir.

4.3.2 Örneklemin dini bilgileri öğrendiği yerler

Tablo 48’de örneklemin dini bilgileri öğrendiği yerlere ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 48:Örneklemin dini bilgileri öğrendiği yerler

	Sayı	Yüzde
Ailemden	129	36, 86
Kendi kendime okuyup araştırarak	62	17, 71
Din görevlilerinden	175	50, 00
Okuldan	87	24, 86
Diğer	11	3, 14

Not: Bu soruda birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 48’de yer alan verilere göre, örneklemin %36. 86’sı aileden; %17. 71’i kendi kendine okuyup araştırarak; %50 din görevlilerinden ve %24. 86 ise okuldan dini bilgileri öğrenmiştir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu dini bilgilerini din görevlilerinden öğrendiklerini söylemektedirler. Bu da bize yörede din görevlilerinin önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

4.3.3 Örneklemin dini bir problemle karşılaştığında başvurduğu yerler

Tablo 49’da örneklemin dini bir problemle karşılaştığında başvurduğu yerlere ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 49:Örneklemin dini bir problemle karşılaştığında başvurduğu yerler

	Sayı	Yüzde
Aileme	32	9, 1
Din görevlilerine	171	48, 9
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenine	16	4, 6
Çevrede dindar olan tanıdıklara	22	6, 3
Dini kitaplara	47	13, 4
Diğer	9	2, 6
Toplam	350	100, 0

Tablo 49’da yer alan verilere göre, dini bir problemle karşılaştığında örneklemin %9. 1’i ailesine; %48. 9’u din görevlilerine; %4. 6’sı Din Kültürü ve

Ahlak Bilgisi Öğretmenine; %6. 3'ü çevrede dindar olan bir tanıdığı ve %13. 4 ise dini kitaplara başvurmaktadır.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu dini bir problemle karşılaştığında din görevlilerine başvurduğunu söylemektedir. Bu sonuçlar da bir önceki tablonun sonuçlarında olduğu gibi araştırma yöremizde din görevlilerinin önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

4.3.4 Örneklemin okullarda verilen dini bilgilerin yeterliliğiyle ilgili düşünceleri

Tablo 50'de örneklemin okullarda verilen dini bilgilerin yeterliliğiyle ilgili düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 50:Örneklemin okullarda verilen dini bilgilerin yeterliliğiyle ilgili düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Evet	66	18, 9
Kısmen	169	48, 3
Hayır	115	32, 9
Toplam	350	100, 0

Tablo 50'de yer alan verilere göre, okullarda verilen dini bilgilerin yeterliliğiyle ilgili örneklemin %18. 9'u yeterli; %48. 3'ü kısmen yeterli ve %32. 9'u ise yeterli değil olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların çoğunluğu okullarda verilen dini bilgilerin kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir.

4.3.5 Örneklemin dini bilgilerin en iyi nereden öğrenileceği ile ilgili düşünceleri

Tablo 51’de örneklemin dini bilgilerin en iyi nereden öğrenileceği ile ilgili düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 51:Örneklemin dini bilgilerin en iyi nereden öğrenileceği ile ilgili düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Aileden	79	22, 57
Okullardan	44	12, 57
İmam-Hatip Liselerinden	92	26, 29
Kur'an kurslarından	154	44, 00
Camilerde açılan yaz kur'an kurslarından	52	14, 86
Diğer	19	5, 43

Not: Bu soruda birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 51’de yer alan verilere göre, dini bilgilerin en iyi nereden öğrenileceği ile ilgili örneklemin %22. 57’si aileden; %12. 57’si okullardan; %26. 29’u imam-hatip liselerinden; %44 Kur’an kurslarından ve %14. 86 camilere açılan yaz Kur’an kurslarından öğrenilebileceğini belirtmektedir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu dini bilgilerin en iyi Kur'an kurslarından ve camilerde açılan yaz Kur’an kurslarından öğrenilebileceğini söylemektedirler. Bu sonuçlar da önceki iki tablodaki sonuçlarda olduğu gibi araştırma yöntemizde din görevlilerinin önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

4.3.6 Örneklemin evinde bulunan dini kitaplar

Dini bilgi boyutu konusunda değinmemiz gereken en önemli konulardan birisi de evlerde bulunan dini kitaplardır. Çünkü evlerde bulunan dini kitaplar kişilerin dini anlayış seviyelerini, bilgi edinmek için başvurdukları kaynakları ve entelektüel bilgi seviyelerini göstermesi açısından önem verilmesi gereken bir konudur. Biz de örnekleminizin evlerinde hangi tür kitapların mevcut bulunduğunu tespit etmek amacıyla katılımcılara evinizde hangi dini kitaplar bulunur? diye sorarak bu konuda mevcut durumu öğrenmek istedik.

Bu amaçla araştırmamıza katılanlardan evlerinde Kur' an-ı Kerim, tefsir kitapları, hadis kitapları, İlmihal kitapları, dua kitapları, dini hikayeler ve romanlardan hangilerini bulduklarını belirtmelerini istedik.

Tablo 52'de örneklemin evinde bulunan dini kitaplara ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 52:Örneklemin evinde bulunan dini kitaplar

	Sayı	Yüzde
Kuran-ı Kerim	343	98, 0
Dini hikaye ve romanlar	126	36, 0
İlmihal kitapları	172	49, 14
Dua kitapları	189	54, 0
Tefsir kitapları	121	34, 57
Hadis kitapları	124	35, 43
Hiçbiri	3	0, 86

Not: Bu soruda birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 52'de yer alan verilere göre, örneklemin %98'inde Kur'an-ı Kerim; %36'sında dini hikaye ve roman, %49. 14'ünde ilmihal kitapları; %54'ünde dua kitapları; %34. 57'sinde tefsir kitapları; %35. 43'ünde hadis kitapları yer alırken %0. 86'sında hiçbiri yer almamaktadır.

Tabloya göre, katılımcıların verdiği cevapları değerlendirdiğimizde ise evlerde en fazla bulunan kitabın Kur'an-ı Kerim olduğunu tespit ettik buna göre katılanların % 98' inin evinde Kur'an-ı Kerim bulunmaktadır. Bu durum Kur'an'ın halk arasındaki konumunu göstermektedir. İnsanlar okumasını bilmeseler dahi evlerinde Kur'an bulundurmaktadırlar. Kur'an-ı Kerim'den sonra halkın genel olarak günlük dini ibadetleri ile ilgili kitaplar olan dua kitapları ve ilmihal kitapları bulunmaktadır.

4.3.7 Örneklemin dini inanç tutumu ve davranışlarının şekillendirilmesinde din görevlilerinin etkisi

Tablo 53'te örneklemin dini inanç tutumu ve davranışlarının şekillendirilmesinde din görevlilerinin etkisine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 53:Örneklemin dini inanç tutum ve davranışlarının şekillendirilmesinde din görevlilerinin etkisi

	Sayı	Yüzde
Oldukça etkisi oldu	144	41, 14
Kısmen etkisi oldu	131	37, 43
Çok az etkisi oldu	42	12, 00
Hiç etkisi olmadı	33	9, 43
Toplam	350	100, 0

Tablo 53'te yer alan verilere göre, dini inanç tutum ve davranışlarının şekillendirilmesinde din görevlilerinin etkisine ilişkin örneklemin %41. 14'ü oldukça etkisi olduğunu; %37. 43 kısmen etkisi olduğunu; %12 çok az etkisi olduğunu ve %9. 43 ise hiç etkisi olmadığını belirtmektedir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğunun dini inanç ve davranışlarının şekillenmesinde din görevlilerinin oldukça etkisi olmuştur. Daha önceki tabloların sonuçlarında söylendiği üzere yörede din görevlilerinin etkisi önemli derecede hissedilmektedir.

4.3.8 Örneklemin kız çocuklarının eğitimi hakkındaki düşünceleri

Tablo 54’te örneklemin kız çocuklarının eğitimi hakkındaki düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 54: Örneklemin kız çocuklarının eğitimi hakkındaki düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Okuma yazma bilmeleri yeterlidir	23	6, 57
Sadece imam hatip okullarında okumalıdırlar	61	17, 43
Okumalarına gerek görmüyorum	6	1, 71
İstedığı alanda okumalıdırlar	249	71, 14
Diğer	11	3, 14
Toplam	350	100, 0

Tablo 54’de yer alan verilere göre, kız çocukların eğitimi hakkında örneklemin %6. 57’si “okuma yazma bilmeleri yeterlidir”; %17. 43 “sadece imam hatip okullarında okumalıdır”; %1. 71 “okumalarını gerekli görmüyorum”; %71. 14 “istediği alanda okumalıdır” seçeneğini işaretlemişlerdir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu kız çocuklarının istediği alanda okuması gerektiğini düşünmektedir. Bu da eskiye göre, kız çocuklarının okuması yönündeki toplumsal değişimi ve dönüşümü göstermektedir.

4.4 DİN-AİLE İLİŞKİLERİ

Aile, bütün insan toplumlarında her zaman mevcut bulunmuş; insanın en derin ve köklü, kısmen organik nitelikteki özelliklerine dayanan evrensel bir sosyal kurumdur.¹⁵³ İnsanlığın başlangıcı olan aile, yerini başka bir sosyal gruba ve sosyal müesseseye terk etmek suretiyle değişmeyen; ancak değişmesi kendi bünyesinde vuku bulan,¹⁵⁴ toplumdan topluma farklılıklar gösteren bir kurumdur.

Din, aile hayatının her safhasında büyük bir önem taşımaktadır. Ailenin kurulmasında dini inançların etkisi inkâr edilemez. Din eş seçiminden evliliğe kadar ve ailenin kurulmasından sonra da ailenin her safhasında etkin rol oynayan bir kurumdur. Dolayısıyla biz de Doğanhisar’da din-aile ilişkilerini anlamamızı sağlayan sorularla bu bölümü oluşturduk.

¹⁵³ Sulhi Dönmezer, a.g.e., s. 195.

¹⁵⁴ Yümni Sezen, a.g.e., s. 257.

4.4.1 Örneklemin flört ile ilgili düşünceleri

Tablo 55'te örneklemin flört ile ilgili düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 55:Örneklemin flört ile ilgili düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Evet, normal karşılarım	80	22, 9
Hayır, normal karşılamam	244	69, 7
Fikrim yok	26	7, 4
Toplam	350	100, 0

Tablo 55'te yer alan verilere göre, flörtle ilgili örneklemin %22. 9'u normal karşılamakta; %69. 7 normal karşılamamakta; %7. 4'ün ise fikri bulunmamaktadır.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğunun flörtü normal karşılamadığı görülmektedir. Yaptığımız mülakatlarda ise flörtü normal karşılayanlar evliliği ciddi olarak düşünen kız ve erkeğin birbirlerini daha iyi tanıyıp yanlış bir evlilik yapmaması açısından flört olabilir diye düşünmektedirler.

4.4.2 Örneklemin dini nikah ile ilgili tutumu

Tablo 56'da örneklemin dini nikah ile ilgili tutumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 56:Örneklemin dini nikah ile ilgili tutumu

	Sayı	Yüzde
Evet, gereklidir	335	95, 7
Hayır, gerek yoktur	15	4, 3
Toplam	350	100, 0

Tablo 56'da yer alan verilere göre, örneklemin evlenirken resmi nikahın yanında dini nikah yaptırmak gerekli midir?sorusuna verilen cevaplarda %95. 7'si dini nikahı gerekli görürken %4. 3 gerekli görmemektedir.

Tabloya göre, katılımcıların büyük çoğunluğu dini nikahı gerekli görmektedir. Yaptığımız gözlemler sonucunda, araştırma yöremizde yapılan evliliklerde resmi nikah yanında dini nikah da yapılmaktadır.

4.4.3 Örneklemin eş seçimi ile ilgili düşünceleri

Tablo 57’de örneklemin eş seçimi ile ilgili düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 57:Örneklemin eş seçimi ile ilgili düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Dindar ve ahlaklı olması	304	86, 9
Güzel olması	3	0, 9
Çalışkan olması	17	4, 9
Soylu olması	5	1, 4
Zengin olması	5	1, 4
Diğer	16	4, 6
Toplam	350	100, 0

Tablo 57’de yer alan verilere göre, eş seçimi ile ilgili sizce eş seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli özellik nedir? sorusuna verilen cevaplarda örneklemin %86. 9’u dindar ve ahlaklı olmasını; %0. 9 güzel olmasını; %4. 9 çalışkan olmasını; %1. 4 soylu olmasını ve %1. 4 ise zengin olması gerektiğini belirtmektedir.

Tabloya göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu eşinin her şeyden önce dindar ve ahlaklı biri olmasını istemektedir.

4.4.4 Örneklemin eşlerin giyimi ile ilgili düşünceleri

Tablo 58’de örneklemin eşlerin giyimi ile ilgili düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 58:Örneklemin eşlerin giyimi ile ilgili düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Evet, isterim	286	81, 7
Hayır, istemem	7	2, 0
Eşimin kendi tercihine saygı duyarım	50	14, 3
Fikrim yok	7	2, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 58’de yer alan verilere göre, eşlerin insanlarla ilişkileri, giyim kuşamı konusunda dini kurallara göre hareket etmesi ile ilgili örneklemin, %81. 7’si isterim; %2’si istemem; %14. 3’ü eşimin tercihlerine saygı duyarım ve %2 fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu eşlerinin insanlarla ilişkileri, giyim kuşamı konusunda dini kurallara göre hareket etmesi gerektiğini düşünmektedir.

4.4.5 Örneklemin miras paylaşımı ile ilgili durumu

Din-Aile ilişkisi konusunda değinmemiz gereken bir konu da ailede vuku bulan bir miras meselesinde kız ve erkek kardeşler arasında mirasın nasıl taksim edileceği ile ilgili konudur. İslam hukukunda bazı durumlarda erkeğe iki kadına bir hisse¹⁵⁵ verilmekte ve bu konu Kur'an-ı Kerim'de kadınlardan ve onların haklarından bahseden ismini de bahsettiği kadınlardan alan surede açıkça belirtilmektedir.¹⁵⁶ Medeni kanunda ise kadın erkek herkese eşit miras verilmektedir. Biz de bu çalışmamızda kişilerin miras taksimi konusundaki düşünce ve bu konudaki uygulamalarını tespit etmek istedik.

Tablo 59'da örneklemin miras paylaşımı ile ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 59:Örneklemin miras paylaşımı ile ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Dinin emrettiği şekilde	175	50, 0
Medeni kanunun belirttiği şekilde kız-erkek eşit bir şekilde	171	48, 9
Diğer	4	1, 1
Toplam	350	100, 0

Tablo 59'da yer alan verilere göre, miras paylaşımı ile ilgili örneklemin %50'si dinin emrettiği şekilde yapılması gerektiği ve %48, 9'un medeni kanunun belirttiği şekilde yapılması gerektiğini düşünmektedir. Diğer seçeneği ise %1, 1 oranındadır.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu miras paylaşımının dinin emrettiği şekilde yapılması gerektiğini belirtmektedir. Ama miras paylaşımının medeni kanunun belirttiği şekilde olmasını isteyenler de çoktur. Bu iki yaklaşım oranları birbirine yakındır. Yaptığımız gözlemler sonucunda, her ne kadar katılımcıların çoğunluğu miras paylaşımını dinin emrettiği şekilde yapılmasını istese de pratikte

¹⁵⁵ Mustafa Uzunpostalcı, Hukuk ve İslam Hukuku, Konya, 1996, s.13.

¹⁵⁶ Nisa, 4/34.

bunu göremiyoruz. Bu da katılımcıların miras paylaşımı hakkındaki düşüncesini yansıtmaktadır.

4.4.5. 1 Cinsiyetlere göre miras durumunun karşılaştırılması

Tablo 60’da cinsiyetlere göre miras durumunun karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 60:Cinsiyetlere göre miras durumunun karşılaştırılması

Miras		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Dinin emrettiği şekilde	F	74	101	175
	%	44, 0%	55, 5%	50, 0%
Medeni kanunun belirttiği şekilde kız-erkek bir şekilde	F	91	80	171
	%	54, 2%	44, 0%	48, 9%
Diğer	F	3	1	4
	%	1, 8%	0, 5%	1, 1%
Toplam	F	168	182	350
	%	100, 0%	100, 0%	100, 0%

Tablo 60’da yer alan verilere göre, kadınların çoğunluğu %54. 2 ile medeni kanunun belirttiği şekilde kadın ve erkek arasında eşit olacak şekilde mirasın paylaşılması gerektiğini düşünmektedir. Erkeklerin ise %44’ü medeni kanuna göre miras paylaşımının yapılması gerektiğini düşünmektedir. Bunun yanında kadınların %44’ü erkeklerin ise %55. 5’i dinin emrettiği şekilde paylaşım yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Tabloya göre, kadınların daha çok medeni kanuna göre erkeklerin ise daha çok dinin emrettiği şekilde miras paylaşımını uygun gördüğü anlaşılmaktadır.

4.4.6 Örneklemin ailedeki kararları kimin vereceği ile ilgili düşünceleri

Tablo 61’de örneklemin ailedeki kararları kimin vereceği ile ilgili düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 61:Örneklemin ailedeki kararları kimin vereceği ile ilgili düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Sadece baba	84	24, 0
Sadece anne	18	5, 1
Baba ve anne beraber	129	36, 9
Tüm aile üyeleri olarak	104	29, 7
Diğer	15	4, 3
Toplam	350	100, 0

Tablo 61’de yer alan verilere göre, ailedeki önemli kararları kimin vereceği ile ilgili örneklemin %24’ü sadece babanın; %5. 1 sadece annenin; %36. 9 baba ve annenin birlikte; %29. 7’sinin ise tüm aile üyeleri olarak birlikte verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu baba ve annenin birlikte kararlar alması gerektiğini düşünmektedir.

4.4.7 Örneklemin kadının kocasına itaati ile ilgili tutumu

Tablo 62’de örneklemin kadının kocasına itaati ile ilgili tutumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 62:Örneklemin kadının kocasına itaati ile ilgili tutumu

	Sayı	Yüzde
Evet, gereklidir	281	80, 3
Hayır, gerekli değildir	41	11, 7
Diğer	28	8, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 62’de yer alan verilere göre, örneklemin sizce bir ailede kadının kocasına mutlak itaat etmesi uygun olan her dediğini yapması gerekli midir? Sorusuna verilen cevaplarda %80. 3’ü kadının kocasına itaat etmesini gerekli görürken %11. 7 gerekli görmemektedir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu kadının kocasına itaat etmesini gerekli görmektedir. Bu da araştırma yöremizdeki halkın büyük bir bölümünde aile

içinde erkeğin otoritesine karşı büyük bir saygı ve bağlılığın olduğunu göstermektedir.

4.4.7.1 Cinsiyetlere göre kocaya itaat tutumunun karşılaştırılması

Tablo 63’de cinsiyetlere göre kocaya itaat tutumunun karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 63:Cinsiyetlere göre kocaya itaat tutumunun karşılaştırılması

Kocaya itaat		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Evet, gereklidir	F	126	155	281
	%	75, 0%	85, 2%	80, 3%
Hayır, gerekli değildir	F	25	16	41
	%	14, 9%	8, 8%	11, 7%
Diğer	F	17	11	28
	%	10, 1%	6, 0%	8, 0%
Toplam	F	168	182	350
	%	100, 0%	100, 0%	100, 0%

Tablo 63’de yer alan verilere göre, kadınların %75’i erkeklerin ise %85. 2’si kocaya itaat etmeyi gerekli gördüğü anlaşılmaktadır. Kadınların %14. 9’u erkeklerin ise %8. 8’i gerekli görmemektedir.

Tabloya göre, her iki cinsiyetin de büyük oranda kocaya itaati gerekli gördüğü görülmektedir. Kocaya itaat etmeyi gerekli görmeyenler seçeneğini işaretleyenler arasında erkeklerle kadınlar arasında bir mukayese yaptığımızda kadınların bu seçeneği daha çok işaretledikleri anlaşılmaktadır.

4.5 DİN-CEMAAT İLİŞKİSİ

Cemaatler, müntesiplerini her şeyden önce din ile birbirine bağlamış, topluluk örnekleridir.¹⁵⁷ Cemaatlerin öncelikle oldukları konu dindir. Biz de bu bölümde Doğanhisar’da yaşayan insanların cemaatlere ve tarikatlara bakışını öğrenmeye çalıştık.

¹⁵⁷ Günay, a.g.e., ,s,276.

4.5.1 Örneklemin bir tarikat, dini cemaat veya gruba katılmanın gerekliliği konusundaki düşünceleri

Tablo 64’de örneklemin bir tarikat, dini cemaat veya gruba katılmanın gerekliliği konusundaki düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 64:Örneklemin bir tarikat, dini cemaat veya gruba katılmanın gerekliliği konusundaki düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Dini daha güzel yaşamak için gerekli.	100	28, 6
Katılmaya gerek görmüyorum	164	46, 9
Tarikat, din, cemaat ve gruba kesinlikle karşıyım	46	13, 1
Fikrim yok	32	9, 1
Diğer	8	2, 3
Toplam	350	100, 0

Tablo 64’de yer alan verilere göre, dini en güzel şekilde öğrenip yaşayabilmek için herhangi bir tarikat, dini cemaat veya gruba katılmak gerekli midir? Sorusuna verilen cevaplarda örneklemin, %28. 6’sı “Dini daha güzel yaşamak için gerekli”; %46. 9’u “Katılmaya gerek görmüyorum”; %13. 1’i “Tarikat, din, cemaat ve gruba kesinlikle karşıyım” ve %9. 1 fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu dini en güzel şekilde öğrenip yaşayabilmek için herhangi bir tarikat, dini cemaat veya gruba katılmayı gerekli görmemektedir.

4.5.2 Örneklemin bir tarikat veya cemaate sempatisi, üyeliği konusundaki durumu

Tablo 65’de örneklemin bir tarikat veya cemaate sempatisi, üyeliği konusundaki durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 65:Örneklemin bir tarikat veya cemaate sempatisi, üyeliği konusundaki durumu

	Sayı	Yüzde
Evet, sempatim var	41	11, 7
Evet, üyeyim	22	6, 3
Hayır, sempatim yok	122	34, 9
Hayır, üye değilim	163	46, 6
Diğer	2	, 6
Toplam	350	100, 0

Tablo 65’de yer alan verilere göre, bir tarikat veya cemaate sempatisi, üyeliği konusundaki örneklemin %11. 7’si sempatim var; %6. 3’ü üyeliğim var; %34. 9 sempatim yok; %46. 6 üyeliğim yok seçeneğini işaretlemiştir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğunun bir tarikat ve cemaate üyeliğinin olmadığı görülmektedir.

4.6 DİNDARLIK DURUMU

Dinin toplumsal etkileşimi ile ilgili olarak ele almamız gereken bir konu da kişilerin kendilerinin dindarlık durumudur. Ancak bu konuda objektif tespit yapmak son derece güç olduğundan biz kişilerin kendilerini dindarlık bakımından nasıl gördüklerini sorarak bu konuda onların şahsi kanaatlerini dikkate alacağız.

Bunun için biz de örneklemime kendilerini dindarlık bakımından hangi düzeyde gördüklerini sorduk, ayrıca alışveriş yaparken alışveriş yaptığı kişinin dindar olup olmaması ile ilgili tutumunu ve çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmalarını isteyip-istememeleriyle ilgili örneklerimizin görüşlerini tespit etmeye çalıştık

4.6.1 Örneklemin dindarlık durumu

Tablo 66'da örneklemin dindarlık durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 66:Örneklemin dindarlık durumu

	Sayı	Yüzde
Çok dindarım	49	14, 0
Orta derecede dindarım	265	75, 7
Az dindarım	36	10, 3
Toplam	350	100, 0

Tablo 66'da yer alan verilere göre, örneklemin %14'ü kendini çok dindar; %75. 7'si orta derecede dindar ve %10. 3'ü ise az dindar olarak tanımlamaktadır.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğunun kendini orta derecede dindar olarak tanımladığı görülmektedir.

4.6.1.1 Cinsiyetlere göre dindarlık durumunun karşılaştırılması

Tablo 67'de cinsiyetlere göre dindarlık durumunun karşılaştırılmasına ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 67:Cinsiyetlere göre dindarlık durumunun karşılaştırılması

Dindarlık		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Çok dindarım	F	24	25	49
	%	14, 3%	13, 7%	14, 0%
Orta derecede dindardım	F	130	135	265
	%	77, 4%	74, 2%	75, 7%
Az dindarım	F	14	22	36
	%	8, 3%	12, 1%	10, 3%
Toplam	F	168	182	350
	%	100, 0%	100, 0%	100, 0%

Tablo 67'de yer alan verilere göre, erkeklerin %77. 4'ü kadınların%74. 2'si kendini orta derecede dindar, erkeklerin %13, 7'si kadınların %14, 3'ü çok dindar, erkeklerin %12, 1'i kadınların ise%8, 3'ü az dindar olarak tanımlamaktadır.

Tabloya göre, her iki cinsiyetten kişilerin de oranları birbirine çok yakın ve her iki cinsiyette kendini büyük oranda orta derecede dindar olarak görmektedir.

Diğer seçenekleri işaretleyenler arasında da erkekler ve kadınlar arasında oranlar birbirine yakındır.

4.6.2 Örneklemin alışverişte alışveriş yaptığı kişinin dini durumu ile ilgili durumu

Tablo 68’de örneklemin alışverişte alışveriş yaptığı kişinin dini durumu ile ilgili durumuna ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 68:Örneklemin alışverişte alışveriş yaptığı kişinin dini durumu ile ilgili durumu

	Sayı	Yüzde
Dindar olandan	256	73, 1
Dine karşı ilgisiz olandan	4	1, 1
Benim için fark etmez	69	19, 7
Diğer	21	6, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 68’de yer alan verilere göre, örneklemin %73. 1’i dindar olandan; %1. 1’i dine karşı ilgisiz olandan alışveriş yaparken %19. 7 benim için fark etmez seçeneğini işaretlemiştir.

Tablodaki sonuçlara baktığımızda, katılımcıların çoğunluğuna göre, dindarlığın toplumda istenilen ve önem verilen bir durum olduğu anlaşılmaktadır. Bundan dolayı kişiler hayatın önemli, vazgeçilmez bir gerçeği olan alışverişte, dindar kişileri tercih etmektedir.

4.6.3 Örneklemin çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasını istemedeki düşünceleri

Tablo 69’da örneklemin çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasını istemedeki düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 69:Örneklemin çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasını istemedeki düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Evet, isterim	291	83, 1
Hayır, istemem	17	4, 9
Fark etmez	42	12, 0
Toplam	350	100, 0

Tablo 69’da yer alan verilere göre, örneklemin %83. 1’i çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasını isterken; %4. 9 istememekte; %12 ise fark etmez olarak belirtmektedir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğunun çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasını istediği görülmektedir. Bu sonuçtan da dindarlığın toplumda istenilen ve önem verilen bir durum olduğu anlaşılmaktadır.

4.7 DİN- SİYASET İLİŞKİSİ

Araştırmamızın bu kısmında örnekleminimize din ve siyaset arasındaki ilişkiye yönelik olarak yönelmiş olduğumuz, oy verdikleri partinin dine önem vermesine özen gösterip-göstermemesiyle ilgili soruya örnekleminizin vermiş olduğu cevaplar incelenmiştir

4.7.1 Örneklemin oy vereceği partinin dine önem vermesi konusundaki düşünceleri

Tablo 70’de örneklemin oy vereceği partinin dine önem vermesi konusundaki düşüncelerine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 70:Örneklemin oy vereceği partinin dine önem vermesi konusundaki düşünceleri

	Sayı	Yüzde
Evet, isterim	274	78, 3
Hayır, istemem	43	12, 3
Kısmen isterim	33	9, 4
Toplam	350	100, 0

Tablo 70’de yer alan verilere göre, örneklemin %78. 3’ ünün oy vereceği partinin dine önem vermesini isterken; %12. 3 istememekte ve %9. 4 ise kısmen istemektedir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu oy vereceği partinin dine önem vermesini istemektedir.

4.8 DİN-MEMLEKET İLİŞKİSİ

Araştırmamızın bu kısmında örnekleminimize dininizi yaşayabileceğiniz en iyi ülke neresidir? Sorusunu yönelmiştik. Amaç kişilerin mensubu oldukları din ile ilgili

algıları kadar, dini coğrafi olarak çevreleyen, dini, nitelikli bir şekilde algılıyor ya da yaşayabiliyorlar mı? Yoksa daha iyi yaşayabileceklerini tahmin ettikleri bir bölgenin özlemi içindeler mi?

4.8.1 Örneklemin dinin en iyi şekilde yaşanabileceği en iyi ülke tespiti

Tablo 71’de örneklemin dinin en iyi şekilde yaşanabileceği en iyi ülke tespitine ait dağılım yer almaktadır.

Tablo 71:Örneklemin dinin en iyi şekilde yaşanabileceği en iyi ülke tespiti

	Sayı	Yüzde
Türkiye	295	84, 3
İran	1	, 3
Suudi Arabistan	24	6, 9
Avrupa Ülkeleri	3	, 9
Diğer	27	7, 7
Toplam	350	100, 0

Tablo 71’de yer alan verilere göre, dinin en iyi şekilde yaşanabileceği en iyi ülke için örneklemin %84. 3’ü Türkiye; %0. 3’ü İran; %6. 9’u Suudi Arabistan ve %0. 9’u Avrupa ülkelerini belirtmektedir.

Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu Türkiye’yi dinin en iyi şekilde yaşanabileceği ülke olarak belirtmektedir. Bu da katılımcıların çoğunluğunun mensubu oldukları dini kendi ülkelerinde yaşayabildiklerini göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu araştırmamızda, Doğanhisar'daki sosyal ve dini hayat incelenmeye çalışılmıştır. Yöredeki sosyal ve dini yaşantıyı anlayabilmek için önce yörede anket çalışması yapıldı. Anketimiz 168 kadın, 182 erkek olmak üzere toplam 350 kişiyle yapılmıştır. Sonra, yörenin sosyal ve dini yaşantısını anlamak amacı ile yapılan mülakat ve görüşmeler araştırmamıza katkı sağlamıştır. Bunun yanında memleketim olması hasebiyle yöre halkının sosyal ve dini yaşantısı ile ilgili yapmış olduğum gözlemler de, bu konunun anlaşılması hususunda bize yol gösterici oldu.

Şimdi araştırmamız neticesinde vardığımız sonuçlar, araştırmamızın başında ortaya koyduğumuz varsayımlar açısından değerlendirmeye çalışılacaktır.

Din, dünyadaki tüm toplumların hayatında olduğu gibi, ilçe halkının hayatında da etkin bir şekilde rol oynamaktadır. İlçe halkının sosyal yaşantısında dinin önemli bir yeri vardır. İlçede dinin bu şekilde etkin bir konumda olması “din kurumu, insanlık tarihinin başlamasıyla var olan, tüm toplumların hayatında etkili olan önemli bir kurumdur” varsayımı olan araştırmamızın birinci varsayımını doğrulamaktadır.

Araştırma yaptığımız yörede, Amentü dediğimiz iman esaslarına ankete katılanların neredeyse tamamı inanırken dinin direği sayılan namazı kılmada aynı oranı göremiyoruz. Yine örneğin yörede, Kur'an-a olan sevgi ve saygının derecesini onu okumada ve anlamada göremiyoruz. Bunun gibi örnekler araştırmamızın ikinci varsayımı olan “dine gösterilen saygı ve sevginin pratik uygulamada tam karşılığının olmaması” görüşünü doğrulamaktadır.

Modernizm uzun zamanlardan beri kendisini oluştururken, aynı zamanda dünyayı da kendine göre değiştirip dönüştürmüştür. Dünyamızın genelinde modern gelişmelerin etkilerini belirgin bir şekilde görmek mümkündür. İlçede cep telefonu, internet kullanımı, bilgisayar kullanımının yaygınlaşması gibi örnekler araştırmamızın üçüncü varsayımı olan “modernleşme süreci, toplumsal hayatta bazı önemli değişimlere yol açmaktadır” düşüncesini doğrulamaktadır.

Araştırmamızın ana varsayımları bu şekilde değerlendirildikten sonra, şimdi de yan varsayımlarımız hakkında bir değerlendirme yapılacaktır.

İlçede modern gelişmelerin etkileri yenilikleri kolayca kabullenebilen gençler üzerinde daha belirgin gözükmemektedir. Bu durum birinci yan varsayımımız olan “modern gelişmelerin etkisi gençler üzerinde daha belirgin gözükmemektedir” düşüncesini doğrulamaktadır.

Dünyanın küreselleşmesi sonucu teknolojinin kullanımı daha hızlı yayılmaktadır. İlçede de teknik aletlerin kullanımı oldukça yaygındır. Çalışmamızdaki verilere göre; kitle iletişim araçlarının kullanılmasında, televizyon, cep telefonu ve internet kullanımının en önde gelenlerden olması gibi örnekler ikinci yan varsayımımız olan “teknolojiyi kullanma açısından yöre halkı ile Büyükşehirlerde yaşayan halk arasında çok fazla bir fark gözükmemektedir” görüşünü doğrulamaktadır.

Araştırma yöremizdeki bulgulara göre namaz ve oruç ibadetlerinde görüldüğü üzere kadınlar erkeklere nazaran namazı devamlı ve düzenli kılmakta, yine oruç ibadetine yönelik ilgi ve alakada kadınlar erkeklerden önde gelmektedir. Bu da üçüncü yan varsayımımız olan “kadınlar, erkeklere nazaran dini ibadetleri daha fazla yapmaktadırlar” görüşünü doğrulamaktadır.

Yöre halkı içerisinde erkeklere nazaran kadınlarda sosyal ilişkiler daha kuvvetlidir. Komşularla kurulan samimi ilişkiler sık sık yapılan sohbet ve toplantılar, anket çalışmamıza olan ilgili ve sıcak yaklaşımları bunun kanıtıdır. Bu da dördüncü yan varsayımımız olan “kadınlarda sosyal ilişkiler erkeklere göre daha kuvvetlidir” düşüncesini doğrulamaktadır.

Araştırma yaptığımız yörede erkeklerin eğitim durumlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yine okuma yazma bilmeyenlerin çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Bu durum kadın ve erkeklerin sosyal anlayışlarında, dini inanç ve pratiklere karşı tutumlarında farklılıkları beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla dini bilgilerinin az olmasına etki etmektedir. Bu da beşinci yan varsayımımız olan “erkekler kadınlara nazaran daha fazla dini bilgiye sahiptir” görüşünü doğrulamaktadır.

İlçede yaşı ilerlemiş kişiler, gençlere göre, ibadetlere gereken önemi daha çok göstermektedirler. Namaz ve oruç ibadetlerindeki bulgularımızda görüldüğü üzere yaş seviyesi yüksek olan kişiler gençlere göre namaz ve oruç ibadetine daha çok ilgili

davranmaktadırlar. Bu da son yan varsayımımız olan altıncı yan varsayımımız “yaş ilerledikçe ibadetleri yerine getirme oranı ve dindarlaşma derecesi artmaktadır” düşüncesini doğrulamaktadır.

Doğanhisar ilçesinde sosyal ve dini hayatı incelemeye gayret ettiğimiz bu çalışmada, gerek sosyal hayatın gerekse teorik, pratik ve sosyolojik anlatımlarıyla dini hayatın incelenmesinde yaş, cinsiyet, ekonomik durum, medeni durum, eğitim durumu gibi sosyal faktörlerin etkisinin yanı sıra, din de toplumsal hayatı meydana getiren aile ve ekonomi, eğitim gibi kurumları büyük ölçüde etkilemektedir. Nitekim deneklerimiz de toplumsal hayat içerisinde dinin önemini kabul etmektedirler. Sonuç olarak, Doğanhisar yöresinde dinin toplumsal hayat içerisindeki önemini koruduğunu ve dini hayatın toplumsal hayatın önemli bir parçası olduğunu söylemek mümkündür.

BİBLİYOGRAFYA

- AKGÜL, Mehmet; Türkiye'de Din ve Değişim, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2002
- AKSEKİ, A. Hamdi; İslam Dini, Nur Yayınları, Ankara, 1993
- AKTAY, Yasin; M. Emin Köktaş, Din Sosyolojisi, Vadi Yayınları, 4. baskı, 2017
- AKYÜZ, Niyazi; Haccın Sosyolojik Yansımaları, Diyanet Aylık Dergi, Ocak 2004
- ARON, Raymond; Sosyolojik Düşüncenin Evreleri, çev: Korkmaz Alemdar, Bilgi Yayınları, İstanbul, 1986
- ASLANTÜRK, Zeki; Araştırma Metod ve Teknikleri, İstanbul, 1995
- AYDIN, Mehmet; Dinler Tarihi, Din bilimleri Yayınları, Konya 1996
- AYDIN, Mehmet; Hristiyan Genel Konsilleri ve 2. Vatikan Konsili, Konya S. Ü. Yay. 1991
- AYDIN, Mehmet S. ; Din Felsefesi, 7. Baskı, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir 1999
- AYDIN, Mustafa; İslamın Tarih Sosyolojisi, Pınar Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2001
- BALCIOĞLU Burhan; Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi, Der Yayınevi, İstanbul, 2002
- BAŞGİL, Ali Fuat; Din ve Laiklik, Yağmur Yayınları, 11. baskı, İstanbul, 2012
- BAYYİĞİT, Mehmet; Sosyo-Kültürel Yönleriyle Türkiye'de Hac Olayı, T.D.V., Yayınları, Ankara 1998
- BERGER, Peter L; “Dini Kavramlar” Çev: Adil Çiftçi D. E. Ü. İlahiyat Fak Dergisi, sayı, IX, İzmir, 1995
- BERGER, Peter L.; Dinin Sosyal Gerçekliği, Çev. Ali Coşkun, İstanbul, İhsan Yayınları, 1993
- BİLMEN, Ömer Nasuhi; Büyük İslam İlmihali, Bilmen Basım ve Yayıncılık, İstanbul, tarihsiz
- CALE Stephan; Sosyolojik Düşünme Yöntemi, çev. Bekir Demirkol, Vadi Yayınları, Ankara 1999

- CANATAN, Kadir; Bir Değişim Süreci Olarak Modernleşme, İnsan Yayınları, İstanbul, 1995
- ÇELİK, Celalettin; Şehirleşme ve Din, Çizgi Kitabevi, Konya 2002
- ER, İzzet; Din Sosyolojisi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998
- DÖNMEZER, Sulhi ; Toplum Bilim, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 1999
- ERDEM Hüsamettin; Din-Felsefe Münasebeti 2. Baskı Hü-Er Yayınları, Konya. 1999
- FRAYER, Hans; Din Sosyolojisi çev. Turgut Kalpsüz Ankara, 1963
- GÖKBERK, Macit; Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1980
- GÜNAY, Ünver; Din Sosyolojisi, 6. Baskı, İnsan Yayınları, İstanbul, 2003
- GÜNAY, Ünver; “Türkiyede Toplumsal Değişme ve Din” Türk yurdu, Nisan-Mayıs 1997
- GÜNGÖR, Erol; İslamın Bugünkü Meseleleri, 13. Baskı, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2000
- HAMİDULLAH, Muhammed, İslam Peygamberi, Çev: S. Tuğ C.2 İrfan Yayınları, İstanbul, 1993
- HÖKELEKLİ, Hayati ; Din Psikolojisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2001
- <http://www.tuik.gov.tr> İl ve İlçe ADNKS Sonuçları 15. 11. 2018
- <http://www.tuik.gov.tr>
- İBN-İ HALDUN; Mukaddime II, Çeviren; Zakir Kadiri Ugan Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1986
- İZ, Mahir; Din ve Cemiyet, 3. baskı, Med Yayınları, İstanbul, 1982
- KARAMAN, Hayrettin; İslam’ın Işığında Günün Meseleleri, 1-2-3, İz Yayıncılık, İstanbul, 2003
- KARASAR, Niyazi; Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayınları, Ankara, 2002
- KİRMAN Mehmet Ali ;Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü, Rağbet Yayınları., İstanbul, 2004
- Komasyon, İlmihal İman ve İbadetler C. I. Divantaş, İstanbul, 1999

- Komasyon, İlmihal İslam ve Toplum C. II. Divantaş, İstanbul, 1999
- KORKMAZ, Arif; Göç ve Din İsveçteki Kululular Örneği Çizgi Kitabevi, Konya 2011
- KÖKTAŞ, M. Emin; Türkiyede Dini Hayat, İstanbul, İşaret Yayınları, İstanbul, 1993
- KÖKTAŞ, M. Emin ;”Türk Modernleşmesinin Din Sorunu”Türkiye Günlüğü, sayı 46, Yaz. Ankara 1997
- MARDİN, Şerif; Din ve İdeoloji, İstanbul, 1983
- MARX, Karl, Friedrich, ENGELS, Din üzerine Çev: Kaya Güvenç Ankara 1976
- MARSHALL, Gordon; Sosyoloji Sözlüğü, çev. Osman Akınay, Derya Kömürcü Bilim Sanat Yayınları, Ankara, 1999
- NEDVİ; Dört Rükün, Çev.,İsmet Ersöz İslami Neşriyat, Konya 1991
- PAZARLI, Osman;Din Psikolojisi, 3. Baskı, İstanbul,,Remzi Kitapevi
- SENCER Muzaffer ;Toplum Bilimlerinde Yöntem, Beta Yayınları, İstanbul 1989
- SELÇUKBİRİCİK, Nurhan; Doğanhisar Yöresinin Coğrafi Etüdü Yayınlanmamış Yüksel lisans Tezi, Dan. Ramazan Özey, İstanbul, 1997
- SEZEN, Yümni ; İslam’ ın Sosyolojik Yorumu İz Yayıncılık, İstanbul, 2004
- SEZEN, Yümni ; Sosyoloji Açısından Din, 3. Baskı M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013
- SOLMAZ, Bünyamin, İhsan ÇAPÇIOĞLU, Din Sosyolojisi Klasik ve Çağdaş Yaklaşımlar 1, Çizgi Kitabevi 3. baskı, Konya 2017
- SOLMAZ, Bünyamin;”Dinin Toplum ve Kültür üzerine Etkileri” S. Ü ilahiyat Fak. Dergisi, sayı:6, Konya 1995
- TAPLAMACIOĞLU, Mehmet; Din Sosyolojisi, 2. Baskı, Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Yayınları, No:121, Ankara 1975
- TAPLAMACIOĞLU, Mehmet; Genel Sosyoloji, Ankara İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1969
- T. D. V. İslam Ansiklopedisi C. 9
- TEZCAN, Mahmut; Sosyolojiye Giriş, 7. Baskı Anı Yayınları, Ankara, 2012
- TOPÇU, Nurettin; Sosyoloji, Dergah Yayınları, İstanbul, 2001

1. Ulusal Doğanhisar ve Çevresi Tarih, Kültür ve Turizm Sempozyumu, Aybil Yayınları, Konya 2013
- UYSAL, Veysel; Psiko-sosyal Açıdan Oruç, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1994
- UZUNPOSTALCI, Mustafa; Hukuk ve İslam Hukuku, Konya, 1996
- WACH, Joahim; Din Sosyolojisi çev. Ünver Günay Kayseri, 1990
- WACH, Joachim; Din Sosyolojisine Giriş, Çev: Battal İnandı, Ankara A. Ü. İ. F. Yayınları 1987
- [www. doğanhisar. bel. tr.01.02. 2019](http://www.doğanhisar.bel.tr/01.02.2019)
- [www. doğanhisar. org.tr.01. 02. 2019](http://www.doğanhisar.org.tr/01.02.2019)
- [www. doğanhisar. mem. 01.02.2019](http://www.doğanhisar.mem.01.02.2019)
- [www. selçuk edu. tr. /Doğanhisar-myo/tr. 01.02.2019](http://www.selçuk.edu.tr/Doğanhisar-myo/tr.01.02.2019)
- 6360 sayılı kanun .[http://www. mevzuat. gov. tr/ mevzuat metin/1. 5. 6360. pdf](http://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat/metin/1.5.6360.pdf).
- [www. doğanhisar. gov. tr. /mahalleler. 05. 02. 2019](http://www.doğanhisar.gov.tr/mahalleler.05.02.2019)
- YAZIR, M. Hamdi; Hak Dini Kuran Dili C. 1, Azim Dağıtım

EKLER

ANKET FORMU

Elinizdeki anket formu, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalına bağlı olarak gerçekleştirilmekte olan bir yüksek lisans çalışmasına veri teşkil etmek ve bilimsel bir araştırmaya yardımcı olmak için hazırlanmıştır.

Araştırmanın amacı, Konya'nın Doğanhisar ilçesindeki sosyal ve dini hayat hakkında bilgi elde etmektir.

Bu araştırma, bilimsel bir nitelik taşıdığından, elde edilecek sonuçların güvenilirlik ve geçerliliği sizin göstereceğiniz ilgi, samimiyet ve doğruluk ölçüsünde olacaktır. Bu nokta üzerinde titizlikle duracağınızı ümit ediyorum.

Bu anket formuna lütfen isminizi yazmayınız.

Soru kağıtların daki cevaplar, hiçbir kimseye ve hiçbir kuruma verilmeyecek ayrıca başka amaçlar için kullanılmayacaktır. İsim yazmanız gerekmediği için de hangi cevapların kime ait olduğu belli olmayacaktır.

Soru başlıklarını ve açıklamaları okuduktan sonra, size en uygun seçeneği ya da bazı sorularda birden fazla seçeneği X şeklinde işaretleyiniz.

Seçenekler arasında durumunuza uygun bir seçenek yoksa, 'Diğer' . . .
.....kısımına düşüncelerinizi belirtiniz.

Göstereceğiniz ilgiden dolayı ankete katılanlara şimdiden teşekkürlerimi sunarım.

Turgay KÜTÜKCÜ

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

DOĞANHİSAR'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT

1. Cinsiyetiniz?

- 1- [] Kadın
2- [] Erkek

2. Yaşınız?

- 1- [] 18-25 arası
2- [] 26-40 arası
3- [] 41-60 arası
4- [] 61 ve yukarısı

3. Medeni durumunuz?

- 1- [] Bekar
2- [] Evli
3- [] Dul

4. Mesleğiniz veya işiniz?

- 1- [] Çiftçi
2- [] Memur
3- [] İşçi
4- () Esnaf
5 [] Emekli
6- [] Ev Hanımı
7- [] İşsiz
8- [] Diğer Belirtiniz.....

5. Eğitim durumunuz?

- 1- [] Okuma- yazma bilmiyor
2- [] Sadece okuma –yazma biliyor
3- [] İlkokul mezunu
4- [] Orta ve dengi okul mezunu
5- [] Lise ve dengi okul mezunu
6- [] Yüksek okul veya fakülte mezunu
7- [] Diğer Belirtiniz.....

6. Aileniz kaç kişiden oluşuyor?

- 1- [] 1
 2- [] 2
 3- [] 3
 4- [] 4
 5- [] 5
 6- [] 6
 7- [] 7 ve üstü

7. Kimlerle beraber yaşıyorsunuz?

- 1- [] Yalnız
 2 [] Annem ve babamla
 3- [] Eşimle
 4- [] Eşim ve çocuklarımla
 5- [] Eşim, çocuklarım ve aile büyüklerimle
 6- [] Diğer Belirtiniz.....

8. Ailenizin aylık gelir durumu ortalama nedir?

- 1- [] 500 TL ve aşağısı
 2- [] 501-1000 TL arası
 3- [] 1001-2000 TL arası
 4- [] 2001-3000 TL arası
 5- [] 3001-4000 TL arası
 6- [] 4001 TL ve üzeri

9. Ailenizde önemli kararları kim verir?

- 1- [] Sadece baba
 2- [] Sadece anne
 3- [] Baba ve anne beraber
 4- [] Tüm aile üyeleri olarak
 5- [] Diğer Belirtiniz.....

10. Ailenizin geliri aşağıdakilerden en çok hangisinden oluşmaktadır?

- 1- [] Tarım ve Hayvancılık
 2- [] Düzenli Bir İş işçi, Memur Gibi
 3- [] Emekli Maaşı
 4- [] Diğer Belirtiniz.....

11. Sizce eş seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli özellik nedir?

- 1- [] Dindar ve ahlaklı olması
 2- [] Güzel olması
 3- [] Çalışkan olması
 4- [] Soylu olması
 5- [] Zengin olması
 6- [] Diğer Belirtiniz.....

12. Evlenirken resmi nikahın yanında dini nikah yaptırmak gerekli midir?

- 1- [] Evet, gereklidir
 2- [] Hayır, gerek yoktur

13. Ailenizin mirasını diğer varislerle paylaşmanın en uygun yolu sizce nedir?

- 1- [] Dinin emrettiği şekilde
 2- [] Medeni kanunun belirttiği şekilde kız-erkek eşit bir şekilde
 3- [] Diğer Belirtiniz.....

14. Evlilik öncesi kız-erkek ilişkilerini Flört normal karşılar mısınız?

- 1- [] Evet, normal karşılarım
 2- [] Hayır, normal karşılamam
 3- [] Fikrim yok

15. Sizce bir ailede kadının kocasına mutlak itaat etmesi uygun olan her dediğini yapması gerekli midir?

- 1- [] Evet gereklidir
 2- [] Hayır gerekli değildir
 3- [] Diğer Belirtiniz.....

16. Eşinizin insanlarla ilişkileri, giyim kuşamı konusunda dini kurallara göre hareket etmesini ister misiniz?

- 1- [] Evet isterim
 2- [] Hayır istemem
 3- [] Eşimin kendi tercihine saygı duyarım
 4- [] Fikrim yok
 5- [] Diğer Belirtiniz.....

17. Şartlarınız elverseydi nerede yaşamak isterdiniz?

- 1- [] Köyde
 2- [] İlçede
 3- [] İlde
 4- [] Büyükşehirde

18. Sizce yaşadığınız bölgenin öncelikle halledilmesi gerekli en önemli sorunu hangisidir?

- 1-[] İşsizlik sorunu
 2-[] Eğitim sorunu
 3-[] Sağlık sorunu
 4-[] Ulaşım sorunu
 5-[] Tarım sorunu
 6-[] Diğer Belirtiniz.....

19. Kitle iletişim araçlarından hangilerini düzenli olarak kullanıyorsunuz?

- 1-[] Televizyon-Radyo
 2-[] İnternet
 3-[] Cep telefonu
 4-[] Gazete ve Dergi
 5-[] Bilgisayar
 6-[] Kitap
 7-[] Diğer Belirtiniz.....

20. Televizyon izlerken en çok tercih ettiğiniz program türü nedir?

- 1-[] Haber ve siyasi nitelikli programlar
 2-[] Dini ve ahlaki programlar
 3-[] Dizi ve sinema filmler
 4-[] Eğitici ve kültürel programlar
 5-[] Spor Programları
 6-[] Diğer Belirtiniz.....

21. İnternette geçirdiğiniz süre?

- 1-[] 1 Saat ve aşağısı
 2-[] 1 Saat -2 arası
 3-[] 2 Saat - 4 saat arası
 4-[] 4 Saat – 6 saat arası
 5-[] 6 Saat –8saat arası
 6-[] Diğer Belirtiniz.....

22. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

- 1-[] Tarlada bağda bahçede çalışarak
- 2-[] El işi Yaparak
- 3-[] Spor yaparak
- 4-[] Nafile ibadet yaparak
- 5-[] Ailemle birlikte olmak
- 6-[] İnternette sörf yaparak
- 7-[] Televizyon izleyerek, Radyo Teyp ve CD Dinleyerek
- 8-[] Kahvehaneye Giderek
- 9-[] Kitap dergi ve gazete okuyarak
- 10-[] Dini sohbet ve Toplantılarla
- 11-[] Komşularla ve akrabalarla
- 12-[] Diğer Belirtiniz.....

23. Komşularınızla ilişkileriniz hangi düzeydedir?

- 1-[] Komşularımızla çok sık ziyaretleşiriz ve yardımlaşırız
- 2-[] Komşularımızla ara sıra ziyaretleşir yardımlaşırız
- 3-[] Komşularımızla sadece tanışıyoruz samimi değiliz
- 4-[] Diğer Belirtiniz.....

24. Alışveriş yapma imkanınızın olduğu yerlerden birinin sahibi dindar, diğerinin sahibi dine karşı ilgisiz biri olsa siz hangisinden alışveriş yapmayı tercih edersiniz?

- 1-[] Dindar olandan
- 2-[] Dine karşı ilgisiz olandan
- 3-[] Benim için fark etmez
- 4-[] Diğer Belirtiniz.....

25. Allah inancı bakımından tutumunuz nedir?

- 1-[] Allahın varlığına kesin olarak inanıyorum
- 2-[] Allahın varlığına inanıyorum fakat bazı şüphelerim var
- 3-[] Allahın varlığına ailem ve çevremdekiler inandıkları için inanıyorum

26. Meleklerle inançla ilgili tutumunuz nedir?

- 1-[] Evet İnanıyorum
- 2-[] Hayır İnanmıyorum
- 3-[] Bilgim Yok
- 4-[] Diğer Belirtiniz.....

27. Peygamber inancı bakımından tutumunuz nedir?

- 1- [] Hz. Muhammed'in peygamber olduğuna kesin olarak inanıyorum
 2- [] Hz. Muhammed'in peygamber olduğuna inanıyorum fakat bazı şüphelerim var
 3- [] Hz. Muhammed'i normal bir insan olarak görüyorum
 4- [] Hz. Muhammed'i yönetici ve komutan olarak görüyorum
 5- [] Diğer Belirtiniz.....

28. Ku'ran-ı Kerim'in 1400 yıl önce indirilmesine rağmen, tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

- 1- [] Kısmen katılıyorum
 2- [] Tamamen katılıyorum
 3- [] Kesinlikle katılmıyorum
 5- [] Fikrim yok

29. “ Bu dünyada ne ekersen öbür dünyada onu biçersin” görüşünü doğru buluyor musunuz?

- 1- [] Evet, tamamen doğru buluyorum
 2- [] Evet, kısmen doğru buluyorum
 3- [] Hayır, doğru bulmuyorum
 4- [] Fikrim yok

30. Kadere inanıyor musunuz? Kader hakkında inancınıza uygun olanı işaretleyiniz.

- 1- [] Kadere inanıyorum, insan tercih hakkı olmadan kaderinde olanı yaşar
 2- [] Kadere inanırım, insan tercih hakkını kullanarak belli sınırlar içinde kaderini belirler
 3- [] Kadere inanmıyorum
 4- [] Fikrim yok
 5- [] Diğer Belirtiniz.....

31. Namaz ibadetini yerine getirme şekliniz aşağıdakilerden hangisine daha uygundur?

- 1- [] Her gün beş vakit namaz kılarım. [Erkekler için] Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.
 2- [] Günlük namazları ara sıra kılarım. erkekler için Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılarım.
 3- [] [Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum.
 4- [] [Erkekler için] sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılarım.
 5- [] Hiç namaz kılmıyorum.
 6- [] Diğer [Belirtiniz].

32. Oruç ibadetini yerine getirme şekliniz aşağıdakilerden hangisine daha uygundur?

- 1- Ramazan orucunun tamamını tutarım. Ayrıca bazı mübarek günlerde de oruç tutarım.
 2- Ramazan orucunun tamamını tutarım.
 3- Ramazan orucunun yarısını tutarım.
 4- Ramazan orucunun çok azını tutarım.
 5- Hiç oruç tutmam.
 6- Diğer [Belirtiniz].

33. Zekat konusundaki tutumunuz nedir?

- 1- Her yıl zekatımı veririm.
 2- Bazı yıllar zekatımı veririm.
 3- Zekatı verecek gücüm olsa veririm.
 4- Zekatı gereksiz görüyorum bu yüzden vermem.
 5- Diğer [Belirtiniz].

34. Hac konusundaki tutumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

- 1- Bir defa gittim
 2- Birden fazla gittim
 3- Hiç gitmedim, imkanım olsa gitmeyi isterim
 4- Hacca gitmedim, gitmek de istemem
 5- Diğer [Belirtiniz].

35. Kurban konusundaki düşünceleriniz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

- 1- Kurban Allah'ın emrettiği imkanı olan ailelerin yapması gereken bir ibadettir
 2- Kurban aslında bir ibadet değil fakirlere yardım etmek için kesilmelidir
 3- Kurban kesmek yerine ihtiyaç sahiplerine para yardımı yapılmalıdır
 4- Diğer [Belirtiniz].

36. Kuran okumayla ilgili tutumunuz aşağıdakilerin hangisine uygundur?

- 1- Her gün okurum
 2- Ara sıra okurum
 3- Cuma ve Mübarek günlerde okurum
 4- Kuran okumayı biliyorum ama okumuyorum
 5- Kuran okumayı bilmiyorum
 6- Diğer [Belirtiniz].

37. Kur'an-ı Kerim' in hiç Türkçe mealini okudunuz mu?

- 1- Evet, tamamını okudum
 2- Evet, bazı kısımlarını okudum
 3- Hayır, hiç okumadım
 4- Diğer [Belirtiniz].

38. Aşağıdakilerden hangisi dua ile ilgili davranışınızı ifade eder?

- 1- Namazda ve namaz haricinde her zaman dua ederim
 2- Cenaze, mevlit ve kandillerde dua ederim
 3- Sıkıntı içinde olduğum ve ihtiyaç duyduğum zaman dua ederim
 4- Hiç dua etmem
 5- Diğer [Belirtiniz].

39. Kabir ziyaretleri hakkındaki tutumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

- 1- Her gün ziyaret ederim
 2- Arafe ve bayram günleri ziyaret ederim
 3- Ayda bir kez ziyaret ederim
 4- Yılda bir kez ziyaret ederim
 5- Fırsat buldukça ziyaret ederim
 6- Hiç ziyaret etmem

40. Zor durumda kaldığınızda aşağıdakilerden hangisine başvurursunuz?

- 1- Büyü yaptırmak
 2- Kurşun döktürmek
 3- Muska yazdırmak
 4- Türbe ziyareti yapmak
 5- Üfürükçüye gitmek
 6- Dua ederim
 7- Hiçbirine başvurmam

41. "Kalbim temiz, ibadetlerimi yerine getirmesem dahi kalbimin temizliği bana yeter. " ifadesine katılıyor musunuz?

- 1- Evet
 2- Hayır
 3- Kısmen
 4- Fikrim yok

42. Dini en güzel şekilde öğrenip yaşayabilmek için herhangi bir tarikat, dini cemaat veya gruba katılmak gerekli midir?

- 1- Dini daha güzel yaşamak için gerekli
 2- Katılmaya gerek görmüyorum
 3- Tarikat, dini cemaat ve gruba kesinlikle karşıyım
 4- Fikrim yok
 5- Diğer [Belirtiniz].

43. Herhangi bir tarikat veya cemaate sempatiniz varmı üye misiniz?

- 1- Evet, sempatim var
 2- Evet, üyeyim
 3- Hayır, sempatim yok
 4- Hayır, üye değilim
 5- Diğer [Belirtiniz].

44. Yeterli dini bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?

- 1- Evet
 2- Hayır
 3- Kısmen

45. Evinizde aşağıdaki dini kitapların hangileri bulunmaktadır?

- 1- Kuran-ı kerim
 2- Dini hikaye ve romanlar
 3- İlmihal kitapları
 4- Dua kitapları
 5- Tefsir kitapları
 6- Hadis kitapları
 7- Hepsi
 8- Hiçbiri

46. Sahip olduğunuz dini bilgileri kimden öğrendiniz?

- 1- Ailemden
 2- Kendi kendime okuyup araştırarak
 3- Din görevlilerinden
 4- Okuldan
 5- Diğer [Belirtiniz].

47. Dini bir problemle karşılaştığınızda ilk kime başvurursunuz?

- 1- Aileme
- 2- Din görevlilerine
- 3- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenine
- 4- Çevrede dindar olan tanıdıklara
- 5- Dini kitaplara
- 6- Diğer [Belirtiniz].

48. Sizce okullarda verilen dini bilgi yeterli midir ?

- 1- Evet
- 2- Kısmen
- 3- Hayır

49. Size göre dini bilgiler en iyi nereden öğrenilir?

- 1- Aileden
- 2- Okullardan
- 3- İmam - Hatip Liselerinden
- 4- Kur'an kurslarından
- 5- Camilerde açılan yaz kuran kurslarından
- 6- Diğer [Belirtiniz].

50. Kendinizi dindarlık derecesinden hangi derecede görüyorsunuz?

- 1- Çok dindarım
- 2- Orta derecede dindarım
- 3- Az dindarım
- 4- Dine karşı ilgisizim

51. Dini inanç tutum ve davranışlarınızın şekillenmesinde din görevlilerinin sizin üzerinizde ne derecede etkisi oldu?

- 1- Oldukça etkisi oldu
- 2- Kısmen etkisi oldu
- 3- Çok az etkisi oldu
- 4- Hiç etkisi olmadı

52. Çocuklarınızın öğretmenlerinin dindar olmasını ister miydiniz?

- 1- Evet, isterim
- 2- Hayır, istemem
- 3- Fark etmez

53. Oy vereceğiniz partinin dine önem vermesini ister miydiniz?

- 1- Evet, isterim
 2- Hayır, istemem
 3- Kısmen, isterim

54. Kredi kullanarak ev, araba temin etme konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

- 1- Kredi kullanmak haramdır, asla kullanmam
 2- Şartların zorluğuna göre kullanabilirim
 3- Günümüz şartlarında gereklidir
 4- Diğer [Belirtiniz].

55. Alkollü içki kullanımıyla ilgili görüşünüz nasıldır?

- 1- Dinen haram olduğu için kullanılmamalıdır
 2- Özel gün ve gecelerde kullanılabilir
 3- Kullanılabilir
 4- Diğer [Belirtiniz].

56. Kız çocuklarının eğitim-öğretim görmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

- 1- Okuma- yazma bilmeleri yeterlidir
 2- Sadece imam-hatip okullarında okumalıdırlar
 3- Okumalarına gerek görmüyorum
 4- İstedığı alanda okumalıdırlar
 5- Diğer [Belirtiniz].

57. Günümüzde dininizi en iyi şekilde yaşayabileceğiniz ülke hangisidir?

- 1- Türkiye
 2- Malezya
 3- İran
 4- Suudi Arabistan
 5- A. B. D.
 6- Avrupa ülkeleri
 7- Avustralya
 8- Diğer [Belirtiniz].

Öz Geçmiş

1980 Konya doğumlu. İlkokulu Konya Doğanhisar Çetme İlkokulu'nda okudu. Konya Doğanhisar İmam Hatip Ortaokulu ve Lisesi mezunu. 2002 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliğine İstanbul Avcılar'da başlayıp ardından Konya Doğanhisar Çınaroba'ya atandı. 2006 yılında Konya Meram Şeker İlköğretim Okuluna atandı. Zorunlu hizmet görevini tamamlamak için 2008 yılında Konya Kulu Karacadere İlköğretim Okuluna atandı. Zorunlu hizmet görevini tamamladıktan sonra Konya Meram İlçesine atandı. Meram'da çeşitli okullarda görev yaptıktan sonra 2013 yılında Selçuklu Aliya İzzet Begoviç İmam Hatip Ortaokuluna Müdür Yardımcılığı Görevine atandı. 15 ay Müdür Yardımcısı olarak çalıştıktan sonra Mehmet Nuri Küçükköylü İmam Hatip Ortaokulu'na öğretmen olarak atanmıştır. 2015 yılından bu yana Mehmet Nuri Küçükköylü İmam Hatip Ortaokulu'nda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Evli ve bir çocuk babası. Çeşitli sivil toplum kuruluşlarında gönüllü vazifeler üstlenmektedir.